

KAITSELIIDU MÄRGID I LK 19

KAITSE KODU!

1° 2004 (49)
KAITSELIIDU AJAKIRI

**KAITSELIIT KORRASTAB RAHASUHTED
OMA LIIKMETEGA
KUIDAS TEHAKSE SÕJAVÄGESID**

UTRIA DESSANT 2004

ISSN 1406-3387

9771406338074

Reservohvitseride võistkond otsustas mitte näidata kindral Külmale oma nina.

Tänavune Utria dessandi avatsereemoonia toimus dessandilt osavõtjatele püstitud mälestussamba juures Udria rannakõrgustikul.

Lumi oli vaid eemalt vaadates paks ja kohev. Teedel oli lumekirme all jää, põldudel mullamättad.

Sirgala "noored" mäed pakkusid Utriast osavõtjatele senitundmatuid väljakutseid.

Tänavuse Utria dessandi võitjad Kaitseliidu Järva maleva võistkonnast kõieülesandele mineku eel "ämblikmeestega" viimast sõjanõu pidamas.

Meditsiiniülesandeks oli seekord lihtne elupildike: tulid mehed vabasse õhku viina viskama, siis tuli tukk ja alajahtumine.

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**
Asutatud 11. september 1925

**Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.**

**Peatoimetaja:
Itn Ivar Jõesaar**

**Makett ja küljendus:
Matis Karu**

**Reklaam ja levi:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee**

**Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 731 4151
Faks 731 4150**

**Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee**

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

Kaitsejõud Internetis:

**www.kaitseliit.ee
www.mil.ee
www.mod.gov.ee
www.ksk.edu.ee
www.vdcol.ee
www.erok.ee
www.nppk.ee
www.orkester.mil.ee
www.erna.ee**

KAITSE KODU!

1° 2004 (49/495)
KAITSELIIDU AJAKIRI

SISUKORD

Foto: Ivar Jõesaar

KAANELUGU:

UTRIA DESSANT 2004

Erna Seltsi, Vaivara vallavalitsuse ja Kaitseliidu ühisettevõtmisena jaanuari teisel nädalavahetusel korraldatav Utria dessant on Eesti jõustruktuuride sõjandussporti viljelevate liikmete seas hinnatud talvine esindusjõukatsumine. Oma ühe eesmärgi – meenutada Vabadussõja ajal 1919. aastal Narva vabastamisele viinud dessanti – täidab ta alati. Teisega – see on suuskadel läbitav võistlus – ei tahta ilmatat mitte igal aastal nõus olla. **LK 10**

KAITSELIIT KORRASTAB RAHASUHTED OMA LIIKMETEGA

Andres Mihkels

Kaitseliidu keskkogu otsustas 24. jaanuaril astuda veel ühe sammu Kaitseliidu kehtivas seaduses ja põhikirjas kirjas olevate sätete täitmiseks ning kehtestada Kaitseliidus alates 2005. aastast üldise sisseastumismaksu ja liikmemaksu. **LK 11**

KANDIDAATIDE VALIMISE NÕUDED JAOPEALIKU JA RÜHMAPEALIKU BAASKURSUSELE

Helle Jürna

Käesolev aasta toob olulisi täiendusi Kaitseliidu väljaõppesüsteemi. Kaitseliidus formeeritud sõjaaja üksusi hakatakse õpetama vastavalt neile püstitatud ülesannetele ning erineva taseme pealikuid hakatakse koolitama pikemaajalisest karjääriplaneerimisest lähtuvalt. **LK 13**

KOMPLEKTEERIMINE JA STRATEEGIA EHK KUIDAS TEHAKSE SÕJAVÄGESID

Erik Reinhold

Inimühiskonna ajalugu põhjalikumalt uurides tuleb ilmsiks, et paljud tänapäeval uudsetena tunduvad mehhanismid on tegelikult hästi unustatud vanad. **LK 32**

Kaitseliitu ootab teguderohke aasta	LK 6
Baltimaade noorte koostöö: kus kokkulepe, seal on alati võit	LK 7
Sünnipäevajärgseid mõtteid Naiskodukaitsest ja missioonitundest	LK 8
Kaitseliidu Kooli 2004. väljaõppeaasta suunad ja kursused	LK 14
Kaitseliidu Kooli kursuste kava 2004	LK 15
Tagavaravägi nr 4	LK 17
Tuletõrje- ja päästeala korraldus Eestis II	LK 40
Ajakirjas Kaitse Kodu! 2003. aastal ilmnud	LK 42

TERE, KAITSELIIDU PERE!

Kuigi elutark inimene teab, et iga aasta toob midagi uut ja enneolematut, on käesoleval aastal korraga väga palju teisiti. Tänavu lõimub Eesti riik koos mitme saatusekaaslasega Euroopa riike ühendavasse Euroopa Liitu ja kindistab oma välist julgeolekut üle Atlandi ulatuvas NATOs. Need kaks sündmust koosvõetuna on meie tänaste teadmiste seisukohalt küllap parimad tagatised Eesti omatahtlise arengu jätkuks. Näitab ju läinud sajandi esimese poole kogemus, et üksnes kuulumisest paljusõnalisse Rahvaste Liitu ja riigikaitseisest kramplikust neutraliteedist ei piisa siin Läänemere kitsal idakaldal allesjäämiseks.

Uus aasta toob palju enneolematut ka Kaitsealiidu ellu. Vanast heast koduvillastest hambad ristas kaitsetahtest enam ei piisa. Kaitsealiit hakkab vormuma senisest tundmatu suuruse ja suutlikkusega ning valdavalt rahva omaalgatuse najal tegutsevast heidutusorganisatsioonist konkreetsete sõja- ja rahuaja ülesannetega Eesti julgeoleku toekaks alussambaks. Kiiresti lisandub oskusi, vahendeid ja ka ülesandeid nii kodus kui kaugemalgi. Kaitsealiitlik tegevus ei tähenda enam kaugeltki vaid püssiga metsas hiilimise õppimist. Maailma muutunud julgeolekukäsitlus nõuab meilt hoopis laiemaid ning ootamatuidki teadmisi ja oskusi, et moodsatele väljakutsetele vastu astuda.

Ja mis pole kaugeltki vähetähtis – muutub ka ajakiri *Kaitse Kodu!*. Nüüd ja edaspidi jõuab ajakirja iga number malevate allüksuste sisemise sideme ja pealike organiseerimisvõime toel iga kaitsealiitlasele. Ajakirja vahele saab iga allüksus panna kohalikke teabematerjale ja niimoodi muutub *Kaitse Kodu!* tõeliseks infoedastajaks. Et see teabevool ühepoolseks ei jääks, ootab toimetuse ka hoopis enam kaitsealiitlaste vastukajaid, küsimusi ja kaastöid nii toimetuse aadressil kui ka loodetavalt märtsis tööle hakkavas Interneti-keskkonnas.

See kokku peaks kõiki kaitsealiitlasi ühendama, et me seni veel Kaitsealiitu mittekuuluvaid Eesti patrioote kaasa tõmmates võiksime tunda end kiirelt arenevas maailmas uhkete ja võrdsetena.

Ivar Jõesaar, ltn

SUMMARY

Mountain-experienced Järva team triumphant at Utria

The Defence League's Järva regional unit's team, which has participated and won similar competitions several times, was triumphant at this year's winter competition Utria.

This year the organizers from Erna society and Vaivara rural municipality government had found a new route, passing through the recultivated area of Sirgala pit. Artificial "young" mountains offered new challenges to competitors, who had to pass through the route on skies on an extremely thin snow layer and in the temperature of more than 20 degrees below zero. However, the victory of Järva team did not come as a surprise as they have experiences from a competition in the "old" mountains of Austria. Page 10.

Requirements for selecting candidates for section and platoon commander courses

For almost three years the Defence League school has been engaged in training different level leaders for the DL regional units and unifying their knowledge. Specification of the national defence obligations of the DL establishes new and more specific obligations for the leaders of various DL units. In order to ensure that the appointed leaders were able to complete their tasks efficiently and over a longer period of time, regional units have to pay more attention to the selection of future leaders, guaranteeing their compliance with the set criteria. Page 13.

Completion and strategy or how armies are made?

The reevaluation of security principles, which started in Europe after the end of the cold war has in the recent decade brought along major changes in the national defence

structures of several countries. But the notorious terrorist attack against the US on September 11, 2001 forced the world to revise the requirements established for national or multinational armies once again. Unlike the major part of the European countries, which simultaneously have to reduce and modernize their large and long-traditioned armies, Estonia has to adjust its army-creating process in a way that the outcome would satisfy the newly developed ideas. In order to explain to the readers the logic behind the changes of the principles, established for armies, the author describes the development story of the European armies from the Middle Ages up to now. The pendulum of development is in the process of changing from the security system, which assembled full male population of a country into massive armies by means of obligatory conscription to the time of well-equipped and mobile groups of professional soldiers, without certain national or imperial identity, traveling around and looking for a better place of service. Page 32.

KODUTÜTRED TÄHISTASID ORLOVI LOSSIS AASTAPÄEVA

Kodutütred tähistasid 24. jaanuaril piduliku aktuse ja sellele järgneva vastuvõtuga Tallinnas Orlovi lossis organisatsiooni 72. aastapäeva.

Kodutütarde juhte üle kogu Eesti tervitasid nende sünnipäeval kaitseminister Margus Hanson, Kaitseliidu ülem major Benno Leesik, Kaitseliidu vanematekogu liige prof Peeter Lorents jt. Aktusel autustati kümnet parimat Kodutütarde juhti Kodutütarde tunnustusriistiga.

Kodutütarde peavanema Angelika Narise sõnul on nende peatahelepanu suunatud juhtide koolitamisele. "Tugevad ja motiveeritud juhid tagavad, et meie organisatsioonis on kõigil põnev ja kasulik olla," selgitas Naris.

Kaitseliidu noorteorganisatsioon Kodutütred asutati 19. jaanuaril 1932. Praegu kuulub sinna peaaegu 4000 tütarlast vanuses 8–18 eluaastat.

KAITSELIIDU EELARVES ON ROHKEM RAHA NOORTELE

Kaitseliidu Koolis Alu mõisas Raplamaal oli 24. jaanuaril koos Kaitseliidu keskkogu, millele esitati kinnitamiseks Kaitseliidu 2004. aasta eelarve.

Kaitseliidu 2004. aasta eelarvekava riigieelarvest tuleva toetuse arvel on 143 miljonit krooni, mis on 8 protsenti rohkem kui 2003. aastal. Eelarvekasvu taga on eelkõige Kaitseliidu valveüksuste kulu, kelle valvata on riigikaitse objektid üle Eesti. Võrreldes mullu-

sega on rohkem raha eraldatud ka Kaitseliidu noorteorganisatsioonide tegevuseks.

"Seoses Eesti peatse saamisega NATO täisliikmeks täpsustuvad ka Kaitseliidu ülesanded," ütles Kaitseliidu ülem major Benno Leesik. "Eelarveraha pole organisatsioonile mitte eesmärk omaette, vaid vahend meie peamiste eesmärkide saavutamiseks nii riigi kui ka kodanike turvalisuse tagamisel."

Kaitseliidu keskkogu on kõrgeim Kaitseliidu tegevust korraldav organ, mis koguneb vähemalt kord aastas. Malevaid esindab keskkogul sõltuvalt maleva suurusest kaks kuni neli esindajat – maleva juhatuse liiget, kellest üks peab olema malevapealik või tema abi.

TAANI KODUKAITSE AKADEEMIA ABISTAB SILLAMÄE LASTE VARJUPAIKA

Eestis Kaitseliidu ülema nõunikuna töötav kaptenleitnant Jens Koefoed andis 6. veebruaril Sillamäe Laste Hoolekandeamisusele Lootus üle Taani Kodukaitse Akadeemia saadetise.

Saadetises sisalduvad riided, jalanõud ja mänguasjad, mis Taani Kodukaitse ajalehes ilmunud üleskutse peale korjati Taani Kodukaitse Akadeemias möödunud suvel. Saadetise transpordi eest hoolitsesid Taani firma ja Kaitseliit. Kaptenleitnant Koefoedi sõnul, kes töötas Taanis Akadeemia staabiülemana, on Taanist tulemas veel vähemalt üks saadetis.

Taani Kodukaitset ja Kaitseliitu ühendavad pikaajalised koostöösidemed. Suuresti tänu Taani Kodukaitse abile alustas kolm aastat tagasi tegevust Kaitseliidu Kool Raplamaal Alu mõisas.

NOORED KOTKAD SAID VANEMATEKOGU

Tallinnas 31. jaanuaril peetud Noorte Kotkaste pealike keskkogul valiti üle pika aja taas organisatsiooni vanematekogu, kuhu nüüd kuulub kaheksa tunnustatud isikut.

Noorte Kotkaste vanematekogu liikmeks valisid malevate pealikud spordiseltsi Kalevi esimehe Reijo Ojavere, keskonnaministri Villu Reiljani, Hellar Lille kaitseministeeriumist, Tallinna abilinnapea Margus Allikmaa, riigikogulased Tõnis Lukase ja Sven Mikseri, Tartu Ülikooli haldusdirektori Riho Illaku ja Tallinna Tehnikaülikooli doktorandi Ernst Tungeli. Vanematekogu liikme volitused kestavad kolm aastat.

Noorte Kotkaste peavanema leitnant Aivar Sarapiku sõnul tekib esindusliku vanematekogu valimisega organisatsioonil ühiskonnas palju laialdasem kõlapind. "Noorte Kotkaste kui riikliku noorteorganisatsiooni elujõud suureneb

selle läbi tunduvalt," märkis leitnant Sarapik.

Pealike keskkogu kuulus ka Noorte Kotkaste malevate 2003. aasta tegevusaruandeid, ühtlasi arutati 2004. aasta ülesandeid ja ürituste kava. Tänavusse eelarvesse said Noored Kotkad juurde märgatavalt raha, millest suurem osa kavatsetakse kulutada vabatahtlike kotkajuhtide koolitusele.

Kotkajuhid arutasid keskkogul ka organisatsiooni uue kodukorra projekti. Otsustati esitada see vastuvõtmiseks Kaitseliidu keskkogule.

"Kui rääkida majanduskeeles, siis turg ja tellimus on olemas. Küsimus on

Noorte Kotkaste vanematekogu oma esimesel ühisel koosolekul Kaitseliidu peastaabi nõupidamiste saalis.

riigieelarveliste vahendite eesmärgipäras rakendamises," võttis leitnant Sarapik kokku Noorte Kotkaste hetkeseisu. ■

KAITSELIITU OOTAB TEGUDEROHKE AASTA

FOTO: Ardi Hallismaa

Käes on Eesti taas-iseseisvuse ajaloo tähtsaim aasta. Tänavu täituvad meie pikaajalised eesmärgid, mille nimel meie riigi juhid, nagu kogu ühiskond, on pingutanud pikka aega: Eesti saab kahe suure rahvusvahelise organisatsiooni – Euroopa Liidu ja NATO – täisliikmeks.

Milline on siis olnud Kaitseliidu tegevus möödunud aastal ja millised saavad olema meie tegevuse raskuspunktid tänavu, sellel ajaloolisel aastal?

Vaadeldes mullust, 2003. aastat tuleb rõhutada kaht protsessi, mis said ka edukalt lõpule viidud. Esmalt Kaitseliidu struktuuri korrastamine. Kaitseliidu alusdokumentides sätestatud struktuuride nimetustes on lähtutud sellest, et jao suuruseks on vähemalt seitse inimest, rühmal – 20, kompaniil – 80 ja malevkonnal vähemalt 300 inimest. Malevate

allstruktuuriüksuste nimetamine nüüdsest nende õigete nimedega teeb igapäevase töö lihtsamaks nii meile kui ka meiega koostööd tegevatele struktuuridele.

Teine oluline asi, mille me mullu edukalt lõpetasime, oli Kaitseliidu ümberrelvastumine. Tänu sellele on nüüd Eesti kaitsejõududes ühtne relvastus, mis tähendab ka ühtset logistika- ja varustamisüsteemi. Ühtlasi annab see meile võimaluse lihtsustada relvaväljaõpet, kuna kaitseväes teeninud isikutele ei tule enam hakata seda eraldi läbi viima. Kokkuvõttes muutuvad selle sammuga tõhusamaks meie üldised võimed nii rahukui ka sõjaajal.

Alanud aastal on jätkuvalt meie prioriteediks Kaitseliidu üksuste sõjalise

potentsiaali suurendamine. See tähendab, et Kaitseliidu üksused peavad oma väljaõppelt olema vähemalt kaitseväge üksustega samal tasemel. See tase on kõrge, sest Eesti NATO liikmeks saades on see ühtlasi ka rahvusvaheline tase. Siinkohal olgu märgitud, et praeguse seisuga on 77 kaitseliitlast välismissiooni kogemusega ja niisuguste liikmete hulk kasvab. Kaugel ei ole ajad, kui Kaitseliit peab olema valmis minema missioonile oma üksusega.

Seoses väljaõppega on plaanis tänavu Kaitseliidu Koolis töötada välja kompaniülema kursused, et siis juba oma jõududega endale ka kompaniülema tasandil juhte koolitama hakata.

Vastavalt Kaitseliidu arengukavale tuleb meil oma töös pöörata enam tähelepanu tsiviilvõimekusele. Sellest lähtuvalt on plaanis tänavu uuendada Kaitseliidu koostöölepingud Piirivalve-, Pääste- ja Politseiametiga. Lisaks on kavas sõlmida koostööleping keskkonnaministeeriumi ja Eesti Pangaga.

Tänavune aasta on tähtis Kaitseliidu noorteorganisatsioonidele. Kui Kaitseliidu erineva taseme juhtide koolitusüsteem on enam-vähem paigas, siis alanud aastal soovime tööle panna Noorte Kotkaste ja Kodutütarde vabatahtlike juhtide koolitussüsteemi.

Ja lõpetuseks uuenendus, mis puudutab otseselt iga selle ajakirja lugejat. Käesolevast aastast hakkab *Kaitse Kodu!* jõudma iga kaitseliitlase lugemislauale. Ajakirjandus on võimas suhtlemisvahend ja selleks jõuliseks teabevahetuse hoovaks peab saama ka Kaitseliidu ajakiri.

Et anda ajakirjale n-ö lisaväärtust, jääb ajakirja oma liikmetele jagamine malevate ülesandeks. See tähendab, et maleva ja tema allüksuste juhtidel on võimalus vähemalt kuus korda aastas oma liikmetega kontakteeruda ja vajaduse korral lisada ajakirjale vahelehele malevat või väiksemaid allüksusi puudutavaid teabematerjale. Ühtlasi tähendab see ka regulaarset kontrolli oma liikmeskonna üle.

Mõistagi on kõige tähtsam säilitada oma vabatahtlikku indu ja julget pealehakkamist. Seega jõudu tööle!

**Benno Leesik, major,
Kaitseliidu ülem**

BALTIMAADE NOORTE KOOSTÖÖ: KUS KOKKULEPE, SEAL ON ALATI VÕIT

Eesti, Läti ja Leedu isamaalist kasvatust kandvad noorteorganisatsioonid sõlmisid juba kolmanda koostööleppe.

Anu Paidre,
Kaitseliidu ülema nõunik

Eesti, Läti ja Leedu noorteorganisatsioonide koostöö algus tehti 15. jaanuaril 2001 Leedus Šauliu Sajunga eestvõttel. Korraldatud nõupidamisel osalesid Läti Jaunsardze ja Eesti Noorte Kotkaste esindus. Koosmeeles sündis ühine lepe, millega leedulased lubasid korraldada suvelaagri, lätlased koolituse ja märgiti maha ka tihedamad piiriülese koostöö võimalused organisatsioonide allstruktuuride vahel. Sama aasta 2. novembril täpsustati Riias organiseeritavate ühisürituste ringi: kolme riigi organisatsioonid kinnitasid oma soovi pakkuda spordivõistlusi ka oma koostööpartneritele. Eesti esitas ühisplaani laskevõistluse ja Mini-Erna.

Koostöö avardab silmaringi

Kõik ei läinud plaanipäraselt, kuid hea tahe oli olulisim ja nii koguneti 6. detsembril 2002 Võrus taas ümarlaua taha, et teha kokkuvõtteid ja vaadata jällegi aasta edasi – mida teha paremini, mida noortele pakkuda.

Seekord kaasati ka neljas partnerorganisatsioon – Kodutütred. Kui Lätis ja Leedus tegutsevad tüdrukud poistega samas organisatsioonis, siis Eestis on ajalooliselt Kaitseliidu hõlma all poistele ja tüdrukutele eraldi organisatsioonid.

2003. aasta kokkuvõtteid tehti Cesis: vaeti koostöö plusse ja miinuseid: 2003. aastal korraldati Läti instruktorite koolituspäevad, millest võtsid osa Angelika Naris, Anu Paidre ja Andres Leimann. Koolituspäevad olid üles ehitatud põhimõttel, et loengutega Euroopa Liidust ja liitumisprotsessist astusid üles erinevad lektorid, kes instruktorite silmaringi laiendasid, et üleilmastumise küsimused ka noortele igapäevatöös vastatud saaksid.

Läti ja Leedu noored omakorda jõudsid Eestis peetud Saaremaa suvelaagris-

se, laskevõistlusele ja Mini-Ernale.

Koostööst kokkuvõtteid tehes peeti positiivseks seda, et noored ja nende juhid saavad erinevatelt võistlustelt kogemusi (näiteks kuidas kaardil mittemärgitud väikese asulani jõuda või paintballi mängida või tantsu abil oma organisatsiooni tutvustada jne).

Kindlasti suureneb sõprus eri riikide noorte vahel (nii kurdavad leedulased, et kuivõrd Eesti eakaaslased pole nende üritustele iga kord jõudnud, nad ei teadvatki, missugused need eestlased välja näevad).

Materiaalselt mittekindlustatud peredest pärit lapsed, kes on end organisatsioonis tublina näidanud, saavad reisimisvõimalusi, millest nad muidu vanemate kasina rahakoti tõttu ilma jääksid.

Igal maal on oma kultuur ja kultuuri-erisused pakuvad huvi nii noortele kui ka instruktoritele. Iga osalejat innustavad ka tema oma sportlikud tulemused ehk nagu ütleb eestlane: terves kehas saab olla vaid terve vaim.

Vaadakem tulevikku

Samas ei jäädud õhus olevale heasoovlikkusele ja loorberitele puhkama, vaid analüüsiti ka parandamist vääri- vaid koostöökohti: kitsaskohad olid endiselt seotud teabe liikumisega, õieti takistustega selle liikumise teel. Lepiti kokku, et iga kutse saanu annab kindlalt teada, kas ta osaleb või mitte, sest eelarvestamisel peavad ökonoomsed olema kõik noorteorganisatsioonid – külaliste vastuvõtt on seotud kulutustega. Teisalt võib teabepuudusel ebameeldiv üllatus või koguni kerge va-

Eesti, Läti ja Leedu riigikaitseliste noorteorganisatsioonide 2004. a leppe allkirjastasid major Sergejs Cevers (Jaunsardze), Juosas Širvinskas (Šauliu Sajunga), Angelika Naris (Kodutütred) ja leitnant Aivar Sarapik (Noored Kotkad).

pustus oodata ürituse peakorraldajat, kes ühtäkki peab laagripaigas korraldama ümber toitlustamist, majutust jms.

Tegevusplaanide kõrval räägiti organisatsioonide tulevikuvisioonist. Selles osas oli kõige enam informatsiooni Läti Jaunsardzel, kelle suhtes just seltsamal päeval langetati otsus, mille kohaselt organisatsioon iseseisvus Zemessardzest ja sellel nüüdsest oma metoodiline keskus. Töö paremaks ja laiaulatuslikumaks tegemiseks võetakse tööle instruktoreid ja nende tegevust seatakse koordineerima neli piirkondlikku juhti.

Kõik kolm organisatsiooni näevad tulevikus ees võimalikke muudatusi. Üksteiselt ju õpitakse. Kootööplaani valiti seekord üritused eriti hoolikalt, et nendest tõuseks tulu kõigile.

2004. aasta leppe kohaselt võõrustab Eesti pool "vastasmeeskondi" laskevõistlusel, Mini-Ernal ja suvelaagris; leedulased paluvad osaleda kompleks-sportmängudel ja organisatsiooni juubeliüritustel, lätlased aga ootavad koostööpartnerite osavõttu noortejuhtide koolitusest ja suvelaagrist. ■

SÜNNIPÄEVAJÄRGSEID MÖTTEID

NAISKODUKAITSEST JA MISSIOONITUNDEST

Mõned kuud tagasi tähistasime Naiskodukaitse aastapäeva, 76 aasta möödumist ajast, mil naised üle Eesti koondusid ühtsete põhimõtete nimel ja soovist tegutseda oma riigi hüvanguks.

Triin Paabo, Airi Neve

Naiskodukaitse asutamise järgselt oli tegemist suisa massiorganisatsiooniga, mis koondas igas vanuses aktiivseid naisi. Toonase tegevuse võib võtta ühise nimetaja alla – toetati Kaitseliitu. Naiste eestvõtmisel koguti Kaitseliidule raha, korraldati loteriisid ja tantsuõhtuid, praktiseeriti Kaitseliidu väliharjutustel masstoitlustamist ja harjutati esmaabi andmist.

Ajad on muutunud, naised on kolmveerand sajandi taguse ajaga võrreldes ühiskonnas hoopis teisel positsioonil. Ka üldsuse väärtushinnangud ja maailmavaade tervikuna pole samaks jäänud. Siis tähendas oma panuse andmine isamaa hüvanguks ilmselt sootuks midagi muud kui nüüd. Siiski on heameel tõdeda, et ka praegu, 12 aastat pärast Naiskodukaitse tegevuse taastamist on tegemist populaarse, tuhatkonda aatelist ja teotahtelist naist koondava riigikaitseorganisatsiooniga.

Muutunud ühiskonnaga käib kaasas ka inimeste valikuvabadus paljude ajaveetmisviiside ja eneseteostusvõimaluste vahel. Nii tuleb iga üksiku inimese panust kõrgelt hinnata. Seetõttu tekib tahes-tahtmata küsimus: kas me oskame seda potentsiaali maksimaalselt kasutada?

Igähele oma Naiskodukaitse?

Tänase naiskodukaitsja tegemisi enam nii üheselt määratleda ei saa. Naised ei taha enam olla pelgalt meeste abilised, Naiskodukaitsesele tervikuna on viimasel 12 aastal olnud omane otsiv vaim ja tahe ennast kõikvõimalikel, nii tsiviilsetel kui ka militaarsetel aladel rakendada.

Küsidest Eestimaa eri paigus naiskodukaitsjatelt nende tegemiste kohta, on vastused niivõrd laiaast diapasoonist,

et tahes-tahtmata tekib kahtlus, kas räägime endiselt samast organisatsioonist, ühendavad meid samad põhimõtted, tegutseme me ühtse eesmärgi nimel. Selline olukord on mõistetav, koondab ju Naiskodukaitse väga erinevaid inimesi – verinoori tütarlapsi, uljaid tudengineide, küpseid emasid ja elutarku vanaemasid. Paraku on aga igapähele Naiskodukaitsest oma arusaam, mis tihtipeale ei pruugi toetada üldisi paikapandud eesmäärke.

Samas tuleb rõõmuga tunnustada, et kõigist meie tegemistest kumab ühtse joonena läbi idee iseseisva riigi vabatahtlikust riigikaitsest ja soov teadlike kodanikena paremini hakkama saada, enda eest seista. See on hea lähe, millelt alustada süsteemset ja eesmärgipärast tegevust, Naiskodukaitse koondamist ühiste ideede alla.

Eesmärk, selle täitmine, uus eesmärk...

Eelkirjeldatud eklektilisuse vähenemisele ja eesmärkide ühtlustamisele aitab kaasa Kaitseliidu arengukava aastani 2008, mis hõlmab ka loetelu Naiskodukaitse tegevusvaldkondadest järgnevas viieks aastaks. Nende üldisõnaliste, kuid siiski teatavat suunda juhatavate direktiivide juures on arvestatud naiste eripärade ja praeguste vajadustega.

Loomulikult leiaks meie kiiresti arenevas riigis loendamatu valdkondi, kus kuluks ära tegusate naiskodukaitsjate panus. Aga kõike korraga haarata püüdes ei pruugi pihku jääv suurt väärt olla. Tuleb teha valikud, tuleb energiat teadlikult suunata ja jagada. Just nimelt siis, kui püstitame eesmärgi vähehaaval ja läbimõeldult, jõuame järk-järgult soovitud tulemusteni, anname oma jõukohase panuse Eesti riigikaitse arendamisse. Vastutus sihile

jõudmise eest lasub igal üksikul organisatsiooni liikmel. Riigikaitseorganisatsioon, olgugi vabatahtlik, ei tohi muutuda klubi- või seltsisarnaseks kooskäimiskohaks. Meil lasub vastutus ja iga üksiku liikme tegevus on osa millestki suuremast.

Naiskodukaitse Kaitseliidu eriorganisatsioonina

Naiskodukaitsest rääkides tuleb mees pidada, et tegemist on Kaitseliidu eriorganisatsiooniga. Nii on meie põhiülesandeks toetada Kaitseliitu püstitatud eesmärkide elluviimisel. Juba eelmainitud Kaitseliidu arengukavas aastani 2008 on fikseeritud valdkonnad, millele tuleb järgneva viie aasta jooksul enim tähelepanu pöörata.

Üks Kaitseliidu ülesannetest on arendada kiirreageerimisoskusi, sealhulgas ka formeerimisvõimet. Sisuliselt tähendab see, et Kaitseliidu ülesandeks on vajadusel läbi viia mobilisatsioon. See on valdkond, kus naiste kaasamine on mõistlik ja kohati hädavajalik, sest Kaitseliidu inimressurss pole kaugeltki piisav kõikide ülesannete täitmiseks. Juba praeguseks on paljud naised esimesed formeerimiskogemused saanud ja ennast õigustanud. Siinkohal koridan: iga naine tagalas annab lahinguvälja tarbeks vabaks ühe mehe...

Kaitseliit peab looma ka sõjalisi üksusi, kus samuti, tõsi küll, vähemal määral, on otstarbekas kasutada naiskodukaitsjaid. Loodavad üksused vajavad väljaõppinud sideväelasi, toitlustajaid, varustusega tegelejaid.

Naiskodukaitse = tsiviilkaitse!?

Aastaks 2008 peab Kaitseliit välja arendama ka tsiviilpotentsiaali – selleks ajaks peab toimima tõhus koostöö politsei, piirivalve, päästeameti ja kohalike omavalitsustega. Just siin peaks

silmas pidama Naiskodukaitse kasutamata potentsiaali. Lisaks vastava eriväljaõppe saamisele ja selle rakendamisele peaksid meie organisatsiooni liikmed tegelema ka kodanike vastavasisulise teavitamisega.

Tavakodanik on kriisiolukorras abitusse olukorda jäetud, tsiviilkaitseõpetus kadus koolidest ja asutustest juba aastaid tagasi. Vajadus endaga ka eriolukorras hakkama saada ei ole aga kuhugi kadunud. Suurtulekahjud, looduskatastroofid ja liiklusõnnetused on muutunud meie igapäevaks. Ka tänapäeval nii enesestmõistetav asi nagu mobiilside võib kaduda tundideks.

Paraku on tänapäeva heaoluühiskonna inimene harjunud selliseid hüvesid võtma kui enesestmõistetavaid asju, mis lihtsalt on olemas. Naiskodukaitsjad peaksid olema – ja usun, et kindlasti ka on – teistele eeskujuks tegetsemisel sellistes tavapäratutes olukordades. Kindlasti on vajalik vastavate teadmiste edasiandmine ka teistele – mida rohkem kodanikke oskab kriisiolukordades käituda, seda raskemini haavatav on ühiskond tervikuna.

Rahva kaitsetahe on Naiskodukaitse kätes

Üks Naiskodukaitse olulistest funktsioonidest on rahva kaitsetahe kasvatamine. Kaitsta tahab igauks aga ainult seda, mis kallid ja oluline. Iga Naiskodukaitse liige kannab endas isamaa-armastuse alget, seda on enamik meist sellest organisatsioonist otsinud ja loodetavasti ka piisavalt leidnud.

Küll aga ei ole isamaalisuse ilmingute leidmine tänases Eesti meedias, avalikus arvamuses ja ühiskonnas tervikuna kuigi kerge. Naiskodukaitse võimuses oleks läbimõeldud tegetsemisega antud olukorda muuta, n-ö isamaalist kasvatust jagada. Alustades organisatsiooni seest – oma liikmete isamaalisest harimisest – ja järk-järgult laialdasemat kõlapinda kogudes. Et suureneks eestlaste hulk, kes tunnistavad häbita, et on oma isamaa patrioodid. Et suureneks inimeste hulk, kelle arvates eestlane olemine ei piirdu pelgalt riigilipu heiskamisega rahvuspühadel. Et suureneks riigikodanike hulk, kes on valmis tegudeks, valmis oma riigi eest seisma.

Naiskodukaitsja missioon

See oli vaid põgus mõttelend Naiskodukaitse tulevikust lähima viie aasta jooksul. Loomulikult pole siinõeldu lõplik tõde – iga naiskodukaitsja võiks hetkeks seisatada ja mõelda, kuidas on tema tegevus Naiskodukaitse ridades vajalik. Kas on veel midagi, millega naiskodukaitsjad võiksid tegelda? Midagi, millega saaks kasu tuua oma organisatsioonile, oma kodumaale?

Naiskodukaitse on täpselt selline organisatsioon, milliseks me teda ise peame ja milliseks me teda ise kujundame. Eelkõige peame endale teadvus-

tama, mis eristab meid kõikvõimalikest naisi koondavatest käsitööklubidest, spordiseltsidest ja laulukooridest, mis teeb meist isamaalise ideoloogiaga ja kindlaid eesmärke kandva naisorganisatsiooni. Meil peab olema ühine arusaam organisatsiooni olemusest ja ülesannetest. Meie kaudu saavad sellest teadlikuks ka teised. Me peame seda kordama endale ja teistele; kordama, kuni enam pole kahtlust, kuni meid teatakse ja teadvustatakse nais-tena, kes pelgalt soo pärast ei pea riigikaitsest eemale jääma. Jõudu meile selles! ■

V E N I V E D I E D I

EXCALIBUR

Tavernae

Rataskaevu 9 / Dunkri 11, tel 6314 055

**Igalt müüdud pitsalt
Kaitseliidu toetuseks 1 kroon.**

**Kaitseliidu liikmetele dokumendi
esitamisel 10% arvelt maha.
Üle viie inimese rühmale 15% arvelt maha.**

**Kuni veebruari lõpuni Warsteineri õlu
3 kannu 2 hinnaga.
Päevapraad fööpäevadel 38 krooni,
hind sisaldab ka jooki (piim, keefir, mahl).
leib on tasuta.**

MÄGEDEKOGEMUSEGA JÄRVA VÕISTKOND UTRIAL VÕIDUKAS

Tänavune talvine patrullvõistlus Utria dessant peeti küll traditsiooniliselt Ida-Virumaal Vaivara vallas, ent suur osa võitlusest toimus uuel alal Sirgala karjääris – maastikul, mis oma pinnavormidelt meenutas noori mägesid.

Tanel Rütman, nooremleitnant

Võistlust korraldava Erna Seltsi presidendi Meelis Rätsepa sõnul tingis karjääriala kasutuselevõtu vajadus võistlustrassi muuta. “Vanematele käijatele hakkas Sinimägede ümbrus juba pähe kuluma, pealegi on Sirgala karjääri vanem, metsastatud osa väga põnevate pinnavormidega maastikuala, kus on väga hea oma oskusi proovile panna,” põhjendas Rätsep.

Nii asusidki 17 mandaadi läbinud võistkonda pärast varahommikust pidulikku pärgadeasetamist Utria dessandi monumendile karges talvepäikeses üks-teise järel Sirgala karjääriteel starti. Viimaste aastate traditsiooni jätkumise eest hoolitses ilmataat, kes oli korraldusstaapi oma esindajana läkitanud kindral Külma. Õnneks näitas too “kindral” tänavu oma võimu mõõdukalt – võistluspäeval temperatuur palju alla 20 külmapäigala ei langenud ja nii sai võistlus vakakohaselt ka läbi viidud.

Võistlejaid ootasid kohe pärast starti erinevaid sõdurioskusi nõudvad kontrollpunktid: VIP-laskmine, esmaabiülesanne, kõie abil takistuse ületamine ja Chevy maasturi kondijõul lükkamine. Viimased võistkonnad lõpetasid ülesanded juba pimedas, et alustada võistluse peamist osa – liikumist luureobjektile ja seal ülesande täitmist. Siin olid tänavugi toimekalt BTRide toel vastutegevust tegemas Scoutsipataljoni võitlejad.

Järgmise hommiku röske külmavalgus tervitas esimesi võistkondi juba mere ääres asuvas lasketiirus, kus võistlejatel tuli automaadist märki lasta. Siis selgus ka, et külm õõ ja raske ülesanne olid sundinud võistlusest loobuma kolm võistkonda, nende seas ka ainsa naiskonna – muidu nii südikad ja rõõmsad Naiskodukaitse Alutaguse piigad.

Lasketiirust startisid võistlejad juba viimasele etapile – lõpuponnistusele, mis lõppes traditsiooniliselt Narva-Jõesuu kuursaali juures.

Foto: Ivar Jõesaar

Pikaajaliste võistluskogemustega Kaitseliidu Järva maleva võistkonna koostegutsemisoskused olid kõieharjutuse sooritamisel kaugele näha.

Finišis leidis taas tõestamist fakt, et patrullvõistlustel on kõige olulisem meeskonnavaim ja kogemused. Erinevate Eesti sõjalis-sportlike võistluste vääramatu suverään Kaitseliidu Järva maleva võistkond noppis taas esikoha. Hoolimata sellest, et juba vanade olijate lipnik Aare Kabeli, nooremseersant Urmas Kõonurme ja nooremleitnant Indrek Reismanni kõrval oli rajal uus mees reamees Mati Tatrik. “Aga Mati oli tubli ja pidas hästi vastu,” kiitis Indrek Reismann. Ilmselt oli Järva maleva võistkonnal kasu ka paari aasta tagusest preemiareisist Austria patrullvõistlusele Alpides. Vähemalt nii võis järeldada mõni kõrvaltvaataja, proovides ise liikuda Sirgala “noortes” mägedes.

Tänavuse Utria dessandi eripäraks oli ka uudne liikumisviis: kuna võistkondadel pidid rajal kaasas olema suusad, aga lund oli napivõitu, tuli võistlejatel kasutada suuskade jalutamist, s.t liikuda jalgsi, suusad seljas.

Traditsiooniliselt olid tänavu võistlusel kohtumõistjateks Soome rahuvallavad, keda juhtis USA armee kolonelleitnant Lawrence J. Kinde. Kolonelleitnant kiitis võistlust ja võistlejaid ning avaldas lootust, et ka ameeriklased Utria dessandile võistlema tulevad.

Järjekorras juba kuues Utria dessant leidis aset Erna Seltsi, Vaivara vallava-

litsuse ja Kaitseliidu ühiskorraldusel. Võitjatele pani rahalised autasud välja Vaivara vallavalitsus.

Võistlus meenutab 85 aasta taguseid sündmusi, kui 1919. aasta 17. jaanuaril Eesti meredessantpataljoni 400 võitlejat ja 600 Soome vabatahtlikku tegid Eesti mereväe alustelt eduka dessandi Utria randa, mille tagajärjel vabastati Narva. ■

Utria dessandi 2004 (9.–10. jaanuar) paremusjärjestus

	Trahvipunkte
1. Kaitseliidu Järva malev	134,36
2. Scoutsipataljon	144,29
3. Luurepataljon	155,07
4. Kaitseliidu Harju malev	227,68
5. Piirivalve õppekeskus	229,44
6. Kaitseliidu Tallinna maleva Nõmme malevkond	253,04
7. Reservohvitseride kogu	260,57
8. Kaitseliidu Tartu malev	280,78
9. Kaitseliidu Võrumaa malev	300,38
10. Kaitseliidu Alutaguse malev I	316,46
11. Kaitseväe Lahingukool	347,17
12. Kaitseliidu Põlva malev	383,36
13. Üksik-vahipataljon	399,34
14. Tagalapataljon	483,54

Katkestasid Naiskodukaitse Alutaguse jaoskond, Kaitseliidu Alutaguse malev II ja Põhja Piirivalvepiirkond

KAITSELIIT KORRASTAB RAHASUHTEID OMA LIIKMETEGA

Andres Mihkels

Kaitseliidu keskkogu otsustas 24. jaanuaril astuda veel ühe sammu Kaitseliidu kehtivas seaduses ja põhikirjas kirjas olevate sätete täitmiseks ning kehtestada Kaitseliidus alates 2005. aastast üldise sisseastumismaksu ja liikmemaksu.

Kõigepealt toome ära keskkogu otsuse vastava osa.

1. Kehtestada Kaitseliidu sisseastumismaks ja liikmemaks

1.1. Kaitseliidu seaduse § 13 lõike 3 punkti 8 ja Kaitseliidu põhikirja punktide 3.32 ja 4.4.3 alapunkti 8 alusel kindlata Kaitseliidu sisseastumismaksu suuruseks 30 krooni ning liikmemaksu suuruseks 120 krooni aastas ja kehtestada nimetatud maksud alates 1. jaanuarist 2005.

1.2. Sisseastumismaks tasutakse Kaitseliidu põhikirja punktis 3.32 määratud korras.

1.3. Maleva juhatuse otsusega võib mõjuva põhjuse korral isiku kirjaliku avalduse alusel tema sisseastumismaksu suurust vähendada või teda sellest vabastada. Kaitseliidu noorliige sisseastumismaksu ei maksa.

1.4. Sisseastumismaksudena laekunud raha antakse maleva juhatuse kasutusse omatulude eelarvesse ja selle kasutamise otsustab ainult maleva juhatuse.

1.5. Liikmemaks peab olema tasutud maleva juhatuse määratud korras igal aastal hiljemalt 1. septembriks.

1.6. Maleva juhatuse otsusega võib mõjuva põhjuse korral kaitseliitlase kirjaliku avalduse alusel tema liikmemaksu suurust vähendada või teda sellest vabastada kuni mõjuva põhjuse äralanemiseni. Kaitseliidu noorliige ja auliige liikmemaksu ei maksa.

1.7. Liikmemaksudena laekunud raha antakse maleva juhatuse kasutusse ja selle kasutamise otsustab ainult maleva juhatuse.

Kommentaaris

Kaitseliidu ülem major Benno Leesik toonitas oma esinemises keskkogu koosolekul tõsiasja (mida me Kaitseliidus nii

gi kõik teame), et tegelikult täidetakse omaalgatuse korras neid Kaitseliidu seaduses ja põhikirjas toodud sätteid Kaitseliidu üksustes juba ammu, s.t kogutakse oma liikmetelt raha. Kuna keskkogu ei olnud seni üldist liikmemaksu kehtestanud, ei saanud sellist kogutud raha ametlikult maksuks nimetada (kuigi isegi seda on tehtud). Seni varjatud kujul kogutud makse on nimetatud peamiselt liikmeannetusteks. Selline ühtlustamata tegevus jätab Kaitseliidust kui ühtsest organisatsioonist korraldamatu mulje, rääkimata sellest, et selline isetegevus on üsna soodne pinnas võimalikele kuritarvitustele. Oli juba aeg selline Kaitseliidu taastamise järgsetele ebastabiilsetele aastatele iseloomulik pimesikumängimine lõpetada ja rahaasjad korrastada. Koosolekul kõlanud väide, et maksude kehtestamiseks oleks algatus pidanud tulema altpoolt, mitte ülalt, on pisut koomiline. Kas siis seni oli "annetuste" kogumine toimunud kaitseliitlaste endi palaval soovil või ikkagi hoopis pealike pealekäimisel?

Teine oluline põhjus keskjuhatuses ettepaneku valmimisel oli see, et kui kaitseliitlane organisatsiooni liikmena maksab kas või mingit sümboolset maksu, tekib tal senisest suurem huvi selle vastu, kuidas tema raha selles organisatsioonis kasutatakse. Maksude n-ö legaliseerimisega on tal nüüd selleks ka igati põhjendatud seaduslik õigus. Sellise huvi olemasolust andis tunnistust ka koosolekul suurimat vastuseisu tekitanud ettepanek raha kasutamise kohta.

Arutelust maksude teemal

Nagu võis arvata, arenes koosolekul maksude teemal elav arvamustevahetus. Kaitseliidu keskjuhatus oli otsuse-eel nõus pakkunud sisseastumismaksu suuruseks 30–50 krooni ja liikmemaksu suuruseks 120–200 krooni. Nagu mõnel korral varemgi, tehti ka seekord ettepanekuid asja arutamine-otsustamine edasi lükata. See venitamissettepanek siiski toetust ei leidnud, küll aga otsustati maksude kogumist alustada 2005. aastast. Igati mõistlik lahendus sellepärast,

et nii jääb piisavalt aega ettevalmistusteks ega teki rahaga segadusi majandusaasta keskel.

Ekslik on üks koosolekul väljendatud arvamus, et liikmemaksud on mõeldud organisatsioonidele tulu saamiseks. Vabatahtliku organisatsiooni liikmemaks on mõeldud eeskätt oma tegevuskulude osaliseks katmiseks, mitte tulu saamiseks. Kaitseliidu kui erilise organisatsiooni puhul pole kõikide kulude katmine liikmemaksudega muidugi mõeldav. Samas teame, et Kaitseliidus on palju ka sellist tegevust, milleks maksumaksjate raha ei anta (nt seltskondlik tegevus). Teine oluline moment liikmemaksu juures on võimalus saada ettekujutust organisatsiooni liikmeskonna tegelikust suurusest. Ja sugugi väheoluline pole juba nimetatud liikmete huvi tekitamine organisatsiooni raha kasutamise vastu.

Mõni sõnavõtja nägi maksudes uute rangete kohustuste seadmist kaitseliitlastele. Nagu juba öeldud, varjatud kujul käib erineva suurusega maksude kogumine tegelikult juba aastaid. Tõsteti ka küsimus, mida teha kaitseliitlasega, kes maksu ei maksa. Seepeale tuletaksin meelde tõsiasja, et Kaitseliitu astumisel Kaitseliidu dokumentidega tutvudes viis tulevane organisatsiooni liige ennast kurssi ka eelnimetatud maksude sätetega. Seda, et Kaitseliidu liikmemaksu seni ja ühtse määraga kõigilt pole küsitud, võib nimetada ka organisatsiooni lastehaiguseks.

Meenutamata ei saa jätta ka Kaitseliidu seaduse § 25 sätestatud kaitseliitlase kohustust järgida seadusi ja muid õigusakte, samuti tema suhtes kehtivaid kaitseväge määrustikke, Kaitseliidu põhikirja ja kodukorda. Sama seaduse § 31 lõige 4 annab pealikele õiguse kohaldada alluvate suhtes distsiplinaarkaristusi ja lõike 6 kohaselt kannab Kaitseliidu liige, kes rikub Kaitseliidu põhikirja, ei täida talle pandud kohustusi või tekitab oma tegevusega kahju Kaitseliidu huvidele, vastutust Kaitseliidu liikmele kodukorras kehtestatud ulatuses ja korras või arvatakse Kaitseliidust välja põhikirjas kehtestatud korras.

Põhikirja järgimine tähendab muu hulgas ka selle punkti 3.32 järgimist, mis kehtestab liikmemaksu tasumise korra. Soovimata olukorda üle dramatiseerida, viitan, et see, kuidas täpselt toimub Kaitseliidust väljaastumine ja väljaarvamine, on kehtestatud ka Kaitseliidu põhikirja punktides 3.24–3.29.

Esitati arvamusi, et sisseastumismaks võiks olla sama suur kui ühe aasta liikmemaks. Sellega ei saa küll nõus olla, sest sisseastumismaks on mõeldud ikkagi ainult liitumisel dokumentide vormistamisel jm tekkivate kulutuste katteks, ei enamaks. Ka teine äärmus, ettepanek sisseastumismaksu üldse mitte kehtestada, ei leidnud keskkogu toetust.

Otsusest parema arusaadavuse huvides toon siinkohal ära selles viidatud Kaitseliidu põhikirja punkti 3.32:

“Kaitseliidu liige on kohustatud tasuma liikmemaksu igal aastal maleva juhatuse näidatud pangaarvele või maleva juhatuse poolt nimetatud isikule jooksva aasta 1. septembriks. Kaitseliitu vastu võetud liige on kohustatud maksma ühe kuu jooksul Kaitseliitu astumise sisseastumismaksu ja liikmemaksu aasta eest, millal ta liikmeks võeti.”

Küsimusi ja küsitavusi

Hea oleks olnud ka otsuse punktis 1.5 viidata, et liikmemaks tuleb tasuda Kaitseliidu põhikirja punktis 3.32 mää-

ratud korras, aga vast ei teki sellest probleemi.

Koosolekul avaldati kartust, et maksud võivad paljudele kaitseliitlastele muutuda tõsiseks probleemiks. Aga sellepärast sooviski keskjuhatuse anda malevate juhatustele õiguse mõjuva põhjuse korral kehtestatud maksu vähendada või sellest isegi vabastada. Koosolekul kõlanud ettepanekut vabastada kõik pensionärid maksudest ainuüksi sellepärast, et nad on pensionärid, ei pea ma õigeks. Oluline pole ju inimese vanus, vaid tema majanduslik olukord. Ka ettevõtjad, poliitikud, kõrge riigiametnikud jt on kord pensionärid ja vahel üsna kadestamisväärset pensionil, mis ületab paljude palku mitmekordselt. Miks peaks nad maksudest vabastama? Kui aga pensionäri majanduslik olukord tekitab tõesti probleeme, saab ju maleva juhatuse makse vähendada või neist isegi vabastada.

Oli ka küsimus, kas noorliige peab tegevliikmeks astumisel tasuma sisseastumismaksu. Noorliikmele ja tegevliikmele liikmeksvõtmisel esitatavad nõuded on täiesti erinevad. Iga noorliige ei pruugi sugugi tegevliikmele esitatavatele nõetele vastata, sellepärast ei saa neist tegevliikmed automaatselt, vaid nad võetakse tegevliikmeks tavalises korras. Kuna ka otsuses selle kohta mingeid erandeid ei kehtestatud, saab järe-

dada, et tegevliikmeks astudes peab noorliige tasuma ka sisseastumismaksu.

Keskjuhatuse oli teinud ka ettepaneku, et 10% laekunud maksudest läheks keskjuhatuse kasutusse. Seda sooviti peamiselt selleks, et saada ettekujutust, kui palju laekub malevatele maksudest raha. Kartus, et keskjuhatuse seda kuidagi valesti kasutaks, oluks küll kohatu. Kuid ilmselt sellepärast, et laekunud summadest on ülevaadet võimalik saada ka mõnel teisel viisil (nt soovitati kanda keskjuhatuse reservi igal aastal 1 kroon iga tegev- ja toetajaliikme kohta jne), keskkogu seda otsusepunkti ei toetanud.

Probleemi nähti ka maksude n-ö administrerimises. Avaldati arvamusi, et keskkogu peaks otsuses kehtestama selleks kindla korra. Malevate juhatused peaksid tänaseks siiski olema arenenud sellisele tasemele, et siin küll probleeme tekkida ei tohiks. Seega on igati õigustatud, et keskkogu jättis selles asjas malevatele vabad käed.

Otsuses on öeldud, et liikmemaksud peavad olema tasutud iga aasta 1. septembriks. Kas kaitseliitlane tasub selle korraga või osade kaupa, sõltub eeskätt tema võimalustest. ■

Andres Mihkels on Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonna malevlane.

KAITSEVÄELASED ÕPPISID NATO OPERATSIOONIDE PLANEERIMIST

6. veebruaril lõppes Raplamaal Alus Kaitseliidu Koolis viis päeva kestnud NATO operatsioonide planeerimise protseduure tutvustav kursus.

NATO Kirderegiooni ühendatud väejuhatuse korraldatud kursusel osales 25 kaitseväelast ja tsiviilametnikku Eestist, Lätist ja Leedust. Kursus andis ülevaate tänapäeva NATOst ja õpetas NATO operatsioonide planeerimise protseduure, andes ettevalmistuse osalemaks NATO õppustel ja operatsioonidel. Suure osa kursusest moodustasid praktilised harjutused.

See oli esimene Kaitseliidu Koolis läbiviidav NATO kursus.

Kaitseliidu Koolis korraldatakse vabatahtlike kaitseliitlaste rühma- ja jaopealike väljaõpet, instruktorite erialaõpet, aga ka kaadrikaitseväelaste välja- ja täiendõpet. Kaitseliidu Kooli rajamisel on abiks olnud Taani Kodukaitse Akadeemia. Taanis Karupis asuv Kirderegiooni ühendatud väejuhatuse toetab aktiivselt Eesti kaitsejõudude integratsiooni NATOsse.

KAITSELIIDU VANEMATEKOGU LIIKMED KÄISID LASKMAS

20. jaanuaril käisid Kaitseliidu vanematekogu liikmed Pahkla laskeväljal tutvumas Kaitseliidu praeguse relvastusega. Kõigil oli võimalus tutvuda valdavalt Rootsist Eesti kaitsejõududele saadetud relvadega ja proovida ka ise käsirelvade laskeomadusi.

KANDIDAATIDE VALIMISE NÕUDED

JAOPEALIKU JA RÜHMAPEALIKU BAASKURSUSELE

Vastavalt Kaitseliidu ülema 5. veebruari 2004 käskkirjale nr 39 tuleb malevatel kaitseliitlaste jaopealiku ja rühmapealiku baaskursusele suunamisel arvestada mõningate lisakriteeriumidega.

Helle Jürna

Varem on neid kriteeriume seadnud Kaitseliidu Kool ise. Nende kriteeriumide seadmine on teeninud kursuste taseme ühtlustamise ja väljaõpetegevuse efektiivsuse tagamise eesmärki. Nüüd seatavad kriteeriumid on loodud Kaitseliidus toodetavate sõjaaja üksuste vajaduste vaatevinklist lähtuvalt. Naljaga pooleks võiks öelda, et kui senini seadis tootja (Kaitseliidu Kool) materjalile (kursuslastele) kvaliteedinõuded oma tehnoloogilise protsessi (väljaõppe) vajaduste järgi, siis nüüd seab ka tellija (Kaitseliidu ülem) omad kvaliteedinõuded juba toodangu (vabatahtlike pealike) kasutamise vajadustest lähtuvalt.

Üheks eesmärgiks on, et jaopealiku ja rühmapealiku baaskursustele suunatakse perspektiivikad kaitseliitlased, kes on juba määratud vabatahtliku pealiku kohusetäitjateks või keda planeeritakse paigutada vabatahtliku pealiku ametikohale.

On oluline, et jaopealiku ja rühmapealiku kursusele suunatakse esmalt need kaitseliitlased, keda on planeeritud osalema järgmise aasta reservõppekogunemisel või üksuse koostöö väljaõppel. See on vajalik ära hoidmaks olukorda, kus kaitseliitlane on saanud väljaõppe, kuid teda ei rakendata ega paigutata kvalifikatsioonile vastavale ametikohale.

Jaopealike valik

Alljärgnevalt on ära toodud nõuded, millest malevad peavad kaitseliitlaste jaopealiku baaskursusele suunamisel juhinduma.

Jaopealiku kursusele suunatav kaitseliitlane on:

- olnud minimaalselt ühe aasta vabatahtlikus teenistuses Kaitseliidus;
- keskaridusega;
- sooritanud NATO füüsilise testi vähemalt hindele "3";
- omandatud üksikvõitleja koolituse (ajateenistus või baasväljaõppekursus);
- soovitatavalt läbinud vähemalt ühe erialakursuse;

FOTO: Tanel Rütman

Kaitseliidus soovitakse, et pealikukursused läbinu oleks oma ametikohal tegev vähemalt kaheksa aastat.

- paigutatud või planeeritud lähiajal paigutada rahuaja ja/ või sõjaaja jaopealiku ametikohale.

Rühmapealike valik

Rühmapealiku baaskursusele suunamisel tuleb üldjoontes lähtuda samadest kriteeriumidest mis jaopealikegi puhul. Lisatingimusena peab kaitseliitlane enne rühmapealiku baaskursusele suunamist olema läbinud jaopealiku baaskursuse Kaitseliidu Koolis, Kaitseväge Lahingukoolis või mõne muu samaväärse kursuse.

Selleks, et varemõpitud kinnistada, peaks kaitseliitlane olema minimaalselt ühe aasta ka jaopealiku ametikohal teeninud (tegutsenud). Rühmapealiku kursusele suunatakse eelkõige ikkagi neid, keda on paigutatud või planeeritakse paigutada rahuaja ja/ või sõjaaja rühmapealiku ametikohale.

Vanuselistest nõuetest

Sama käskkirjaga reguleeritakse ka vanuselised nõuded vastavalt sellele, millisele ametikohale kursustlane on paigutatud või planeeritakse lähiajal paigutada. Vanuselised nõuded sõltu-

vad sellest, missugust tüüpi üksusesse kavatsetakse kaitseliitlane paigutada.

Territoriaaljalaväepataljoni allüksustesse, objekti- ja baasikaitsekompaniidesse ning kohaliku kaitse allüksustesse paigutatavad kaitseliitlased tohivad kursusele suunamise aastal olla kuni 37-aastased.

Teine vanuseline piir – kuni 52-aastased – kehtib neile, kes on juba paigutatud või keda planeeritakse lähiajal paigutada kohaliku kaitse kompaniidesse ja formeerimisüksustesse.

Selleks, et tagada väljaõpetatud inimeste optimaalne rakendamine, on malev kohustatud paigutama kursuse läbinu omandatud kvalifikatsioonile vastavale ametikohale. Samuti tuleks perspektiivikas vabatahtlik pealik pärast kursuse edukat lõpetamist esitada austmes ülendamiseks.

Kaitseliidu väljaõppesüsteemi põhimõtetest lähtuvalt oleks optimaalne, et pärast kursuse lõpetamist saaks vabatahtlik pealik olla oma ametikohal tegev orienteeruvalt kaheksa aastat, see tähendab nii kaua, kui kestab Kaitseliidu täiendõppe tsükkel. Selle aja jooksul rakendab vabatahtlik pealik oma teadmisi nii oma allüksuse tavapärasel juhtimises ja väljaõppes kui ka reservõppekogunemistel ja koostööharjutustel.

Loomulikult on võimalik, et mõni edukas jaopealik saadetakse pärast 1–2-aastast teenistust edasi õppima rühmapealiku kursusele, kuid see peaks kujunema meeldivaks erandiks, mitte reegliks.

Korrastatud sõjaväelises struktuuris on ohvitseride osa umbes 5% ja allohvitseride osa 20% isikkoosseisust. Analoogete proportsioone peab taotlema ka Kaitseliidu vabatahtlike juhtide väljaõppesüsteem. Väljaõppe tulemusi ei saa mõõta skaalal "mida rohkem seda uhkem". Pigem on meie eesmärgiks väljaõppesüsteem, mis tagab õiges mahus väljaõppe jõudmise õigete inimesteni õigel ajal. Jaopealiku või rühmapealiku baaskursus peaks kujunema vabatahtliku pealiku eduka ja pikaajalise karjääri tõhusaks stardikiirenduseks. ■

KAITSELIIDU KOOLI 2004. VÄLJAÕPPEAASTA SUUNAD JA KURSUSED

Alar Ehala, kapten

Kaitseliidu Kool on 2004. aasta märtsiks tegutsenud kolm aastat. Selle aja jooksul on kool saanud oma maja Raplamaal Alus ning välja on töötatud kooli tegevuseks vajalik dokumentatsioon. Seega on loodud head välised raamid juhtide ja erialainstruktorite väljaõppe hea taseme saavutamiseks.

Kooli on selle aja jooksul lõpetanud põhikursuste raames kaks jaopealike ja rühmapealike kursust ning kolmas lend jao- ja rühmapealike lõpetab tänavu. Kooli ruume ja vahendeid kasutatakse peale omaplaneeritud väljaõppe ka teiste Kaitseliidu ja kaitsejõudude struktuuride väljaõppe ning esindusürituste läbi viimiseks.

Eelmisel aastal osales kooli korraldatud väljaõppes kuni 500 kaitseliitlast ja funktsionääri ning koos teiste üritustega oli osalejaid ligikaudu 950 inimest. Seega peaks meie kooli kogemus olema jõudnud kõikidesse malevatesse.

Kuid kool ise on veel kujunemisjärgus. Tänavu kehtima hakkav Kaitseliidu väljaõppejuhend, Kaitseliidus läbiviidav väljaõppe juhtimise reform ja malevate vajadused seavad kooli ette uued sihid. Senise praktika põhjal on koolis välja kujunenud viis peamist väljaõppevaldkonda, mille õpetamise tase ei ole kahjuks ühtlane, sest erinevate valdkondade koolitamise planeerimine, läbiviimine ja kontroll nõuavad kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide alalist kohalolekut. Seni on kool selle mahuka töö tegemiseks kasutanud Kaitseliidu peastaabi, malevate, kaitseväe ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste spetsialistide abi.

Kuna väljaõppe erinevate juhtimistasandite rakendamisel Kaitseliidus muutuvad väljaõppe planeerimise, läbiviimise ja vastutuse rühmuasetused, muutub eelnimetatud struktuuridest pärit spetsialistide rakendamine koolis raskeks või võimatuks. Lahenduse peaks tooma käesolev aasta, mil Kaitseliidu peastaabi personalijaoskond peab arendama välja kooli potentsiaali personali planeerimise ja väljaõppe osas lähtuvalt

Kaitseliidu Kool loodab, et igal juhiõppet saama saadetud mehel jätkuks motivatsiooni nii õpiajaks kui ka tegevuseks kodumalevas.

käimasolevast väljaõppereformist. Kui koolil on vajalikul hulgal hea koolitusega personali, peaks paranema ka väljaõppe tase. Praeguseks on kool suuteline oma tegevust ja õppetööd planeerima ning seda süstemaatiliselt ja optimaalselt läbi viima.

Kursuste jaotus valdkondade kaupa:

1. Taktikakursused

- Nooremallohvitseri baaskursus (NAKkl – endine JBK) (antakse järgmisest poolaastast üle juhtmalevatele)

- Reservohvitseri baaskursus rühmapealikele (ROKRkl – endine RBK).

- Reservohvitseri baaskursus kompaniipealikele (ROKKkl – käivitub selle aasta lõpul)

- Reservõppekogunemiste I etapid (RÖK), reservohvitseride täiendkoolitus

- Formeerimiskeskuse juhtkonna kursus

- “Taktikalise treeneri” kursuse käivitamine I poolaasta lõpul, mis võimaldab anda täiendkoolitust üksuste juhtidele ja staapide isikkoosseisudele

2. Juhtimis- ja pedagoogikakursused

- Väljaõppetehnoloogia kursus (VÖTKkl)

- Juhtimiskursus I

- Juhtimiskursus II

- Juhtimiskursus III

- Instruktorikursus

3. Erialakursused

- Väliköögi meeskonna kursus (VMEKkl)

- Formeerimispunkti juhtkonna kursus (FPJKkl)

- Laskeinstruktori täiendkursus Rootsi relvadele

- Suvine üleelamiskursus instruktoritele

- Meediakoolitus

- Värbamiskoolitus

4. Eriorganisatsioonide kursused

- Naiskodukaitse jaoskonna esinaise kursus

- Kaitseliidu noortejuhi kursus

- Kaitseliidu noortejuhtide täiendkoolitusseminar

5. Tsiviil-militaarkoostöö kursused

- Selles valdkonnas toimub väljaõpe tsiviilstruktuuridega (politsei, päästamet, riigiametid ja kohalikud omavalitsused) sõlmitud lepingute raames lähtuvalt poolte vajadustest.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Kaitseliidu Kooli funktsioon on üsna kindlalt määratletud õpetamise ja õppimiseks tingimuste loomisega. Teadaolevalt sõlmitub edukas õppimine õpetaja ja õpilase headest suhetest. Lähtuvalt sellest loodame ja soovime edaspidi mõlemapoolset koostöötahtet malevatega, eelkõige juhtmalevatega.

Kui maleva ootus on lahendada kooli baasil oma struktuuride pealike ja juhtide väljaõppe ja nende suutlikkuse parandamine, siis Kaitseliidu Kool ootab malevate juhtkondadelt edaspidigi mõistvat suhtumist malevast kooli suunatavate õppurite probleemide lahendamisel ja neile motivatsiooni leidmisel. Eriti soovime, et leitakse ja suunatakse õppima just need inimesed, kelle võimalused ja enesearendamisvajadus on kõige suuremad. Sujuv koostöö ühise eesmärgi nimel organisatsiooni sees peaks andma ka parima tulemuse püstitatud eesmärkide täitmisel. ■

Alar Ehala on Kaitseliidu Kooli väljaõppeülem.

I RESERVOHVITSERI BAASKURSUSE KOMPANIIPEALIKELE (ROKKkl I) KERGEJALAVÄEKOMPANII ÜLEMA KURSUS

TEEMA: Reservohvitseri väljaõpe

EESMÄRK: Kursus peab õppurile andma teadmised, oskused ja hoiakud, mis vastavad kergejalaväekompanii ülema ametikoha nõuetele nii rahu- kui ka sõjaajal.

Kursus käigus läbitakse:

- Administreerimisõpe
- Taktika alused
- Vastaseõpe
- Õpetaja õpe
- Juhtimisõpe
- Rühma lahingutegevuse juhtimise õpe

AEG: 5.-7. november

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Osaleda saavad Kaitseliidu rühmapealike baaskursuse 1 ja 2, ajateenijate-reservohvitseride kursus (AROK), vabatahtlike reservohvitseride kursus (VROK) ja Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuse arvutipõhise reservrühma-ülema kursuse lõpetanud, kes on kinnitatud Kaitseliidu rahuaja kompanii-pealikuks või sõjaaja struktuuri rühmaülemaks, kompaniiülema abiks või kompaniiülemaks. Vanuselised piirangud kehtestatakse Kaitseliidu ülema käskkirjaga. Kursus viiakse läbi ühe aasta jooksul:

- nädalavahetusõppena statsionaaris;
- taktikanädal maastikul;
- kaugõppena lähetaja üksuses;
- teenistuspraktikana lähetaja üksuses.

MÄRKUSED:

Kursuse ülem on nooremleitnant Kaido Saarniit (tel 489 0363, 5690 6466).

KAITSELIIDU KOOL KURSUSTE KAVA 2004

Kaitseliidu Kooli kontaktandmed:

ADDRESS:
79601 Alu, Raplamaa
Tallinna mnt 2
kool@kaitseliit.ee
faks 489 0361

JUHTIMISKURSUS III

TEEMA: Juhtimine

EESMÄRK: Kursuse eesmärgiks on kujundada arusaama inimressursi kasutamiseks üksuse arengukava väljatöötamisel.

AEG: 29.november – 3. detsember

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Kursus on kavandatud juhtimiskursuse I ja II läbinud keskastme juhtide ametikohtadel tegutsevatele vabatahtlikele ja palgalistele Kaitseliidu ning selle eriorganisatsioonide töötajatele.

Planeeritud osalejate arv 14.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutab reservlipnik Riina Nemvalts (tel 489 0364).

		telefon	GSM
○ Sekretär	Aigi Vassilljev kool@kaitseliit.ee	489 0362	5592 4860
○ Kooli ülem	kaptan Eduard Nikkari ednikkari@hotmail.ee	489 0365	521 8917
○ Väljaõppeülem	kaptan Alar Ehala alar.ehala@mail.ee	489 0366	5662 4255
○ Instruktorid	leitnant Meelis Pernits rbk3@hotmail.ee	489 0363	5554 7077
	n-leitnant Kaido Saarniit klps@hotmail.ee	489 0363	5690 6466
	reservlipnik Riina Nemvalts rnemvalts@kaitseliit.ee	489 0364	503 2251
	reservseersant Merle Sikka merle.sikka@mail.ee	489 0364	505 6766
	Kooli veebel vanemseersant Jaanus Umal	489 0367	528 2186
	Kaitseliidu Rapla maleva korrapidamisteenus:	489 0275	faks 489 0374

ÕPETAJATE JA INSTRUKTORITE TÄIENDKOOLITUSSEMINAR

TEEMA: Juhtimine ja pedagoogika

EESMÄRK: Anda Kaitseliidu Kooli mittekoosseisulistele instruktoritele ja malevate instruktoritele pedagoogilist täiendõpet, valmistades neid ette Kaitseliidu Koolis 2004. aastal korraldatavateks kursusteks ja reservõppekõnenumiste läbiviimiseks malevates.

AEG: 9.-10. veebruar

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Malevate, millistes viiakse läbi reservõppekõnenumisi, vaneminstruktorid ja instruktorid ning Kaitseliidu Kooli mittekoosseisulised õpetajad ja instruktorid vastavalt seminari käskkirjale.

MÄRKUSED:

Seminari eest vastutab kapten Alar Ehala (tel 5662 4255)

FORMEERIMISINSTRUKTORI JA FORMEERIMISPUNKTI JUHTKONNA KURSUS

TEEMA: Formeerimisinstruktoriga ja formeerimispunkti juhtkonna väljaõpe

EESMÄRK: Anda Kaitseliidu malevate palgalistele instruktoritele teadmisi formeerimispunkti ülesannetest ja funktsioneerimisest ning oskusi formeerimispunkti kõikide gruppide liikmete funktsioonides töötamiseks. Kursuse käigus saavad osalejad praktiliselt osaleda formeerimispunkti juhtkonna kursuse ettevalmistamisel ja läbiviimisel Kaitseliidu Koolis. Eesmärgiks on õpetada välja formeerimisinstruktoriga igale malevale.

AEG:

20.-22. veebruar Instruktorikursus

21.-22. veebruar Formeerimispunkti juhtkonna kursus

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

20.-21. veebruaril Kaitseliidu malevate 15 kaadrikaitsevälalast-instruktorit (igast malevast üks), keda planeeritakse maleva formeerimispunkti ja formeerimispunkti juhtkonna kursuse väljaõppeinstruktoriga.

21.-22. veebruaril kõikide 2004. aastal Kaitseliidus loodavate formeerimispunktide ülema ja vanema.

MÄRKUSED:

Seminari eest vastutab leitnant Anu Pahka (tel 640 8631).

VÄLIKOKA MEESKONNA KURSUS (VMEKkl.)

TEEMA: Välihooldamise korraldamine ja läbiviimine

EESMÄRK: Kursuse põhieesmärk on välikoka teadmiste, oskuste ja vilumuste viimine tasemeni, mis võimaldaks tal iseseisvalt valmistada ette välihooldamist ning täita ülesandeid välikõõgimeeskonna koosseisus nii rahu-

NAISKODUKAITSE JAOSKONNA ESINAISE KURSUSE

I JA II ETAPP

TEEMA: Juhtimine

EESMÄRK: Kursus peab andma osalejatele niisuguseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis aitavad Naiskodukaitse jaoskonna esinaist juhtimisfunktsioonide täitmisel.

AEG:

24.-26. september I etapp

8.-10. oktoober II etapp

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Naiskodukaitse jaoskondade esinaised, kes ei ole veel samasisulist kursust läbinud. Kursuslased on kohustatud kursuste ajal viibima õppetöö läbiviimise paigas. Kursuse viivad läbi Naiskodukaitse vabatahtlikud ja Kaitseliidu Kooli palgalised instruktorid. Kursuslaste majutus- ja toitlustuskulud kaetakse kursuse eelarvest. Kursuslaste saabumise ja tagasipöördumise transpordi korraldavad ja kulud kannavad Kaitseliidu malevad.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutab Naiskodukaitse instruktor Elle Vinni (tel 508 3437).

MEEDIAKOOLITUS

TEEMA: Reklaam

EESMÄRK: Anda ülevaade organisatsioonireklaami teooriast ja tutvustada nõudeid, millele peavad vastama teabematerjalides kasutatavad fotod.

AEG: 11.-15. oktoober

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Kõikide malevate propagandapealikud.

MÄRKUSED:

Seminari eest vastutab leitnant Neeme Brus (tel 640 8648).

I RESERVOHVITSERI BAASKURSUSE KOMPANIIPEALIKELE (ROKKkl. I) KANDIDAATIDE TESTIMINE

TEEMA: Kutsesobivusvestlus, teadmiste ja üldfüüsiline test

EESMÄRK: Kontrollida kandidaatide üldfüüsilist vastupidavust, teadmisi, oskusi ja hoiakuid eesmärgiga, kas need võimaldavad osaleda kergejälaväekompanii ülema kursusel.

AEG: 16. oktoober

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

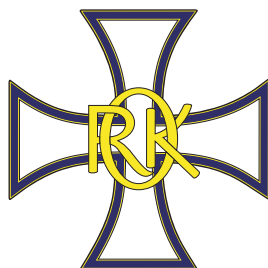
Osaleda saavad eelnevalt maleva esitatud, Kaitseliidu ülema käskkirjas toodud nõuetele vastavad ja Kaitseliidu Kooli aktsepteeritud kandidaadid.

MÄRKUSED:

Testi läbiviimise eest vastutab kapten Alar Ehala (tel 489 0366). Testimisel kanda välivormi, kohustusliku varustusena kaasa spordirõivad. Kooli tootlustamist ei korralda. Süüa on võimalik omal kulul kohalikus sööklas.

Tagavaravägi

Nr 4

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

veebruar 2004

Sõbrad!

Möödunud, 2003. aasta oli EROK-le tegus aeg. Mainigem koostöölepingu sõlmimist Kaitseliiduga, piirkondlike osakondade moodustamist, traditsiooniks saanud ürituste (millele lisandus Pärnu osakonna korraldatud suvelaager) läbiviimist, tihedat rahvusvahelist suhtlust ning rohkem võistlustest osavõttu nii kodu- kui ka välismaal.

Märkimisväärne sündmus on vabatahtlike reservohvitseride kursuse (VROK) lülitamine kaitsejõudude peastaabi iga-aastasessse väljaõppeplaani.

2004. aastal ootavad meid uued väljakutsed. Ees on CIORi täisliikme staatuse saavutamise. Koostöös kaitseministeeriumiga oleme alustanud EROK tulevikuvisioni kujundamist ja vabatahtlikule riigikaitsetööle konkreetsete eesmärkide seadmist. See peaks pädima n-ö "riikliku tellimisega" Eesti Reservohvitseride Kogule teatud aladel kodanikkonna kaitsetahte kasvatami-

seks koos vastava võimaliku ressursialdusega. Peagi peaksime kolima oma büroo Narva mnt 8 asuvasse endisesse kaitsejõudude peastaabi hoonesse, naabriteks Ohvitseride Keskkogu ja Eruohvitseride Kogu.

Ootan teid kõiki osalema meie üldkoosolekul 19. veebruaril.

HEINO PIIRSALU,
leitnant,
EROK esimees

EROK rahvusvaheline sümposium

Tiit MEREN, leitnant, EROK välistoimkonna esimees

Rootsi Reservohvitseride Kogu (SVROF) korraldamisel ja EROK välistoimkonna läbiviimisel korraldati 29. novembril 2003 Tallinnas Üksik-Vahipataljoni konverentsikeskuse ruumes ühepäevane seminar. Rahvusvaheliseks (ka kuulajaskonna mõttes) muutis seminari Soome Reservohvitseride Kogu Helsingi piirkonna delegatsiooni osavõtt.

Nagu paar päeva varem Rootsi kaitsejõudude peastaabi psühholoogiliste operatsioonide (PSYOPS) sümposiumil, nii ka meil oli peaesinejaks Rahvusvahelise Julgeoleku Analüüsi Keskuse direktor Andrew Garfield Londonist, kes on töötanud 1979. aastast Briti sõjaväeluure vastutavatel ametikohta-

del erinevates maades ja spetsialiseerunud asümmeetrilise sõja küsimustele, on sage esineja Ühendriikide ja Suurbritannia vastavates ringkondades.

Asümmeetrilised ohud tänases maailmas

Garfieldilt kuulsime, kuidas ja miks tekisid asümmeetrilised ohud ja kuidas terrorism üha laieneb. Sümmeetrilised konventsionaalsed sõjalised konfliktid on hääbuv nähtus, sest rikaste ja sõjaliselt tugevate riikide tähelepanu ja võimed paneb üha suuremal määral proovile terrorism oma asümmeetrilisuses. Ühegi maailmariigi suur üleolek ainuüksi konventsionaalses relvastuses

Üritused

EROK üldkoosolek

Eesti Reservohvitseride Kogu üldkoosolek on 19. veebruaril kaitseministeeriumi saalis. Esinevad kaitseminister Margus Hanson ja kaitsejõudude peastaabi ülem kolonel Alar Laneman. EROK liikmed, kes ei saa koosolekul osaleda, võivad oma hääle delegeerida. Aktsepteeritakse ainult kirjalikke, originaalallkirjadega volitusi. Üldkoosolekule järgneb koosviibimine Army Lokaalis.

EROK talvelaager

EROK talvelaager on 26.–29. veebruarini Võrumaal Haanjamehe talus (<http://www.woro.ee/haanja/asukoht.html>). Laagri osavõtumaks on 400 krooni, mille ülekandmisega EROK arvel-dusarvele (a/a nr 221010259329 Hansapangas) olete automaatselt registreerunud. Registreerimise viimane tähtaeg on 16. veebruar. Riietus on välvorm. Seminaripäeva teema on "Riigikaitse ja õiguskord". Talvelaagris on lubanud osaleda kaitseminister.

Muud teavet talvelaagri kohta annab EROK Tartu osakonna pealik leitnant Kalev Muru (tel 501 6647, e-post much@ut.ee).

Autasustamised

- Valgetähe ordeni V klassi sai nooremleitnant Toomas Liivamägi.
- Eesti Punase Risti ordeni IV klassi sai nooremleitnant Jaan Tross.
- Kotkaristi V klassi sai leitnant Tiit Kivikas.
- Helsingi piirkonna reservväelaste II klassi teenetemärk anti EROK juhatuses esimehele leitnant Heino Piirsalule.
- Kaitseliidu teenetemedali III klass anti leitnant Andre Lillelehele ja leitnant Heino Piirsalule.

Tagavaravägi

ei aita enam lahendada või ära hoida uusi konfliktiolukordi. Asümmeetrilised ohud süvenevad, sest terroristlikud rühmitused kasutavad õhtumaade vastu võitlemisel nende endi peapealepööratud filosoofilisi lähteasasid (puudub respekt inimelu ees, sest õnn saabub vaid hauataguses elus, ka vale põhjuse eest ohverdatud elu pole raisatud elu). Kasutatakse sellist organisatsioonilist ülesehitust, kus puudub tavapärase struktuur, sest juhtimine on detsentraliseeritud ja põhineb autonoomse rakukese eksisteerimise mudelil. Õhtumaade vastu üritatakse kasutada relvi kõige innovaatilisimal viisil alates konventsionaalsetest hävitusrelvadest kuni küberruumi omadeni välja. Kõik see annab terroristidele võimaluse olla terrorismivastasest võitlusest sammukene ees.

Kas asümmeetrilisi ohte ehk sõdasid on võimalik võita?

Psühholoogiliste operatsioonide (PSYOPS) kasutuselevõtu ajalugu ja arenguid käsitledes tutvustas Andrew Garfield põhimõtteid ja meetodeid, kuidas on terrorismi lähtepõhjusti võimalik minimeerida ja juba tekkinud konfliktiolukordi kontrolli all hoida. Ta tutvustas meetodeid võitluses antagonistlike rühmituste vastu, sh *Perception Management Operations*'it.

PSYOPS üritab samastuda uuritava siht-rühma mõtlemise, tundmise ja hingamisega, et leida õige "relv" tema võitmiseks.

PSYOPS kui eesmärgistatud operatsioon

PSYOPSi eesmärkide erinevatest tõlgendustest NATO ja Rootsis rääkis huvitavalt

Rootsi Kaitsekolledži julgeolekuanalüütik major Fredrik Konnander.

Rootsis käsitletakse PSYOPSi kui tegevust, millega püütakse mõjutada vaenuliku armee komandöride ja üksuste emotsioone, arusaamu ja käitumist. Eesmärgiks allutada vaenuliku armee tegevus Rootsi üksuste plaanidele. Tulemuseks peaks olema kas vaenlase tegevusetuks muutmine (*inaction*), ärajooksmine (*desertation*) või hoopis ületulemine (*defection*).

Samal ajal määratleb NATO PSYOPSi hoopis laiemates raamidest planeeritud psühholoogilise tegevusena, mis toimub rahu-, kriisi- või sõjaajal ning mis on suunatud nii poliitiliste kui ka sõjaliste eesmärkide saavutamisele.

Fredrik Konnander oskas räägitut tabavalt illustreerida katkega filmist "Presidendi meeskond", kus avalikkuse ette lekkinud teavet presidendi naisvallatlustest peideti väga oskuslikult ja kiiresti fabritseeritud uudisteklipiga – Ühendriike ootamatult ähvardavast sõjalisest ohust, mis avalikkuses seepeale soovitud "mäluaugu" tekitas.

Tsiviil- ja sõjalise sektori koostööd (CIMIC) kriisikolletes tutvustas major Ola Nilsson Rootsi Kaitsekolledžist. Tema ettekanne oli nauditav just seetõttu, et kajastas läbielatud ja kogutud juhtimiskogemust NATO rahutagamissioonil rahvusvahelise koostöösiga CIMIC operatsioonide juhina Kosovos.

Päeva lõpetas ohvitseriõhtu.

Kaitseliidu Tallinna maleva reservohvitserid käisid Leedus õppustel

Kuido KÜLM, lipnik, õppustel osaleja

Vastavalt rahupartnerlusprogrammile (Pfp) korraldati 19.–23. novembrini 2003 Leedus Telsiai linnas Balti riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide ühine staabiõppus *Baltic Fox 2003*, kus osalesid ka vabatahtlikud reservohvitserid lipnik Kuido Külm, lipnik Tarmo Kangur ja leitnant Andre Lilleleht Kaitseliidu Tallinna malevast. Eesti reservohvitserid olid saanud värskeid staabitöö kogemusi sügisel lõppenud Kaitseliidu Tallinna maleva reservõppekogunemiselt Saku Liin 2003. *Baltic Fox* ise on regulaarne, kord aastas korraldatav staabiõppus, mis seekord oli Leedu vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni KASP korraldada.

Kuidas staap tööle saadi

Õppuse eesmärk oli rahvusvahelise pataljoni (MNBN) staabi käivitamine. Õppuse

legend jälgis Leedu riigi geograafilist asendit ja imiteeris situatsiooni, kus nn paariiriigi Westlandi toetatav terroriorganisatsioon Green Fire hakkab arendama oma tegevust Southlandi (Leedu) Telsiai linna piirkonnas, mille tulemusena saabuvad appi üksused Midlandist (Läti) ja Northlandist (Eesti). Ühiselt moodustatakse rahvusvahelise brigaadi üks pataljon, mille staabi tegevust osalejad harjutasid. Kokku oli õppuse pataljonis staabikompanii ja kolm jalaväekompaniid, kes olid esindatud ülemate tasemel osavõtjatest riikidest.

Pataljoni ülemaks oli rahuvalvekogemustega Leedu kapten ja staabiülemaks BaltDefColi lõpetanud Läti kapten. Eestlastest juhtis S4 tegevust leitnant Lilleleht, iga riigi ohvitseri jagus pataljoni igasse sektiooni.

Rahvusvahelise seltskonna põhiliseks töökeeleks kujunes inglise keel, kuigi ära ei põlatud ka vene keelt. Kuna sellise seltskonna juhtimisel on esmaoluline üksteisest arusaamine, mindi kohe üle ainult kirjalikule ettekandmisvormile, mis automaatselt tekitas järjekorrad arvutite taha. Osal arvutitel oli küll ainult leedukeelne tarkvara, aga sellega tuldi toime ning õppuse edenedes mindi arvutiresursi piiratuse tõttu julgelt üle aruannete käsitsi kirjutamisele.

Leedulaste ettevalmistustest niipalju, et alguses oli õppuse korraldusmeeskond (*eval staff*) ajahädas. Seati alles arvuteid töökorra ja esmane lahingukäsk viibis järgmise päeva lõunani. Mõnevõrra andis tunda, et õppuse käigus olid läbiviijad jätnud mehitudamata kõrgeima staabi sektiooniülemate kohad. Veidi vastukäivad olid seetõttu üle-

Kaitseliidu märgid

Kaitseliidu päevade märgid

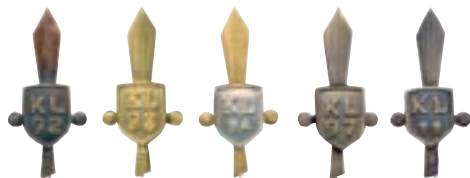
Kaitseliidu päevade märk

Aastatel 1992, 1993, 1994, 1997 ja 1998 valmistati kõikidele Kaitseliidu päevadest osavõtjatele vastav märk.

Kujundaja Kalle Veskimeister.

Valmistaja OÜ Vesme.

Igal aastal valmistati 1000 märki.

Kaitseliidu päevade plakett

Valmistatud 1935. aasta Kaitseliidu päevade plaketi järgi.

Graveerija Viktor Kuik.

Valmistaja OÜ Vesme.

1995. a Kaitseliidu päevadeks Sännas valmistati 675 plaketti, nendest autasustamiseks nii individuaal- kui ka võistkondlikel aladel I, II ja III koha saavutanuile jagati välja 220 tk, ülejäänud müüdi päevadest osavõtjatele.

1996. a Kaitseliidu päevadeks Paldiskis valmistati 275 plaketti, nendest 75 autasustamiseks ja 200 müügiks päevadest osavõtjatele.

1997. a Kaitseliidu päevadeks Puurmanis valmistati 208 plaketti, neist 78 autasustamiseks ja 130 müügiks päevadest osavõtjatele.

Kaitseliidu märgid

Kaitseliidus tänapäeval kasutusel olevad teenete-, kuulusus- ja ametimärgid I

Aumärgid kui niisugused tekkisid juba antiikajal.

Esimeseks teenetemärgiks tänapäevases mõttes peetakse 1804. aastal Napoleoni asutatud Auleegioni ordenit. Sellest alates on au-, teenete-, mälestus- ja ametimärkide abil võimalik eristada ja esile tõsta vapraid, auväärsemaid ja teenekamaid võrdsete seast.

Eesti Vabariigi aumärkide süsteem sai alguse Vabadusristiga 1919. aasta jaanuaris ja on ajutiste katkestustega arenenud tänapäevani. Lisaks riiklikele au- ja teenetemärkidele on oma autasude süsteemid kasutusel ka kõikides Eesti jõustruktuurides.

Käesolevas *Kaitse Kodu!* numbris ilmuv teatmik annab ülevaate Kaitseliidus praegu kasutusel olevatest teenete-, liikme- ja ametimärkidest. Järgmisse numbrisse koondame Kaitseliidu malevate teenete- ja liikmemärgid. Ka teiste Eesti jõustruktuuride teenete-, kuulusus- ja ametikohatunnused ootavad trükkimist.

Napoleoni algatatud fenomen – tunnustada tõelist pühendumist mitte madala raha, vaid ülevate aumärkidega – elab tänapäeval edukalt edasi ka vabatahtlikest liikmeskonnaga organisatsioonides nagu Kaitseliit.

Kaitseliidu liikmemärk

Kinnitatud Eesti Vabariigi valitsuse poolt 5. märtsil 1926.

Kujundaja ja valmistaja Roman Tavast.

Kaitseliidu taastamisel võeti kasutusele sama märk, seda on valmistatud erinevates töökodades ja erineva emailiga.

Kaitseliidu Valgerist

Annetatakse 1) kaitseliitlastele eriliste teenete või eriti eeskujuliku või pikaajalise teenistuse eest Kaitseliidus; 2) Eesti ja välisriikide kodanikele Kaitseliidule osutatud eriliste teenete eest.

Kaitseliidu Valgeristi I klass

Asutatud Eesti Vabariigi valitsuse otsusega 19. juunil 1929.
Kuni 1940. aastani välja ei antud.
Taastatud 2001. aastal (AS Herald).
Graveerija Olav Saaremägi.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud kolm tk (2001 – Lennart Meri, 2003 – Arnold Rüütel, 2003 – Enn Tarto).

Kaitseliidu Valgeristi II klass

Asutatud Eesti Vabariigi valitsuse otsusega 19. juunil 1929.
Kuni 1940. aastani valmistas Roman Tavast.
Taastatud: 1992. aastal (AS Alas).
Graveerija Teet Fredrichson.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 66 tk.

Kaitseliidu Valgeristi III klass

Asutatud Eesti Vabariigi valitsuse otsusega 19. juunil 1929.
Kuni 1940. aastani valmistas Roman Tavast.
Taastatud 1992. aastal (AS Alas).
Käesoleval ajal valmistab OÜ Vesme.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 380 tk.

Eriüksuse rühmapealik

Kaitseliidu Kooli nooreminstruktor
Kaitseliidu Kooli veebel
Kaitseliidu ülema käsundusallohvitser
Kaitseliidu peastaabi ülema käsundusallohvitser
KLPS eelarvespetsialist
KLPS raamatupidamispetsialist
KLPS relvastusallohvitser
KLPS side erialaspetsialist
KLPS sidespetsialist
KLPS sisekontrolli staabiallohvitser

KLPS staabiallohvitser
KLPS staabiallohvitser-pioneer
KLPS tõlk-referent
KLPS varustusallohvitser
Maleva nooreminstruktor
Maleva orkestripealiku abi
Maleva relvurpealik
Maleva sidepealik
Instruktor-noortejuht
(Kaitseliidu ülema 17. juuli 2003 käskkirj nr 154)

Rühmapealiku abi

KLPS kantslei noorempetsialist
KLPS nooremtoitlustusspetsialist
KLPS varustusspetsialist
KLPS sekretär-asjaajaja
Kompanii relvurpealik
Maleva korrapidaja
Maleva sekretär-asjaajaja
Malevkonna relvurpealik
Malevkonna sidepealik

Jaopealik

KLPS nooremsidespetsialist
KLPS nooremvarustusspetsialist
Kompanii sekretär
Malevkonna sekretär

Jaopealiku abi

KLPS autojuht
KLPS sõjaväepolitseinik

Maleva vaneministructor

Kaitseliidu inspektor
Kaitseliidu jurist
Kaitseliidu Kooli
väljaõppeülem
Kaitseliidu
peainfotehnoloog
Kaitseliidu peamehaanik
Kaitseliidu pearelvur
Kaitseliidu pearevident
Kaitseliidu Peastaabi (KLPS)
jaoskonnaülem

KLPS kantselei ülem
Kaitseliidu tagalakeskuse
ülema asetäitja
Kaitse Kodu! peatoimetaja
Malevapealiku abi
Pataljonipealik

Malevkonna pealik

KLPS vanemoperatiivkorrapidaja
KLPS vanemstaabiohvitser
Maleva jurist
Maleva propagandapealik
Üksikkompanii pealik

Kompaniipealik
Kaitseliidu Kooli
instruktor
Kaitseliidu ülema
käsundusohvitser
KLPS arhivaar

KLPS eelarve
vanemspetsialist
KLPS garaažiülem
KLPS haldusspetsialist-
komandant
KLPS infotehnoloogia-
spetsialist
KLPS kaplan
KLPS kinnisvara vanem-
spetsialist
KLPS meditsiiniohvitser
KLPS operatiivkorrapidaja
KLPS personali vanem-
spetsialist
KLPS pressiohvitser
KLPS projektiiohvitser
KLPS sidesõlme ülem
KLPS sisekontrolli
staabiohvitser

KLPS staabiohvitser
KLPS staabiohvitser-pioneer
KLPS toitlustusohvitser
KLPS varustusohvitser
Maleva instruktor
Maleva kaplan
Maleva lasketiiru ülem
Maleva majanduspealik-
relvur
Maleva orkestri pealik
Maleva raamatupidaja-
asjaajaja
Maleva sanitaarpealik
Maleva spordipealik
Maleva õppepealik
Malevkonnapealiku abi
Üksikkompanii pealiku abi
Üksikrühma pealik

Rühmapealik

Kaitseliidu ülema referent
KLPS kantselei spetsialist
KLPS suhtekorraldus-
ohvitser
KLPS vanemraamatupidaja
Kompanii sanitaarpealik
Kompanii spordipealik
Kompanii õppepealik
Kompaniipealiku abi
Maleva lasketiiru instruktor

Maleva majanduspealiku
abi
Malevkonna spordipealik
Malevkonna sanitaarpealik
Malevkonna jurist
Malevkonna kaplan
Malevkonna majanduspealik
Malevkonna
propagandapealik
Üksikrühma pealiku abi

Kaitseliidu Valgeristi daami märk

Antakse Kaitseliidu Valgeristi kavaleri daamile
Valgeristi kavaleri taotluse põhjal.
Kinnitatud 2001. aastal Kaitseliidu keskjuhatause
poolt.
Valmistaja OÜ Miniplast Pluss.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud ca 100 tk.

Kaitseliidu teenetemärk

Kaitseliidu teenetemärgi I klass (hõbedane)

Annetamiseks Kaitseliidu taasloomisel eriti silma paistnud kodanikele.
Asutatud 22. juunil 1992 ja kinnitatud 30. novembril 1997.
Kujundaja Kalev Konso, graveerija Harri Jõe.
Valmistaja OÜ Roblen.
Välja ei antud.

Kaitseliidu teenetemärgi II klass (pronks)

Annetati Kaitseliidu liikmetele ja Kaitseliidu toetajatele, kes osalesid aktiivselt
Kaitseliidu taasloomisel.
Asutatud 22. juunil 1992 ja kinnitatud 30. novembril 1997.
Väljaandmine lõpetatud 1994. aastal Kaitseliidu keskjuhatause otsusega.
Kujundaja Kalev Konso, graveerija Harri Jõe.
Valmistaja OÜ Roblen.
Aastatel 1992–1994 anti välja 195 teenetemärki.

Kaitseliidu teenetemedal

Kaitseliidu Eriteenete medal (kuldne, emailiga)
Annetatakse väljapaistvate teenete eest nii kaitse-
liitlastele kui ka teistele Eesti Vabariigi või välisriikide
kodanikele.

Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega
30. novembril 1997.

Kujundaja Jaan-August Viirand, graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.

Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 184 tk.

Kaitseliidu teenetemedali I klass (kuldne)

Annetada võib vähemalt 16-aastase väljapaistva
teenistuse eest.

Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega
30. novembril 1997.

Kujundaja Jaan-August Viirand, graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.

Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 17 tk.

Kaitseliidu teenetemedali II klass (hõbedane)

Annetada võib vähemalt 10-aastase väljapaistva teenistuse eest
Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega 30. novembril 1997.

Kujundaja Jaan-August Viirand, graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja: OÜ Vesme.

Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 256 tk.

Kaitseliidu teenetemedali III klass (pronks)

Annetada võib vähemalt 4-aastase väljapaistva teenistuse eest.

Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega 30. novembril 1997.

Kujundaja Jaan-August Viirand, graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.

Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 1752 tk.

Kaitseliidu ametikohtade tunnused

Kinnitas vabariigi valitsus 15. augusti 2000. aasta määrusega nr 270.

Kaitseliidu ametikohatunnuseid kannavad kaitseliitlased tavavormi pagunitel või
välivormi kraenurkadel.

Kaitseliidu ametikoha tunnused kinnitas Kaitseliidu ülem oma 31. mai 2002
käskkirjaga nr 118, millele on lisatud ka Kaitseliidu ametikohtade üldine loetelu.
Selle käskkirja alusel hakkasid Kaitseliidu ametikoha tunnused kehtima alates
10. juunist 2002.

Kaitseliidu ülem täiendas ametikohatunnuste loetelu oma 17. juuni 2003
käskkirjaga nr 154.

Kaitseliidu ülem

Kaitseliidu maleva pealik

Kaitseliidu Kooli ülem
Kaitseliidu peainspektor
Kaitseliidu ülema nõunik
Kaitseliidu peastaabi osakonnaülem
Kaitseliidu peastaabi tagalakeskuse ülem

Kaitseliidu vanematekogu liige

(Kaitseliidu ülema 17. juuni 2003 käskkiri nr 154)
Kaitseliidu keskjuhatuse valitud liige
(Kaitseliidu ülema 17. juuni 2003 käskkiri nr 154)

Kaitseliidu peastaabi ülem

Kaitseliidu laskuri- ja kütimärgid

Kaitseliidu ülem kinnitas Kaitseliidu laskuri- ja kütimärgid 1928.aastal.
Valmistaja oli Roman Tavast.
Kaitseliidu keskjuhatus kinnitas samad märgid taas 15. mail 2001.

II klassi laskur

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Vesme, hiljem ka OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 16 000 märki.*

I klassi laskur

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 5000 märki.*

Esilaskur

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 3500 märki.*

II klassi kütt

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Vesme, hiljem ka OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 1500 märki.*

I klassi kütt

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 600 märki.*

Esikütt

1928. aastal kinnitatud märgi järgi valmistas OÜ Roman Tavast.
Enne 1940. aastat välja antud ligi 150 märki.*
Pärast taastamist ei ole välja antud.

* II klassi laskuri, I klassi laskuri, esilaskuri, II klassi kütimärgi ja I klassi kütimärgi märke annavad välja Kaitseliidu malevad, seetõttu ei ole teada, kui palju on neid märke käesolevaks ajaks välja antud.

Kaitseliidu auliikme märk

Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatus otsusega 6. juunil 2002.
Kujundaja Priit Herodes.
Valmistaja OÜ Miniplast Pluss.
Kaitseliidu keskkogu 2002. aasta 19. mai otsusega antud Kaitseliidu vanematekogu liikmele Enn Tartole.

Kaitseliidu vanematekogu liikme märk

Kaitseliidu vanematekogu liikme märgi kandmise õigus on kõigil praegustel ja endistel Kaitseliidu vanematekogu liikmetel.
Kinnitatud Kaitseliidu keskkogul 2000. aastal.
Graveerija Olav Saaremägi.
Valmistaja AS Herald.
Märk on valmistatud kullast.

Võidutule kandja medal

Annetatakse võidutule vabariigi presidendile üleandjale ja võidutule vabariigi presidendilt vastuvõtjale igal aastal võidupäeval, 23. juunil, seega igal aastal 16 tk.
Kinnitatud Kaitseliidu keskkogu otsusega 2000. aastal.
Kujundaja Priit Herodes.
Graveerija Olav Saaremägi.
Valmistaja AS Herald.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 64 tk.

Noorte kotkaste tunnustusväljundid

Märgid kinnitati Noorte Kotkaste peavanema käskkirjaga nr 48, mis jõustus 30. novembril 1933.
Kujundaja Eduard Kana.
Valmistaja Roman Tavast.

1. Noorkotka liikmemärk (ühine kodutütardega, kantakse mütsil)
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi.
Graveerija Harri Jõe.
Valmistaja OÜ Vesme.

2. Eeskujuliku noorkotka märk
Annetatakse eeskujulikele ja arenemisvõimelisele noorkotkale.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud veidi üle poolesaja.
Pärast taastamist 1. jaanuari 2004 seisuga välja antud 47 tk.

3. Kotkajuhi märk
Annetatakse kotkajuhi eksami sooritanutele.
Valmistatud enne 1994. aastat kasutusel olnud märgi eeskujul.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud veidi üle 150.
Pärast taastamist 1. jaanuari 2004 seisuga välja antud 137 tk.

4. Noortemagistri märk
Annetatakse kotkajuhtidele, kes on esitanud ja kaitsnud noortemagistri töö.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi eeskujul.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 36 tk.
Pärast taastamist 1. jaanuari 2004 seisuga välja antud 19 tk.

5. Noorkotka teenetemärk
Annetatakse tagajärjeka tegevuse eest kotkajuhina vähemalt kahe aasta jooksul.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 125 tk.
Pärast taastamist 1. jaanuari 2004 seisuga välja antud 39 tk.

Kaitseliidu Kooli teenetemärgid

Kinnitatud Kaitseliidu keskjuhatusse otsusega 6. märtsil 2003.
Kujundaja Priit Herodes.
Valmistaja AS Herald.
Graveerija Olav Saaremägi. Seisuga 1. jaanuar 2004 ei ole Kaitseliidu Kooli teenetemärke välja antud.

1. Kaitseliidu Kooli teenetemedal (hõbe)
Antakse isikule, kes ole kaitseliitlane, või organisatsioonile, kes on väljapaistvalt toetanud Kaitseliidu Kooli tegevust.
2. Kaitseliidu Kooli teeneterist
Antakse kaitseliitlasele eriliste teenete eest Kaitseliidu Kooli ees või eriti eeskujuliku või pikaajalise teenistuse eest Kaitseliidu Koolis.
3. Kaitseliidu Kooli eriteeneterist
Kõrgeim Kaitseliidu Kooli teenetemärk, mida antakse Eesti või välisriikide kodanikele Kaitseliidu Koolile osutatud eriliste teenete eest.

Kaitseliidu Kooli rinnamärk

Kursuste lõpumärgid kinnitati Kaitseliidu keskjuhatusse otsusega 21. veebruaril 2002.
Kujundaja Priit Herodes.
Valmistaja AS Herald.

1. Jaopealiku baaskursuse rinnamärk (pronks)
Antakse jaopealiku baaskursuse läbinud kaitseliitlasele. Senini lõpetanud kaks kursust.
2. Rühmapealiku baaskursuse rinnamärk (hõbe)
Antakse rühmapealiku baaskursuse läbinud kaitseliitlasele. Senini lõpetanud kaks kursust.
3. Kompaniipealiku baaskursuse rinnamärk (kuld)
Antakse kompaniipealiku baaskursuse lõpetanud kaitseliitlasele. Kompaniipealike kursusi pole seni läbi viidud.

Naiskodukaitse teenetemärk Liiliarist

Kinnitatud Kaitseliidu keskkogul 26. jaanuaril 2002.
Kujundaja Priit Herodes.

Naiskodukaitse Liiliaristi I klassi teenetemärki ei ole valmistatud ega välja antud.

Naiskodukaitse Liiliaristi II klassi teenetemärki ei ole valmistatud ega välja antud.

Naiskodukaitse Liiliaristi III klassi teenetemärki annetatatakse vähemalt 10-aastase eeskujuliku teenistuse eest Naiskodukaitse valitaval või määratud ametikohal. Ei ole valmistatud ega välja antud.

Naiskodukaitse Liiliaristi IV klassi teenetemärki annetatatakse vähemalt 3-aastase eeskujuliku teenistuse eest Naiskodukaitse valitaval või määratud ametikohal.
Graveerija Olav Saaremägi.
Valmistaja AS Herald.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 17 tk.

Naiskodukaitse Liiliaristi V klassi teenetemärki annetatatakse vähemalt 3-aastase eeskujuliku teenistuse eest Naiskodukaitstes.
Graveerija Olav Saaremägi.
Valmistaja AS Herald.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 43 tk.

Naiskodukaitse Liiliaristi eriklassi teenetemärki (hõbe) annetatatakse koostöö ja ühise tegevuse märgiks väljapoole Naiskodukaitse liikmeskonda.
Graveerija Olav Saaremägi.
Valmistaja AS Herald.
Seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 26 tk.

6. Lembitu Rist
Annetatakse kotkajuhile tagajärjeka tegevuse eest vähemalt viie aasta jooksul.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud risti järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 36 risti.
Pärast taastamist on seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 8 risti.

7. Aitaja märk
Annetatakse vähemalt kaheaastase koostöö ja abi eest Noorte Kotkaste organisatsioonile.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 428 tk.
Pärast taastamist seisuga 1. jaanuar 2004 välja antud 51 tk.

8. Ustava Sõpruse märk
Antakse vähemalt viieaastase koostöö ja abi eest Noorte Kotkaste organisatsioonile.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 56 tk.
Pärast taastamist ei ole välja antud.

9. Välissõbra märk
Annetatakse välismaa skautlike organisatsioonide liikmetele koostöö ja sõpruse märgiks.
Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi jooniste järgi.
Graveerija Viktor Kuik.
Valmistaja OÜ Vesme.
Enne 1940. aastat välja antud 3 tk.
Pärast taastamist ei ole välja antud.

10. Concordia märk

Annetatakse välismaa skautlike organisatsioonide juhtidele koostöö ja sõpruse märgiks. Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi. Graveerija: Viktor Kuik, valmistaja AS Herald. Enne 1940. a. välja antud 2 tk. Pärast taastamist ei ole välja antud.

11. Rahvaste Sõpruse medal

Annetatakse välismaa skautlike organisatsioonide kõrgematele juhtidele, kes on osutanud eriti tunnustusväärset abi Noorte Kotkaste organisatsioonile. Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud medali jooniste järgi. Graveerija Viktor Kuik. Valmistaja AS Herald. Enne 1940. aastat välja antud üks märk Noorte Kotkaste vanema kärkkirja nr 126 alusel 2. jaanuaril 1940 lord Robert Baden-Bowell'ile. Pärast taastamist ei ole välja antud.

12. Põhjakoitka märk

Noorte Kotkaste kõrgeim autasu. Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi jooniste järgi. Graveerija Viktor Kuik. Valmistaja OÜ Vesme. Enne 1940. aastat annetati Noorte Kotkaste vanema 14. jaanuari 1939. aasta käskkirja nr 116 alusel Eesti Vabariigi presidendile Konstantin Pätsile. Käesoleval ajal annetati Noorte Kotkaste peavanema 17. mai 2000. aasta käskkirja nr 5 alusel Eesti Vabariigi presidendile Lennart Merile.

Kodutütred liikmemärk

Valmistatud enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi. Ühine noorkotkastega, kantakse mütsil. Graveerija Harri Jõe. Valmistaja OÜ Vesme.

Kodutütred Tunnustusrist

Kodutütred Tunnustusrist annetakse teenekatele Kodutütred juhtidele, auliikmeile, Kodutütred patroonile ja suuri teeneid omavaile kodutütredde. Tunnustusristi asutas Kodutütred vanematekogu 13. jaanuaril 2001. Kujundaja Priit Herodes. Valmistaja OÜ Miniplast Pluss. 1. jaanuariks 2004 on välja antud 26 risti.

Naiskodukaitse märk

Mütsimärk on kasutusel samasugusena kui oli enne 1940. aastat. Valmistatud mitmes erinevas töökojas.

Naiskodukaitse teenetemärk

Annetati vähemalt viieaastase eeskujuliku teenistuse eest Naiskodukaitstes. Kinnitatud 1935. aastal. Valmistas Roman Tavast. Kuni 1940. aastani anti välja ca 1000 märki. Taastatud 1997. aastal enne 1940. aastat kasutusel olnud märgi järgi. Graveerija Viktor Kuik. Aastatel 1997–2001 anti välja 76 märki. 2002. aastal lõpetati märkide väljaandmine seoses Naiskodukaitse uue teenetemärgi valmimisega.

valt tulnud personalialased korraldused, mis minu arvates oli ka õppuse suurim sisuline puudujääk, sest rahvusvahelises seltskonnas on S1/S5 seksioonil rabelemist kuhjaga.

Märgatav oli ka leedulaste suur PowerPointi armastus. Kuna õppus viidi läbi siseruumides, valmistati päeva aruanded arvutis ette presentatsioonidega ja tulemust näidati ka kõrgematele külalistele. Kasutatavates NATO staabi protseduurides tekitas väikest hämmingut, et pärast käsu saamist kõrgemalt toimus ainult kaks staabikoosolekut, mitte kolm, nagu teadsime Eestis saadud väljaõppe põhjal õige olevat.

Ülejäänud õppus oli standardne, kus alguses ei saa vedama ja pärast pidama. Pärast lahingukäsu ettelugemist üritas kogu seltskond välja tuua just äsja loengust saadud teadmisi. Esimeseks staabikoosolekuks ei tehtud maastiku analüüsi. Kõik kokkulepitud kellaajad läksid üle, graafikud muutusid olematuks, kallid kaasmaalased Northlandist, kes jõudsid samal päeval kell 18 Telsiai raudteejaama, võisid tuntud mängufilmi parodeerides tõesti

küvida: "Kus me oleme?" Mingil hetkel tekkis isegi tunne, et õppus on mõtetu, kuid esimene päev lõppes siiski lootustandvalt öösel kella ühe paiku, kui leedulastest S3 ülem üritas meelega heitlikult järgmiseks päevaks kolme tegevusvarianti paberile panna.

Järgmisel päeval jätkati õppust esmasest lahmimisest üle saanuna ja asjad hakkasid staabi seisukohalt sujuma. Oma osa oli kindlasti ka selles, et õppust läbi viiv meeskond sai võlgjäänud tööd tehtud. Tulemusena nihkus küll Telsiai piirkond kaardil veidi kagusse, mille tõttu S1/S5 osakonna kavandatud põgenike liikumise plaan tuli korstnasse kirjutada.

Huvitav oli jälgida staabi juhtiva meeskonna tööd. Pataljoni staabiülem nimelt saatis mõningatel juhtudel pataljoni ülema staabiruumidest välja ja kutsus tagasi ainult otsuste tegemiseks.

Lõpp tuli justkui ootamatult

Teise päeva õhtuks olid asjad juba üsna meeldivad. Esmane rabeledus oli kadunud ja kõrgemasse staabi (HICOM) läksid juba sellised aruanded ja päringud, mis neid mehi

kukalt sügama võtsid. Magama mindi samal ajal nagu eelmiselgi päeval, kuid teadmise- ga, et hulk asju on valmis, ja ettekujutusega, mida järgmisel päeval teha.

Kolmandal päeval uhas MNBNi staap täie hooga ja just siis, kui valmistasime üheks oma arust olulisimaks staabikoosolekuks, kuhu olime valmistanud ette hulga skeeme ja graafikuid, teatati ootamatult õppuse lõpust.

Õppuse esmamuljeid kokkuvõtval koosolekul pärast tunnistuse kätteandmist (ka osalenud bussijuhtidele) ootas üllatus lipnik Külma ja leitnant Lillelehte, kes pälvisid ainukesena osalejatest Leedu KASPi ülema tänukirja ülesnäidatud initsiatiivi ja professionaalsuse eest. Lõpetamiseks koguneti õhtul Telsiai lähedale motelli ja et samal ajal oli televisioonis otseülekanne Kaunase Zalgerise korvpallimängust Arvidas Sabonise osavõtul, võis lõpubanketil nautida Eesti jalgpallipubidele samast õhustikku.

Esimene rahvusvahelise staabi koostöökogemus on seega olemas, "sõjasaagina" töömehe kaasa ka palju huvitavad õppematerjali. Järgmine *Baltic Fox* korraldatakse Lätis.

Noorte ohvitseride juhtimisseminar keskendus stressiteemale

Imre OJAMAA, nooremleitnant

Leedus Nemencine linnas peeti 2.–5. oktoobrini 2003 rahvusvaheline BAL TJOLDSi seminar (*Baltic Junior Officer Leadership Seminar*) teemal "Leadership under Stress".

Seminar korraldati Vilniuse lähedases Nemencine linnas asuvas Leedu kaitsejõudude väljaõppekeskuses, kus koolitatakse põhiliselt ajateenijaid ja ajateenijatest allohvitseride. Kokku osales seminaril 13 osavõtjat ja 10 korraldajat. Korraldajateks olid Leedu Reservohvitseride Kogu (LAFRA) ja Rootsi Reservohvitseride Kogu (SVEROF). Seminarist võtsid osa Eesti, Läti, Leedu ja ka Vene Föderatsiooni reservohvitserid ning vabatahtlike sõjaliste organisatsioonide esindajad. Seminari sisulise poole eest hoolitsesid Rootsi Reservohvitseride Kogu esimees major Lars-Erik Roos ja leitnant H. C. Toll. Leitnant Tolle ülesanneteks on ka kontaktide arendamine Eesti Reservohvitseride Koguga.

Kolm eestlast Leedumaal

Pärast kaheksatunnist reisi jõudsi oma kolmeliikmelise esindusega Nemencinesse, mis asub umbes 15 kilomeetri Vilniusest. Nemencine väljaõppekeskus asub mäe otsas, kust avanes ilus vaade linnale. Keskusel oli ka oma ühiselamu, kuhu kõik osavõtjad majutati.

Esimesel õhtul oli tutvumisüritus *Ice break* (sooja toidu ja külma Leedu õllega)

ning moodustati töörühmad.

Järgmisel hommikul viidi seminaril osalejad ekskursioonile Trakai linna, kus asub pealinlaste lemmiksuvi- tuskoht. Linna ümber on palju järvi, kus on võimalik purjetada ja aerutada. Põhiliseks huviväärsuseks on Trakai kindlus. Nimetatud kindluses toimuvad Leedu presidendi vastuvõttud ja pidulikud üritused Leedut külastavate riigipeade auks. Restaureeritud ajalooline kindlus jätab majesteetliku ja võimsa mulje.

Seminari teemaks oli juhtimine ja stress. Et Eesti kaitsejõududes pole siiani käsitletud stressiteemat juhtimise vaatenurgast (vähemalt Eestist pärit osalejatel pole olnud varasemat kokkupuudet), andis see teemakäsitlus väga hea ettekujutuse stressiga toimetulemisest ja selle maandamisest.

Presentatsiooniga esines Leedu kaitsejõudude kapten, kes tutvustas stressi meditatiivsest ja psühholoogilisest vaatenurgast.

Käsitlus oli põhjalik ja huvitav, kuid puudulik inglise keel näitas selgelt, kuidas presentatsiooni esitleda ei tohi (suured raskused ingliskeelse teksti mahalgemisel).

Stressist, juhtimisest ja kogemustest

Väga kasulik oli Rootsi missioonikogemustega kaadrikaitseväelaste kaasamine seminarile, sest nemad jagasid oma kogemusi reaalsest olukordadest. Toimus elav arutelu konkreetsete situatsioonide üle ja kõik osalejad pakkusid välja oma versioone

Tagavaravägi

olukorra lahendamiseks, püüdes määratleda stressi maandamise erinevaid faase. Lektorid olid väga suure kogemuspagasiga ja sobinuks ükskõik millise juhi eeskujuks.

Sõjalise poole pealt tutvustas stressi Rootsi tankibrigaadi ülem kolonel Anders Emanuelson. Praktilisi rollimänge viisid läbi samas tankibrigaadis töötavad major Tony M. Petersson ja major Per A. E. Nilsson. Mõlemad mehed on viibinud rahutagamissioonidel nii endises Jugoslaavias kui ka Aafrikas.

Teemast veidi kõrvalekalduv oli Charli Sharmani esitatud presentatsioon, milles rõhuti rohkem otsuste tegemisele ja juhtimisele, mitte niivõrd stressiga toimetulemisele. Samas oskas Sharman tuua huvitavaid paralleele tsiviil- ja militaarihiskonna vahel, rõhutades kaitseväge plusse (staatika versus dünaamika). Sharman on Inglise firma Danaher Motion *manager*.

Esmakordselt oli kaasatud Venemaa

Esimest korda oli Baltjoldsi üritusele kutsutud ka Vene Föderatsiooni esindajad. Kutsu oli saadetud neljale Kaliningradi Kõrgema Mereakadeemia viimase kursuse kadetile, kuid kohale jõudis vaid kaks kadetti, kes

õpivad sidespetsialistideks (teistel tekkisid viisaprobleemid). Tegemist on poolmilitaarse kõrgkooliga, kust saadakse nii tsiviil- kui ka sõjaline haridus. Pärast kõrgkooli lõpetamist omistatakse kõigile lõpetajatele leitnandi auaste ja neil on võimalus valida töökoht kas sõja- või kaubalaeval. Vestluses Leedu Reservohvitseride Kogu (LRK) liikmetega selgus, et nad on väga huvitatud kontaktide loomisest Kaliningradi piirkonda jäävate eruja reservohvitseridega. Praegu ei ole Kaliningradi regioonis ühtegi registreeritud reservohvitseride organisatsiooni. Samas on Leedu ja Rootsi reservohvitserid käinud välja idee, et 2005. aasta sügisel võiks BALTJOLDSi üritus toimuda Kaliningradis. Kindlasti oleks see huvitav väljakutse ka Eesti reservohvitseridele.

Seminarist osavõtjad jäid üritusega rahule ja paljud lubasid ka järgmisel aastal osaleda (mõned osalesid juba teist korda). Viimasel õhtul toimus pidulik seminaril lõpetamine, kus jagati tänukirju ja teenetemärke.

BALTJOLDSi seminari motoks on *We meet, we share, we develop*. Ürituse lõppedes löi seminaril osalenud Eesti rühm uue moto, mis meeldis ka korraldajatele: *We met, we shared and Estonians will develop*.

kapten

Rein Helme

21.02.1954–31.12.2003

**Eesti Reservohvitseride Kogu
mälestab oma säravat liiget.**

EROK uued liikmed 2004

Nooremleitnant Priit Heinsalu
Lipnik Mart Alliku
Lipnik Marek Herm
Lipnik Hannes Kaljuvee
Lipnik Tarmo Kangur
Lipnik Aleksander Ljubajev
Lipnik Tanel Martis

LipnikKardo Merivald
Lipnik Heimar Pöld
Lipnik Tiit Riisalo
Lipnik Tõnu Sellin
Lipnik Raivo E. Tamm
Lipnik Teet Vaar

Uudised

■ 12.–15. veebruarini peetakse Brüsselis CIORi talvekonverents. Eesti esindavad leitnandid Tiit Meren, Madis Päts ja Jaan Kirss. Talvekonverents on üheks oluliseks etapiks EROK CIORi täisliikme staatuse saamisel.

■ Järgmised vabatahtlike reservohvitseride kursused korraldatakse kolmeetapilisena: 14.–22. veebruarini, 21.–30. maini ja 11.–19. septembrini. EROK kaudu on kaitsejõudude peastaapi edastatud 25 soovivaldust. Kõigile soovijatele korraldati 18. jaanuaril üldfüüsiline test, järgmine test on 7. veebruaril. Kokku on kursustel osalemiseks esitanud avalduse 53 soovijat, sh Eesti Panga president Vahur Kraft ja mitmed teised avaliku elu tegelased.

■ EROK viimasel juhatuses koosolekul otsustati astuda Laskurliidu liikmeks.

■ 20. jaanuaril kohtusid leitnant Heino Piirsalu ja leitnant Andre Lilleleht kaitsemi-

nister Margus Hansoniga. Ministrile anti üle EROK 2003. a tööaruanne. Vestluses puudutati CIORiga liitumise aspekte ja reservi küsimusi. Arutluse all oli ka EROK areng. Minister väljendas ministeeriumi valmisolekut osaleda EROK tulevikuvõistluse arutelul. Kõne all oli ka ministeeriumi eesmärgipüstitus EROK-le riigikaitsetahte kasvatamisel ja vastava ressursieralduse võimalus.

■ EROK viimasel juhatuses koosolekul otsustati finantseerida J. Kuperjanovi büsti rajamist Võrru.

■ 4. veebruaril tutvustas EROK esimees leitnant Heino Piirsalu Meegomäel Kaitseväge Lahingukoolis ajateenijate-reservohvitseride kursuse (AROK 34) kuulajatele Eesti Reservohvitseride Kogu ajalugu ja tegevust.

Eesti Reservohvitseride Kogu on võtnud üheks oma töösuunaks ajateenijate-reservohvitseride kursuse läbinute senisest enama kaasamise oma tegevusse.

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul
13. veebruaril 2003

Juhatuses esimees
leitnant **Heino Piirsalu**
(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 502 6797)

Juhatuses aseesimees, üld- ja finantstoimkonna esimees
leitnant **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Juhatuses liige, personali- ja väljaõppetöökonna esimees
leitnant **Olavi Tammemäe**
(olavi@seit.ee, tel 501 1675)

Juhatuses liige, personali- ja väljaõppetöökonna liige
leitnant **Raul Hindov**
(raul.hindov@rk.ee, tel 693 5778)

Juhatuses liige, välistoimkonna esimees
leitnant **Tiit Meren**
(tiit.meren@kcc.ee, tel 502 4084)

Juhatuses liige, teabe- ja tavanditoimkonna esimees
leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehelena.

Toimetaja leitnant Lauri Kurvits
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

sihtrühmast jääb kohti üle, saavad kursusel osaleda nii Kaitseliidu eriorganisatsioonide liikmed kui Kaitseliidu palgaline koosseis.

Osalejate arv 30. Kursusele eelneb Interneti-põhine kodutöö.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutavad IV rühmapealike baaskursuse ülem leitnant Meelis Pernits (tel 489 0363) ja instruktorikursuse juhendaja reservlipnik Riina Nemvalts (tel 489 0364).

KAITSELIIDU NOORTEJUHI KURSUS

TEEMA: Noorsootöö juhtimine ja väljaõppe korraldus Kaitseliidus

EESMÄRK: Eesmärgiks on anda vabatahtlikule noortejuhile või palgaliisele noorteinstruktorile teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad tal juhtida ja korraldada väljaõpet Kaitseliid Kodutütarde ja Noorte Kotkaste eriorganisatsioonides.

AEG: 2004. aasta II pool või alates 2005 aastast

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Osaleda saavad malevate noorteinstruktorid ja vabatahtlikud noortejuhid. Kursus korraldatakse nädalavahetuskursusena kestusega 40 tundi ja lõpeb välilaagriga.

MÄRKUSED:

Kursuse läbimise kohta väljastatakse sellekohane tunnistus.

Kursuse eest vastutab Kodutütarde peavanem Angelika Naris (tel 640 8693).

IV RESERVOHVITSERI BAASKURSUSE RÜHMAPEALIKELE (ROKRkl IV) 1.–4. NÄDALAVAHETUS

TEEMA: Administreerimisõpe, taktika alused, juhtimisõpe I ja II

EESMÄRK: Eesmärgiks on anda õppurile sellised teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad rühmapealikul juhtida rühma, lähtudes riigikaitse põhialustest ja kehtivatest normatiivaktidest ning juhtida ja õpetada oma allüksust efektiivselt säilitamiseks rühma lahinguvõimet.

AEG:

10.–12. september	Administreerimisõpe
1.–3. oktoober	Taktika alused
22.–24. oktoober	Juhtimisõpe I
19.–21. november	Juhtimisõpe II

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Osalejad tuleb malevatel eelnevalt esitada, lähtudes Kaitseliidu ülema käskkirjas toodud nõuetest. Kandidaadid peavad olema sooritanud vastava testi ja aktsepteeritud Kaitseliidu Kooli poolt.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutab IV rühmapealike baaskursuse ülem leitnant Meelis Pernits (tel 489 0363).

kui ka sõjaaja tingimustes. Vajadusel suudab kursuse läbinu koordineerida välikõõgimeeskonna tööd.

AEG:

11.–14. märts	I etapp
2.–4. aprill	II etapp
30. juuni – 7. august	praktilaager

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus, Erna baaslaager

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Kursusel saavad osaleda Naiskodukaitse või Kaitseliidu tegevliikmed, kes on vastavalt kas Naiskodukaitse toilitusrühma või Kaitseliidu tagalarühma toilitusgruppide liikmed, läbinud Naiskodukaitse baasväljaõppe toilituskursuse (7 tundi) ja Kaitseliidu baasväljaõppekursuse (BÖK).

Osalejate arv 15. Kursuse kestus 80 tundi. Esimesed 40 tundi auditoorne töö koos praktiliste ülesannete ja katsetega. Kursuse teine osa on praktika Erna välilaagris.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutab Naiskodukaitse instruktor Elle Vinni (tel 508 3437).

VÄLJAÕPPETEHNOLOOGIA KURSUS

TEEMA: Väljaõppekursuse planeerimine ja kursusekava koostamine

EESMÄRK: Anda väljaõppe planeerijatele oskusi ja hoiakuid otstarbekohase väljaõppevajaduse analüüsiks ja kursusekavade koostamiseks.

Kursus käsitleb järgnevat valdkondi:

- Väljaõppetechnoloogia mudeli kasutamine
- Taksonoomia
- Funktsioonianalüüsi väljatöötamine
- Funktsioonikirjelduse väljatöötamine
- Väljaõppe vajadus ja eesmärgid
- Väljaõppe sisu, struktuur, vajadused ja meetodid
- Väljaõppeplaan ja aineplaan, tunnikava
- Jooksevkontroll, tulemuskontroll ja eesmärgikontroll
- Väljaõppe hindamine ja revideerimine

AEG:

15.–19. märts	I etapp
22.–26. märts ja 29. märts – 2. aprill	II etapp
7.–18. juuni	III etapp

KOHT: I etapp Leedu; II etapp Kaitseliidu Kool Alus; III etapp Taani Kodukaitse Akadeemia.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Kursus on planeeritud piirivalve, Kaitseliidu ja Naiskodukaitse väljaõppe planeerijatele. Kursus viiakse läbi Taani Kodukaitse Akadeemia, Kaitseliidu Kooli ja Leedu kodukaitse KASP koostööprojektina. Kursuse kestvuseks on viis nädalat, mis jaotatakse etappideks, kestvusega 1; 2 ja 2 nädalat. Kursuse läbiviimise periood on neli kuud. Väljaõppe ajal on õppurid kohustatud viibima õppekohas. Kursuslased jagatakse rühmadeks. Iga rühm töötab väljaõppe käigus välja etteantud kursuse kava. Rühmi moodustatakse vastavalt vajadusele. Igal rühmal on õpetaja ja abiõpetaja. Kaitseliidust lähetatud kur-

suslaste majutamine, toitlustamine ja transpordikulud ning lähetusrahad katab Kaitseliidu peastaap vastavalt kursuse eelarvele. Teiste riikide ja ametkondade kulud katavad need ametkonnad vastavalt tehtud kulutustele.

MÄRKUSED:

Kursuse edukalt läbinuile väljastatakse sellekohane tunnistus.

Kursuse ülem on kapten Alar Ehala (tel 5662 4255).

VÄRBAMISKOOLITUS

TEEMA: Värbamine

EESMÄRK: Anda Kaitseliidu malevate värbamisega tegelevatele funktsionääridele värbamisalaseid teadmisi ja oskusi värbamisürituste koordineerimiseks malevale uute liikmete värbamisel.

AEG: 26.-30. aprill

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Igast malevast kuni kaks liiget, kes viivad läbi värbamisüritusi.

MÄRKUSED:

Koolitusel osalejad saavad kaasa Kaitseliidu värbamispäeva käsiraamatu.

Seminari eest vastutab leitnant Neeme Brus (tel 640 8648).

KAITSELIIDU NOORTEJUHI TÄIENDKOOLITUSSEMINAR

TEEMA: Noorsootöö juhtimine ja väljaõppe korraldus Kaitseliidus

EESMÄRK: Eesmärgiks on anda vabatahtlikule noortejuhile või palgalisele noorteinstruktorile teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad tal juhtida ja korraldada väljaõpet Kaitseliidu Kodutütarde ja Noorte Kotkaste eriorganisatsioonides.

AEG: 14.-16. mai

11.-13. juuni

29.-31. oktoober

12.-14. detsember

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Osaleda saavad malevate noorteinstruktorid ja vabatahtlikud noortejuhid.

MÄRKUSED:

Koolituse eest vastutab Kaitseliidu ülema nõunik Anu Paidre (tel 640 8620).

IV RESERVOHVITSERI BAASKURSUSE RÜHMAPEALIKELE (ROKRkl IV) KANDIDAATIDE TESTIMINE

TEEMA: Kirjalik test, vestlus ja üldfüüsiline test

EESMÄRK: Eesmärgiks on kontrollida kandidaatide üldfüüsilist vastupidavust, teadmisi, oskusi ja hoiakuid võimaldamaks neil osaleda rühmapealiku baaskursusel.

AEG: 7. august

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Osaleda saavad eelnevalt maleva esitatud, Kaitseliidu ülema käskkirjas toodud nõuetele vastavad ja Kaitseliidu Kooli aktsepteeritud kandidaadid.

MÄRKUSED:

Kursuse eest vastutab IV rühmapealike baaskursuse ülem leitnant Meelis Pernits (tel 489 0363). Testimisel kanda välivormi, kohustusliku varustusena kaasa spordirõivad. Kool toitlustamist ei organiseeri. Süüa on võimalik kohalikus sööklas omal kulul.

RESERVVÄELASTE ÕPPEKOGUNEMISE I ETAPP

TEEMA: Reservohvitseride väljaõpe

EESMÄRK: Reservohvitseridele selliste teadmiste ja oskuste edastamine ja kinnistamine, mis võimaldaks neil osaleda reserv-territoriaaljalaväepataljoni lahingukompanii (TerrJVPatLK), objektikaitsekompanii (OKK) ja kaitsepiirkonna pataljoni (KP Pat) staabi ja staabikompanii koosseisus põhilahinguliikides ja lahingutegevust siduvates tegevustes.

Väljaõppe käigus läbitakse:

- Kaitseväeline kasvatus
- Lahinguõpe
- Laskeõpe
- Erialaväljaõpe
- Korralduslikud alused

AEG:

9.-15. august

lahingukompanii ja objektikaitse kompanii

30. aug - 5. sept

pataljoni staap ja staabikompanii

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus, lähimaastik.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

2004. aasta reservõppekogunemistele planeeritavad reservohvitseridest kandidaadid vastavalt ettevalmistatava allüksuse struktuurile.

MÄRKUSED:

Reservõppekogunemise etapi ülem on kapten Alar Ehala (tel 5662 4255).

IV RESERVOHVITSERI BAASKURSUSE RÜHMAPEALIKELE (ROKRkl IV) INSTRUKTORIKURSUS

TEEMA: Pedagoogika

EESMÄRK: Eesmärgiks on anda osalejatele teadmisi, oskusi ja hoiakuid, võimaldamaks neil endil läbi viia lihtsaid esmaseid ning harjutavaid teooria- ja praktikatunde.

AEG: 24.-29. august

KOHT: Kaitseliidu Kool Alus.

OSALEJAD JA LÄBIVIIMINE:

Kursus on kavandatud eelkõige neile IV rühmapealike baaskursuse kursustele, kes ei ole veel vastavasisulist õpet läbinud. Juhul, kui peamisest

KAPTEN REIN HELME

21. VEEBRUAR 1954 – 31. DETSEMBER 2003

Rein Helme sündis 21. veebruaril 1954. aastal Pärnus. Kodust, Eesti vabadusvõitlejast isalt, nüüdseks samuti manalamehelt, sai ta kaasa tõsise rahvusliku kasvatuse. Pärast õpinguid Pärnu 2. Keskkoolis astus Rein Helme Tartu Ülikooli ajaloooteaduskonda, mille lõpetas 1977. aastal. Tudengina kuulus ta nende väheste tollaste üliõpilaste hulka, kes huvitusid akadeemilistest üliõpilastraditsioonidest ja püüdsid neid nõukoguliku tegelikkuse kiuste elus hoida. Üliõpilasseltside ja korporatsioonide tegevuse taastamise käigus 1980. aastate lõpul sai Rein Helmest korp! Sakala taasasutajaliige.

Rein Helme kui ajaloolase-uurija paleuseks oli ning jäi Napoleon ja tema ajastu. Üheks tema olulisemaks saavutuseks selles vallas on 1987. aastal Taru Ülikoolis kaitstud kandidaadiväitekiri ja selle põhjal 1990. aastal avaldatud monograafia "1812. aasta Eestis ja Lätis". Lisaks mitmesugused artiklid ja näitused.

Ülikooliõpingute ajal oli Rein Helme tihedalt seotud ka Tartu Ülikooli orientalistikakeskuse ja orientaaluuringutega. Hiljem sai temast baltisaksa teemaatikaga tegelevaid uurijaid ühendava Baltisaksa Kultuuri Seltsi asutajaliige. Üheks tema viimaseks tööks oli Eesti Vabadussõja aegse 2. jalaväepolgu "Sõjategevuse päevaraamatu" trükitoimetamine ja sellele eessõna kirjutamine.

Kuni Eesti Vabariigi taasiseseisvumiseni rakendas Rein Helme oma ajaloolasevõimeid populaarse ajalooõpetajana mitmes pealinna koolis.

Praeguse Riigiarhiivi publikatsiooniosakonna juhatajana ilmus tema initsiatiivil mitmeid arhiividokumentide publikatsioone, mis näitasid õiges valguses seni nõukogude ajaloolaste poolt võltsitud Eesti lähiminekku.

1988. aastal oli Rein Helme koos mõttekaaslastega Eesti Akadeemilise Sõjaajaloo Seltsi ellukutsujaks ja selle esimees 1990–1992. Ta oli üks neist rahvusliku taasärkamise aegsetest aja-

loolastest, kes oma rohkete artiklite ja avalike sõnavõttudega nii kodu- kui ka välismaal aitas kaasa Eesti taasiseseisvumisele.

1989. aastal valiti Rein Helme Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi direktoriks. Sellel ametikohal olles tegi ta tänuväärset tööd ajaloo uurimise ümberkorraldamiseks rahvuslikele alustele ja rahvusvaheliste sidemete loomiseks välisriikide, eelkõige Soome, Rootsi ja Saksamaaga, aga ka Eesti pagulasajaloolastega kogu maailmas.

Taasiseseisvumise järel pühendus Rein Helme talle omase innu ja hooga riigikaitsealasele ülesehitustööle. 1992. aastal valiti ta Riigikogu liikmeks, kus ta täitis riigikaitsekomisjoni esimehe ülesandeid.

Samuti kuulus Rein Helme NATO Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu. Delegatsiooni aseesimehena oli tema kanda keeruline *lobby*töö NATO liikmesriikide parlamendisaidikutega.

Riigikogu liikmena leidsid rakendamist ka Reinu laiaulatuslikud faleristikaalased teadmised: ta konsulteeris põhiseaduskomisjoni Eesti teenetemär-

kide seaduse väljatöötamisel ja võib öelda, et tänapäeva Eesti teenetemärgid on paljuski Rein Helme nägu.

1995. aastal valiti Rein Helme tollase Riigikaitse Akadeemia sõjaajaloo õpetooli korraliseks professoriks. Samuti on ta töötanud Tartu Ülikooli üldajaloo õpetooli juures, olnud Toronto Ülikooli külalislektor, õpetanud mitmesugustel kaitsevälistel kursustel, pidanud loenguid Rootsi Kõrgemas Sõjakoolis ja mitmes Saksamaa ülikoolis.

Rein Helme ohvitserikarjäär algas nii nagu paljudel temaealistel eesti meestel – kohustusliku sõjalise väljaõppega ülikoolis. Reservohvitserina, pärast mitmeid õppekogunemisi jõudis ta Nõukogude sõjaväes kapteni auastmeni, mis Eesti taasiseseisvumise järel ka kapteni auastmeks ümber atesteeriti. 1997. aastal kutsus kindral Johannes Kert kapten Rein Helme kaitseväge juhataja nõunikuks.

Ohvitseriteenistuse, korraldusliku ja akadeemilise töö kõrvalt täiendas ta end riigikaitsealastes õppeasutustes Austrias, Inglismaal, Prantsusmaal, Taanis ja Soomes. Tema sulest on ilmunud paljudes keeltes ja mitmetel maal aukartustäratav hulk uurimusi ja artikleid Eesti riigikaitsest ning kaitsepoliitikast.

Viimastel aastatel oli Rein Helme ametis kaitseministeeriumi riigikaitsealase hariduse ja teabe büroos ametnikuna. Pärast 70-aastast vaheaega ilmus 2003. aasta sügisel taas riigikaitseõpetuse õpik, mille üheks põhiautoriks ta oli. Kõrgemate Riigikaitsekursuste akadeemilise juhataja ja mitmete riigikaitsekursuste korraldajana andis ta suure panuse riigikaitsealaste teadmiste levikule ühiskonnas. Tallinna Pedagoogikaülikoolis pidas ta alates sügisest riigikaitseõpetajatele loenguid sõjaajaloost.

Oleme kaotanud erakordselt sära-va ja erudeeritud kolleegi, aga mis veelgi tähtsam ja kurvem – tõelise sõbra ja lihtsalt väga hea inimese.

Kaitseministeerium

KOMPLEKTEERIMINE JA STRATEEGIA EHK KUIDAS TEHAKSE SÕJAVÄGESID

Milleks peab ühiskond ülal sõjaväge? Milline see sõjavägi olema peaks? Nendele küsimustele on inimesed vastuseid otsinud ilmselt juba sellest ajast alates, kui egalitaarsetest küttide-korilaste kogukondadest kasvasid välja maaharijate ja karjakasvatajate ühiskonnad, s.t 8500 aastat eKr.

Erik Reinhold, kapten

Sinnani olid kõik teinud kõike selleks, et ellu jääda. Kogukonna sõjalised võimed kujunesid kõigi meeste sõjanuiade ning vajadusel ka naiste-lastete küünite ja hammaste alusel. Kui õpiti maad harima ja toiduaineid tootma, tekkis võimalus pidada ülal neid, kes toiduhankimisega ei tegeelnud – pealikke, käsitöölisi ja sõjamehi. Umbes sellest ajast algas ka armeemudelite pidev arengulugu. Arusaam, nagu oleksime praegu oma väikese riigi suurte probleemide ees seistes kuidagi väga unikaalses olukorras, näib igatahes ekslik – kuni on olnud inimühiskond, on olnud ka sõjaväed, ja kuni on olnud sõjaväed, on nende organisatsioon olnud pidevas arengus ja muutumises.

Käesolevas kirjutises püüan selgitada mõningaid lihtsaid seoseid sõjalise strateegia, ühiskonna arengusuundade ja sõjaliste instrumentide – sõjavägede – loomise protsesside vahel.

Lahinguväärtus ja võitlusvõime

Millised asjaolud määravad ühe sõjaväe võitlusvõime? Kas selline suurus on üleüldse mõõdetav ja mida selle teadmisele peale hakata?

Juba Karl von Clausewitz on maininud, et kui tahame sõjaettevalmistuse teaduses, nagu teisteski teadustes, selgeid vastuseid saada, peame arvesse võtma asjaolusid, mis arvestamisele alluvad. “Arvuline ülekaal” on sõjalises ja poliitilises mõtlemises olnud läbi aegade suure väärtusega. Näib olevat lihtne ja selge, et suurem vägi on tugevam. Siiski teame sõjaajaloost arvukaid näiteid, kus väiksem on suuremat löönud – hakkame või Taavetist ja Koljatist peale. Niisiis peab olema teisi tegureid,

mis armee võitlusvõimet mõjutavad. Läbi ajaloo on erinevad teoreetikud ja praktikud loetlenud erinevaid võitlusvõime tegureid ja nuputanud, milline on nende tegurite omavaheline suhe ja olulisus lõpptulemus.

Saksa tänapäevase sõjanduspsühholoogia üks alusepanijaid Dirk W. Oetting kirjeldab oma raamatus “Motivatsioon ja lahinguväärtus” armee võitlusvõime defineerimise arengulugu: *Armee lahinguväärtuse määravad erinevad tegurid, nagu inimjõu ja materjali hulk, varustuse ja kasutatava relvastuse liigid, mobiilsus, juhtimisvahendite ja logistika teovõime, juhtide võimed ja – päris olulisel määral – sõdurite võitlustahe* (Oetting 1988: 41).

Van Creveld, mees kellelt ameeriklased tellisid uuringu Saksa armee võitlusvõimeest eesmärgiga kasutada seda oma armee arendamisel, tõi esmakordselt välja idee väljendada armee väärtust matemaatilise valemi kujul (armee kui ühe riigi sõjalise instrumendi väärtus võrdub armee varustuse kvantiteedi ja kvaliteedi ning võitlusvõime korrutisega):

$$X = (A + B) \times C,$$

kus X – armee väärtus;
A – varustuse kvaliteet;
B – varustuse kvantiteet;
C – võitlusvõime.

Võitlusvõime omakorda rajaneb vaimsetel, intellektuaalsetel ja organisatsioonilistel alustel: see väljendub distsipliinis ja kokkukuuluvuses, moraalis

ja initsiatiivis, julguses ja karmuses, võitlustahtes ja valmisolekus surra. Võitlusvõimet võib lühidalt öeldes defineerida armee poolt võitlusse kaasa toodavate vaimsete kvaliteetide summana (van Creveld 1980).

On selge, et nii kompleksse nähtuse nagu sõjaväe tegelike võimete määramine on väga komplitseeritud ja tihti seotud ohuga panna mõõdetavad väärtused samale kaalukaasile emotsionaalsete spekulatsioonidega. Siiski vajame mingit üldistavat valemit, võttes arvesse, et selle valemi vähesed komponendid hõlmavad endis kõiki arvutuid detaile, mida asjale veel lisada annaks. Kasutan siin Oettingi loodud üsna hea üldistusastmega valemit (lahinguväärtus võrdub armee suuruse, varustuse ja logistika summa, väljaõppe ning motivatsiooni korrutisega – Oetting 1988: 40–41):

$$X = A \times (B+C) \times D \times E,$$

kus X – lahinguväärtus;
A – arvuline suurus;
B – varustus;
C – logistika;
D – väljaõpe;
E – motivatsioon.

Lahinguväärtuse tegurite omavaheline seostamine matemaatilise korrutisega väljendab arusaama, et kõik tegurid on võrdselt olulised. Kui üks korrutisest teguritest on 0 või nullilähedane, on korrutis 0 või nullilähedane, sõltumata teiste tegurite suurusest.

Oettingi valem

Lahinguväärtus =

Suurus x (Varustus + Logistika) x Väljaõpe x Motivatsioon

Kergesti mõõdetav

Mõõdetav

Raskesti mõõdetav

Peame siinkohal arvestama ka asjaoluga, et armee arvuline suurus ning varustuse ja logistika summa on lihtsasti mõõdetavad tegurid, väljaõpe juba keerukamalt, kuid siiski mõõdetav ning motivatsioon juba väga raskesti mingis konkreetses kvantiteedis väljendatav.

Armee organisatsioon ja komplekteerimine.

Mõistekäsitlusi

Praegu Eestis peetav kaitsealane päevapoliitiline diskussioon on toonud ka tavakodaniku kõnepruuki, asjaosalistest endist rääkimata, hulgaliselt armeemudelite defineerimisel kasutatavaid mõisteid. Ajateenija, kaitsekohuslane, palgasõdur, profiarmee, elukutseline kaitsevaelane – need on olulised tegelased tänase kaitseplaneerimise näitelaval. Püüd-kem nendega lähemalt tuttavaks saada.

Tänasest vaatenurgast näib meile, et kõige selgem piir erinevate armeemudelite vahelt kulgeb “palgaarmee – profiarmee” ja “kohustusliku armeeteenistuse – rahvaväe” erinevusi pidi. Lihtsustamise võlujõud on saavutanud olukorra, kus paljudele näib asi väga selge: profiarmee on väike, teovõimas, koostöövõimeline ja kvaliteetne, rahvaarmee aga suur, nigelalt väljaõpetatud, kohmakas ja staatiline. Lisaks sellele näib, et rahvaarmee on “vana” ja profiarmee “uus”, moodne kontseptsioon.

Mis siis õieti on vahe “proffide” ja “amatööride” vahel?

Professionaalsust tõlgitakse eesti keelde kui “elukutsega seotut” (*Võõrsõnade leksikon* 2000: 504). Elukutse – see on tegevus kogu eluks, elu kutse, nagu sõnagi ütleb. Samasugust käsitlust kohtame ka saksa keeles: *das Beruf* on kutse terveks eluks. Kas 3–5-aastase lepingu alusel teeniv sõdur on professionaal – elukutseline sõdur? Sakslased nimetavad kuni 12-aastase lepingu alusel teenivat sõjaväelast “aja-teenijaks” (*Zeitsoldat*). *Berufssoldat* – elukutseline sõdur – on see kes teenib kauem – terve oma tööealise elu. Autori põlvkonna meeste isad teenisid Nõukogude armees aega kolm aastat, vanemad aastakäigud kauemgi. Kas nad olid professionaalid ja tollane Nõukogude punavägi profiarmee?

Seega poleks armeemudeli defineerimine seal teenivate sõdurite teenistusaia kestuse põhjal korrektne.

Professionaali käsitlemine palgasaa-jana – palgasõdur, palgaarmee – on sootuks teine lähenemine, mida ka meil usi-

nalt ekspluateeritakse. See lähenemine on omasem ameeriklastele ja venelastele. *Najomnik, kontraktšik* – palgatud mees, lepingumees – see on profisõduri käsitlus ka nüüdis-Venemaal. Ka ameeriklased kipuvad profiks nimetama igäüht, kes mingi liigtuse tegemise eest raha küsib ja ka saab. Euroopa kultuuris on palgasõdur (*söldner* – soldid saaja) olnud oma maaga mitte seotud, rändav sõdalane, kes müüb oma “teenust” parasjagu maksujõulisele valitsejale. (Meile paljude keeltes tuttav sõna *soldat, soldier* on just sealt pärit – *soldo* on kunagine Itaalia rahaühik.) Selle kunagise väga laialt levinud sõduriseisuse tänased viimased kantsid Euroopas on veel säilinud vöörleegionid Prantsusmaal, Hispaanias ja Portugalis.

Siiski peaks küsima, kas pelk sõdurile palga maksmise fakt on armeemudeli defineerimise seisukohast määrav. Me maksame raha ka tänasele ajateenijale, otseselt rahana peo peale ja kaudselt, pidades teda täismahus ülal. Isegi tänasele kaitseväelasele maksame me piskut, nimetamata seda küll palgaks. Mis teeb siis sõdurist palgasõduri? Makstava palga suurus? Sõdur, kes saab 120 krooni, on ajateenija, kuid 3000-kroonise kuupalga korral saab temast proff? Vaevalt küll, et palga suuruse piiri tõmbamine sõdurite palgarühmade vahel meile armeemudeli defineerimisel abiks tuleb.

Veel üks varjund, mida sõna proff endas kannab, on profi tehtava töö kõrge kvaliteedi garantii. Omadussõnana kasutatav “professionaalne” kannab endas hea kvaliteedi tunnustavat hinnangut. Väikese uhkusevarjundiga hääles öeldud “See on ikka proffide tehtud töö!” annab märku positiivsest hoiakust selle töö tegija suhtes, samas kui amatööri toimetamise kohta poetatud “taidlus” kõlab tegijale piinlikult laitvana. Kui palju on selles arusaamas objektiivset, mõõdetavat sisu ja kas profi töö on ikka ja alati kvaliteetsem kui amatööri oma, selle üle on vaieldud kaua ja põhjalikult. (Väikese provotseeriva spekulatsiooni korras võime vaadelda näiteks laste kasvatamist. Rangelt võttes toovad inimesi ilmale ja kasvatavad amatöörid. Elukutselised lastekasvatavad tulevad küll varem või hiljem mängu, kuid nende mõju on võrreldes ilma igasuguse eriettevalmistuseta, tihti noorte ja elukogemuseta amatöörlike lapsevanemate omaga tulevase täiskasvanu kujunemisel sageli tagasihoidlik.)

Niisiis peame sõjalisest vaatevinklist “profisõdurit” automaatselt heaks, kvaliteetseks sõduriks. Samas ei esita me endale tihti küsimust vastupidises järjekorras: kas hea sõdur on automaatselt profisõdur? Nii mineviku kui oleviku sõdades on suuri tegusid korda saatnud nii profid kui ka mitteprofid. Ja üleüldse – meie küsimuse puhul, kuidas defineerida armeemudeli seotud mõisteid – ei mängi see tegur olulist osa. Öelda, et võitlusvõimeline ja tugev armee ongi “professionaalne” ja vastupidi – see oleks lihtne, kuid ilmselgelt eksitav. Samas on tegemist emotsionaalselt mõju-sa argumendiga ja pinnapealsetes väitlustes tuleb selle kasutamisega kindlasti arvestada. (Mulle näib, et oma rolli professionaalsuse mõistele kvalitatiivse hinnangu tähenduse kujundamisel on mänginud Ameerika turundusjuhid, kes ühel hetkel hakkasid müüginumbrite suurendamiseks tööriistade ja muude tarbeesemete külge kleepima sildikesi *professional*. Näiteks professionaalne mootorsaag näib ju kuidagi parem kui lihtsalt hea mootorsaag.)

Veel üks kriteerium

Kui teenistusaia pikkuse, palga suuruse ja tehtava töö kvaliteedi järgi ei õnnestu kahe põhilise armeemudeli vahele piiri tõmmata, kuidas seda siis teha?

On veel üks kriteerium, mis ilmselt annab sellele küsimusele vastuse. Üks olulisi küsimusi on, kuidas sõdur sõjaväkke satub ja kuidas on ta sellega seotud: kas selleks on kohustus, olgu see siis kehtestatud ühiskonnasiseste hoiakute ja kirjutamata seaduste või raudse masinavärgina toimiva riigi repressiivaparaadi toel, või inimese oma vaba valik, isiklik otsus asuda ühiskonna seatud tingimustel armeeteenistusse. Niisiis räägime kohustusel ja vabatahtlikkusest – kas armees teenivad need, kes peavad, või need, kes tahavad. Just sealt jookseb otsustav piir. Palgad, teenistusaia pikkused ja väljaõppe kvaliteet on juba sekundaarsed tingimused, mis ühel ja teisel juhul erinevalt toimima pannakse.

Seega on armeemudelite puhul korrektne rääkida kahest tänapäeval tuntud armee komplekteerimise baasmudelitest: kaitsekohustusarmeest ja vabatahtlikest armeest. Kõige enam kohtame tegelikult praktikas nende kahe baasmudeli erinevaid kombinatsioone. Otsustavaks küsimuseks kujuneb vaba-

tahtlike ja kaitsekohuslaste osa armee sees. Šveitsi sõjandussotsioloog Karl W. Haltiner jagab Euroopa armeed selle alusel nelja rühma (Haltiner 1999: 23):

- 0-grupp ehk vabatahtlikud armeed – kaitsekohuslasi aktiivses teenistuses ei ole (Suurbritannia, Iirimaa);

- 1. grupp ehk pseudokaitsekohus-tusega armeed – kaitsekohuslasi vähem kui pool armee koosseisust (Prantsus-maa, Saksamaa, Taani);

- 2. grupp ehk *soft-core* kaitsekohus-tusega armeed – kaitsekohuslasi 50–66% armee koosseisust (Rootsi, Norra, Austria, Portugal, Itaalia);

- 3. grupp ehk *hard-core* kaitsekohus-tusega armeed – kaitsekohuslasi üle 66% armee koosseisust. (Türgi, Soome, Šveits, Kreeka).

Kuhu paigutuks selles määratluses Eesti? Ilmselt teise gruppi – pseudokaitsekohustusega süsteemide hulka. Kui võtta aluseks plaanid, siis jah, oleme ehk planeerimas *soft-core* reservarmeed. Vaadates tegelikust, siis realiseerib Eesti oma formaalset üldist kaitsekohustust väga piiratud mahus.

Võttes kokku eelnevat arutlu, jõuame järeldusele, et edasise mõttearenduse selguse huvides oleks arukas rääkida kaitsekohustusel ja vabatahtlikkusel põhinevatest armeemudelitest. Jättes spekulatsioonid proffide, amatööride, palgasõjaväe jms mõistetega, saaksime selgelt ja üheselt aru, millest räägime. Armeemudeli näo ja sisu määratlemise otsustavaks faktoriks on sõduri motivatsioon ja armeesse kuulumise vorm – tahe või kohustus.

Siinkohal tuletagem meelde, et ka üks armee lahinguväärtuse peamisi tegureid on motivatsioon.

Nüüdisaegses sõjanduspühholoogias eristatakse mitmeid motivatsioonikategooriaid. Kui lahingus vahetult ja aktiivselt osaleva sõduri puhul räägime võitlusmotivatsioonist, siis rajaneb see rahuajal väljaõpetatava sõduri teenistumotivatsioonile, mis omakorda tugineb ühiskonna üldisel kaitsetahtel (Oetting 1988: 238).

Kõigi nende motivatsioonikategooriate tuumikfaktoriteks on omakorda:

- 1) vahetu sõjaväeline juht;
- 2) eesmärgikindel grupikokkukuuluvus;
- 3) armee teovõime;
- 4) eesmärkide legitiimsus (Oetting 1988: 64).

Tuumikfaktorite olulisus on samas erinevates motivatsioonikategooriates erinev. Näiteks on neljas tuumikfaktor – eesmärgipüstituste legitiimsus – väga oluline rahva üldise kaitsetahte ja rahu-aegse teenistumotivatsiooni juures, kaotab aga vahetus lahingumotivatsioon suuresti oma tähenduse.

Veidi ajaloost ja klassikutest ehk Kuidas on armeesid varem üles ehitatud

Praeguseid diskussioone jälgides võib kergesti jääda mulje, et siiani on ajaloos kasutatud valdavalt üldisel kaitsekohustusel tuginevat armeemudelit ning sõjanduse ja tehnika progress koos julgeolekupoliitilise olukorra muudatustega on viinud meid arengus uue, moodsa mudeli profiarmee juurde. Paraku tuleb tõdeda, et palgaarmee on tunduvalt vanem süsteem kui meile praegune tuttav kaitsekohuslaste armee.

Minemata ajaloos lausa ürgaega välja, alustagem Eestiski tegutsenud germaani sõdalastest – ristiriütlitest, nagu me neid hiljem kutsuma oleme hakanud. 13. sajajandi Kesk-Euroopa tüüpilise väikevürstiriigi sõjavägi kujunes vabade aadlimeestest ratsanikest (*Reiter* – *Ritter* – rüütel) ja nende palgatud jalaväelastest ning muudest asjameestest. Neil olid kõik omadused, mida omistame tänapäeva profiarmeele: vabatahtlik osalus, peaaegu eluaegne (tollal niisiis üsna lühike) teenistusaeg, kasin palgaraha ja mõõgaviibutamise harjutused nii enne kui ka pärast lõunat. Ka tehniline üleolek – raudrüü, kahekaemõök, pikk piik ja tugev hobune, kes kogu seda varustust kanda suudaks – oli täiesti olemas. Saksimaal kokku kogutud vägi tuli tollastes mastaapides “ei tea kus” – Riias – müdinal maale, seega oldi ka täiesti *deployable*. Nii jäidki meie esiisad, elukutselised põllumehed, mitte sõdurid, kes kogusid kokku omamoodi rahvaväe, lõpuks alla, kuigi mitmeski episoodis suudeti “proffidele” ka korralikult kere peale anda. (Eks oma rolli meie meeste kaotuses mängis ka varem alustatud lätlaste ja liivlaste poolt raudmeeste osutatud *host nation support*.)

Kuna tollane ühiskonnakorraldus oli veel sealmaal, et nii poliitiline, majanduslik kui ka sõjaline võim ühes riigis oli koonduvad suuresti ühe konkreetse isiku kätte, oli valdavalt kasutatav armeemudel feodaali isiklik palgaarmee. Kui läks vaja

ja jõuti kokkuleppele, sai nendest väikestest armeedest kokku koguda suuremaid. Tekkis ka suurarvuline *söldnerite* – vabade palgasõdurite – korpus, kes riigist riiki rännates endale teenistust otsisid ja ka leidsid. Üks sellest ajast säilinud ülipõnev tiluke eraarmee on näiteks Rooma paavsti Šveitsi kaardivägi.

Siiski ei läinud progress edasi mitte nii, nagu lihtsustamise loogika lubaks oletada. Juba 16. sajandil kohtame märke sellest, et senine armeemudel on hakanud ajale jalgu jääma.

1500. aastal jälgis tollase Firenze Vabariigi ametnik Niccolò Machiavelli Sforza lüüasaamist ja Milano hertsogi Mohreni Ludvico vangilangemist. Tema hinnangul oli Milano Hertsogiriigi langemisel kolm peamist põhjust:

- 1) armee koosnes palgasõduritest;
- 2) kaitse oli rajatud kindlustele;
- 3) diplomaatia rajanes geograafiliselt kaugetel allianssidel (Machiavelli 1955).

Oma hilisemates töedes pöörab Machiavelli suurt tähelepanu armee komplekteerimise ja sõjajõu kokkupanemise küsimustele:

Ma tõden niisiis, et sõjavägi, millega üks valitseja oma riiki kaitseb, koosneb kas oma maa lastest [oma riigi kodanikest, rahvaväest], palgasõduritest või [välismaistest] abivägedest või viimasest kahest kokku.

Palgasõdurid ja välismaised abiväed ei suuda midagi ja on ohtlikud.

Valitseja, kes palgasõduritele toetub, ei saa kunagi kindlal pinnal seista, kuna palgasõdurid tulitsevad omavahel, on võimuahned, distsipliinita ja truuduseta, üleolevad sõprade suhtes ja arad vaenlase ees. [Nende abil] võib oma allakäiku edasi lükata ainult niikaua, kuni õnnestub edasi lükata vaenlase riinnakut (Machiavelli 1955: 55–56).

Väga kriitiliselt suhtub Machiavelli ka allianssidesse:

[Välismaistest] abivägedest räägitakse: kui mõni teine võim asja juurde kutsutakse, et see oma sõjaväega appi tuleks ja sind kaitseks. [- - -] sellised abiväed võivad kasutatavad ja vaprad olla [- - -] selle kasuks, kes neid saadab, kuid sellele, kes neid kutsub, on see peaaegu alati hukatuslik, sest kui lüüakse sinu abilisi, oled sina kaotaja, kui sinu abiline aga võidab, oled sa ise tema vang [- - -].

Kes [- - -] võidu võimalust maha mängida tahab, kasutagu [välismaiseid] abivägesid, sest need on veel ohtlikumad kui palgasõdurid.

Tark valitseja [- - -] eelistab pigem oma sõjaväega kaotada kui võõraga võita, aru-

saamises, et võit võõraste vägede abil õige ei olegi võit.

Niisiis sai Machiavellist kaitsekohustusliku armeemudeli veendunud pooldaja: *Lõppjärelendus on veenev. Ülemvõimu saavutamise, võimu kindlustamine ja maa kaitsmine on võimalik ainult oma maa sõjaväekohustuslike kodanike abil* (Machiavelli 1955: 56–59).

Ühe olulise argumendina nimetab Machiavelli ka armee suuruse ja ülalpidamiskulude suhet. Kaasates oma kodanikke kaitsesse, on võimalik sama raha eest panna kokku märksa suurem sõjavägi kui palgasõdurite kasutamise puhul.

Kaitsekohuslaste armee süünd. Rootsi näide

Siiski ei õnnestunud Machiavellil oma ideid ellu viia. Järgmise arenguepisoodi vaatlemiseks peame liikuma ajas sadakond aastat edasi ja ruumis tuhatkond kilomeetrit põhja poole: Itaaliast Rootsi Kuningriiki, kus pandi kokku esimene meile täna tuntud kaitsekohustuslike põhimõtete rajanev sõjavägi.

1611. aastal sai Gustav Adolf 17-aastaselt Rootsi kuningaks. Kuna Rootsi endale rahalistel põhjustel palgaarmee lubada ei suutnud, ehitati üles Euroopa esimene üldisel sõjaväekohustuselise rajanev rahvaarmee, suurusel 43 000 meest. Iga 15-aastane Rootsi mees sai kaitsekohuslaseks, arvestust nende üle pidasid vaimulikud. Sõdades Taani, Poola ja Venemaa vastu vallutas see armee Karjala, Ingerimaa ja Liivimaa (Montgomery of Alamein 1972: 265).

Edasise diskussiooni huvides paneme tähele, et esimene kaitsekohustuslik sõjavägi oli puhtal kujul ekspeditsiooniarmee – ehk ütleksime siis tänapäevasel: loodud osalemaks välismissioonidel.

17. sajand kujuneski murranguliseks armeemudeli arenguloo seisukohalt. Tulirelvade, eriti suurtükiväe areng ning tollane “võidurelvastumise” vorm – arvulise ülekaalu taotlemine võimalikust

vastasest – olid selle arengu peamised mootorid. Järjest suurenevad kulud suurte sõjavägede alaliseks ülalpidamiseks tekitasid vajaduse otsida lahendusi uues armeemudelil.

Hollandi päritolu kindral Johann “keskmine” von Nassau-Siegen, asunud 1599. aastal Pfalzi kuurvürsti teenistusse ülesandega reorganiseerida Pfalzi relvajõud, tuleb oma teoses “Observationes” välja riigialamate relvastamise ideega, põhjendades seda ennekõike riigile langeva rahalise koormuse vähenemisega palgasõduritest vabanemisel (Wijn 1960: 123). Oma rolli mängis ka juba Machiavelli poolt tähele pandud palgasõdurite madala moraali ja kõigutatava lojaalsuse probleem. Üht karmimat “armee struktuurireformi” läbiviimise episoodi Venemaal võime oma silmaga näha Vassili Surikovi maalil “Streletside hukkamise hommik”. Pärast stre-

Radikaalse armeereformi kujutamine kunstis (Vassili Surikovi maal “Streletside hukkamise hommik”).

letside kadumist (osa hukkamist, teiste laialipeksmist) aastatel 1698–1699 asuti Vene armeed komplekteerima kaitseväekohuslike nekrutitega.

Huvitav on ka asjaolu, et just tehniliselt komplitseeritumate relvasüsteemide, peamiselt suurtükiväe arenguga tekkis vajadus värvata armeesse nn tsiviilspetsialiste. Just sellest ajast algas ohvitseriseisuse, senise sinivereliste aadlike sünniga kaasa saadud kingi laiendamine ka lihtrahva hulka. Sellest ajast leiame ka esimeste tänapäeva mõistes sõjakoolide ja -akadeemiate rajamise algdaatumid (Siegeni sõjakool 1609).

Millised olid tollaste sõjavägede ülesanded, milline oli “ohupilt”? Mandri-

Euroopa riigid tegid militaarseid jõupingutusi peamiselt kahel suunal. Esiteks omavaheliste võimuvahekordade ja piiritülide lahendamise ning teiseks tollal juba suurte kätteahmitud meretaguste asumaade laiendamine ja ohjamine. See- ga olid aktuaalsed nii naabritega peeta- vad võimalikud ründe- ja kaitsesõjad kui ka meretaguste ekspeditsiooniarmeede tegevus. Huvitav on märkida, et just suurte asumaade haldamisega usinasti ametis olnud prantslased, britid ja hispaan- lased säilitasid kõige kauem vana profi- armee süsteemi, olles sealjuures suhteli- selt edukad asumaades (odade-kilpide- ga relvastatud suulude tuhandete kau- pa mahanottimiseks oli vana hea profi- armee ikka veel hästi sobiv), makstes aga valusat lõivu Euroopa-sisestest arvete- klaarimistes allajäämistega.

Kaitsekohustusliku armeemudeli arengu eestvedajaks kujunes tollane

Preisimaa. Armeemudeli arengu põhi- suund järgneva kol- me sajandi jooksul oli järjest suurema- arvuliste sõjaväeteenistuse kohustuselise põhinevate komplekteerimissüsteemi- dega armeed. Siiski ei olnud selline areng lihtne ja li- neaarne sündmuste jada. Nagu ka täna- päeval, toimus armeemudeli areng erinevate mudelite kombinatsioon- luues ja nendes eri- nevate komplekteeri-

mispõhimõtete järgi loodud gruppide osa muutes. 18. sajandil tekkisid nn regulaararmeed (*Stehendes Heer* – seisev vägi), mis saadi selektiivse kaitsekohus- tuse (liisuviskamised Venemaal – igast vallast üks nekrut; poolvabatahtlike värbamine Preisimaal) ja palgaarmee põhi- mõtete (kes kätte saadi, teenis pea elu- aeg lepingu alusel) kombineerimisel.

Sõjatehnika arengud, vintraua ja kuulipilduja kasutuselevõtmine, relva- de tootmise tehnoloogia täiustumine, mis tõi kaasa relvade omahinna drasti- lise languse ja nende tõelise masstoot- mise võimaluse, löid nii vajadusi kui ka võimalusi järjest massilisemate armeede loomiseks.

Euroopa raudteevõrgu väljaarendamine 19. sajandil tekitas täiesti uued võimalused massiliste armeekoondiste kiireks paiskamiseks suurte vahemaade taha, mis omakorda õhutas takka ikka suuremate sõjavägede ülesehitamist.

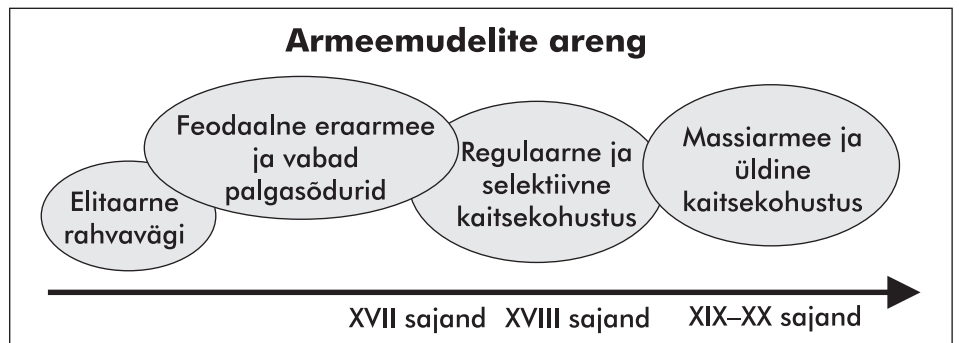
Telegraafi, telefoni ja hiljem ka raadioside kasutuselevõtt löid vägede juhtimises täiesti uued võimalused – esmakordselt tekkisid eeldused vägede reaalajas juhtimiseks.

Preisi armee näide ja totaalne sõda

Hariduse kättesaadavus järjest suurematele inimhulkadele, üldise kirjaoskuse taseme kasv ja trükitehniliste võimaluste areng (hiljem ka raadioringhäälingu ja kino levik) tõi kõige muu hulgas kaasa suurte elanikkonnirühmade indoktrineerimise, s.t nende sõjalisest tegevusest osavõtmise motiveerimise ehk – tänasest vaatevinklist – kaitsetahte kasvatamise võimaluse trükisõna kaudu. Oma ekstreemsuseni jõudis see Preisimaal ja hiljem kogu Saksamaal, kus sõjaväelased kuulutati tõeliseks ühiskonna eliitiks ehk kõrgeimaks seisuseks (*der erste Stand*).

Sõjaväes teenimine oli küll formaalne kohustus, kuid sellest kujundati kõiki propaganda- ja kasvatusmeetodeid kasutades ka moraalne kohus ja auasi. Ainuüksi kirjutatud seaduste ja repressioonide hirmu abil poleks suudetud mitmemiljonilisi armeesid ei kokku saada ega koos hoida. 19. sajandi jooksul võime jälgida arengut regulaararmee ja selektiivse kaitsekohustuse juurest järjest üldisema kaitsekohustuse ja järjest suuremate sõjavägede suunas.

20. sajandi alguseks, Esimese maailmasõja puhkemise ajaks oli juba pea-aegu kõigis Euroopa riikides kujunenud vaata et enesestmõistetav üldine armeeteenistuskohustus, arendatud välja erinevad kadreerimis-, komplekteerimis- ja mobilisatsioonüsteemid. Oli välja kujunenud eluaegses teenistuses olev ohvitserkond kui ühiskonnaklass, mille puhul räägiti juba “millestki enamast, kui elukutsest – eluviisist ja seisusest”. Oli olemas institutsionaliseeritud sõjateadus oma keskustes – sõjakoolides ja akadeemiates. Olid välja kujunenud sõjapidamise strateegilised põhimõtted ja instrumendid nende põhimõtete eluviimiseks – üldisele sõjaväeteenistuskohustusele tuginevad massiarmed.

Umbes sellesse ajajärku ulatub vaadata ka tänase tavalise eurooplase sõjaajalooline mälu ja just selle ajajärgu sõjanduse arusaamu nimetame me suuresti täna “konventsionaalseteks” ja “klassikalisteks”.

Esimene ja Teine maailmasõda ei toonud armeemudeli arengusse murranguilisi uuendusi. Jätkus samasuunaline areng, mis võttis eriti Teise maailmasõja käigus juba totaalset iseloomu. Armeega püüti kaasata kogu ühiskonda kõigis oma tegevusvaldkondades. Kuigi juba Karl von Clausewitz oli “rahvasõja” küsimustega põhjalikult tegeelnud (1812. aasta veebruaris kirjutatud mõtteavalduses Gneisenaule visandas von Clausewitz põhjaliku ja tänaseni aktuaalse rahvasõja – *Volkskrieg* – kontseptsiooni – Hahlweg 1966: 682–750), jõudis armeemudeli areng oma totaalsuse tipule Teise maailmasõja käigus. Üks natsi-

Saksamaa sõjalise ideoloogia alusepanijaid kindral Erich Ludendorff võttis kasutusele mõiste “totaalne sõda”. Totaalse sõja kontseptsiooni kohaselt kaasatakse sõjapidamisse täielikult kõik riigi tegevusvaldkonnad: armee, elanikkond ja majandus, kusjuures teised tegevusvaldkonnad, kaasa arvatud poliitika, tuleb sõjapidamise huvidele allutada. Ludendorff leidis, et Clausewitzi tees sõjast kui poliitika jätkumisest teiste vahenditega, on oma aja ära elanud: *Sõda ja poliitika teenivad rahva elujäämise eesmärki, sõda on aga rahva elutahte ülim väljendus. Seepärast peab poliitika sõjapidamist teenima* (Ludendorff 1936: 10).

Nõukogude Liidu poolt Suure Isamaasõja nime taha peitunud doktriin ei olnud oma põhiolemuselt sellest oluliselt erinev.

Pärast Teist maailmasõda

Kuigi totaalne sõda tõi endaga totalitse hävingu, ei viinud ka Teise maailmasõja tulemustel mingitele revolutsioonilisele armeemudeli ümberhindamisele.

Sõjalis-poliitilises retoorikas hakati küll rääkima “defensiivkontseptsioonidest” ja “preventsiivist”, hoogu koguv külm sõda jättis aga armeed oma ülesehitusprintsipi pealt sarnasteks 19. sajandi lõpuks väljakujunenutega.

Sõjatehnika oli 20. sajandi esimesel poolel teinud läbi märkimisväärse arengu. Lahinguväljale olid lisandunud uued strateegilised mängurid: tankiarmed (kaitstud mobiilsus ja tule-

Preisi kaardiväe pataljoni grenader 1745. aastast ja Preisi jalaväelane 1870. aastast. Preisi sõjavägi ja selle korraldus oli Euroopa riikides järgimist vääriv eeskujumitu rasket võidurelvastumisele keskendunud aastasada.

jõud), õhuarmeed (lähiohutoetusest operatiivse õhustranspordi ja strateegiliste pommitusoperatsioonideni) ja viimaks ka tuumarelv. Nii suurt tehnilise arengu hüpet nii lühikese ajaga (vaevalt 40 aasta jooksul) polnud sõjanduse arengus varem nähtud. Ka strateegias oli toimunud olulisi arenguid, millest vast peamine – orientatsioon rahvuslikult rahvusvahelisele – oli toonud kaasa NATO ja Varssavi pakti kui peamiste maailma julgeolekupildi mõjutajate tekkimise.

Ka õhujõudude potentsiaali ja tuumarelvade kandemehhanismide areng tõi strateegiasse uusi tuuli. Siiski ei põhjustanud see tavaarmeede kadumist sõjanduspildist, nagu mõned tollased tulipäisemad visionäärid ennustasid.

Ometi ei toonud ei kõik need asjaolud kokku ega ükski neist eraldi peaaegu mingit muudatust armeede komplekteerimis- ja ülesehitusprintsipide osas. 20. sajandi kolmandal veerandil kuulus peaaegu iga täisealine Euroopa mees sunniüksiliselt mingisuguse reservüksuse koosseisu, enamik olid läbinud kohustusliku ajateenistuse. Olid loodud ulatuslikud ühiskonna sõjapidamisse kaasamise plaanid ja süsteemid alates materiaalsest tsiviilressursside kaasamisest sõja tarvis kuni massimeedia kaudu pidevalt läbiviidava indoktrinatsioonitegevuseni välja. Mõnel pool oli Ludendorff ära unustatud ja räägiti kõvasti näiteks "totaalkaitsest".

Väikeste marginaalsete variatsioonidega kestis "klassikalise", üldisel kaitsekohustusel põhineva armeemudeli edukas kasutamine Euroopas ja valdavalt ka mujal maailmas kuni külma sõja lõpuni ehk 1990. aastate alguseni.

Tagasikäik vabatahtlike armeede juurde?

Midagi tähelepanuväärset oli aga toimunud teisel pool ookeani. Pärast fiascot Vietnamis 1973. aastal otsustas USA loobuda üldisest kaitsekohustusel ja asuda looma vabatahtlikul teenistusel rajanevat armeed. Milleks selline otsus just sellisel ajal? Teises maailmasõjas olid mobiliseeritud Ameerika reservälased olnud edukad. Sõjapidamise tehnilises küljes oli küll toimunud suuri muutusi, kuid need väljendusid ikkagi suure peavaenlase, Nõukogude Liidu suunast oodatavates ohtudes. Taan-

duti aga Vietnamist – kus polnud mängus ei tuumarelv, tanki- ega õhuarmeedid – üsna "klassikalises", võiks isegi öelda primitiivses sõjategevuses, mees mehe, hammad hamba vastu võitluses.

Paljud väidavad, et Vietnamis sõda kaotati mitte Vietnamis, vaid Ameerikas. Sõda kusagil kaugel maal muutus liberaalsete väärtuste vaimus üles kasvata tud demokraatliku ühiskonna liikmete silmis mittelegitimiseks. Lihtsalt väljendudes tekkis ühiskonnas vastuseis sõjale ja kodanike soovimatus selles edaspidi kaasa lüüa. Kuna demokraatlik ühiskond võimaldab sellistel meeleoludel kergesti mõjule pääseda, olid Ameerika poliitikud sunnitud hakkama mõtlema võimalike lahendusvariantide leidmisele.

Uurides tollaseid diskussioone USA ja hilisemaid hinnanguid armeereformi protsessile, leiame hoopis uue lähene mis armeemudeli loomise aluspõhimõtetele. Üsna kiiresti saadi aru, et probleemi olemus ei ole mitte sõjaline, vaid on sotsiaalne.

Väga lühidalt ja selgelt on seda väljendanud üks Ameerika profiarmee alusepanijaid, kindral Walter Kerwin:

Me seisame vastamisi dilemmaga, millega kõigi demokraatlike ühiskondade armeed alati on vastamisi seisnud. Väärtused, mis on vajalikud sellise ühiskonna kaitseks, pole tihti ühiskonna enda väärtustega ühitatavad. Selleks, et olla meie rahva teovõimas teener, ei tohi armee end orienteerida meie liberaalse ühiskonna väärtustele, vaid ainult lahinguvälja karmidele väärtushinnangutele. Me peame endale teadvustama, et sõjaline ühendus erineb oluliselt kodanlikust ühendusest, millest ta pärineb. Kodanlik ühendus sünnib selleks, et elukvaliteeti parandada, sõjaline ühendus aga selleks, et võidelda, ja kui vaja, sellesama elukvaliteedi kaitseks ka surra. Me ei tee heameelt ei oma sõduritele ega Ameerika rahvale, kui me seda reaalsust ignoreerime (tsiteeritud Holden-Rhodese (1985) järgi).

Põhjuste jada on iseenesest lihtne: kui konkreetse sõjalise operatsiooni eesmärgipüstitused on laia avalikkuse arvates mittelegitimised, reflekteerub see mittelegitimised kiiresti laiadest massidest värvatud kaitsekohuslaste kaudu ka armeesse. Tuletades meelde, et motivatsiooni kui armee lahinguväärtuse põhiteguri üheks tuumikfaktoriks on eesmärkide legitimiimsus, saamegi pildi kokku. Mida avatum ja liberaalsem ühiskond, seda keerukamaks muutub ini-

meste motiveerimine mittelegitimiseid sõjalisi kampaaniaid toetama. Oma maa ja rahva (enese)kaitse-eesmärk on läbi aegade olnud üks legitimiimsemaid. Samas on sõjapidamine üsna abstraktsete "huvide" nimel "ei tea kus" kiiresti muutu mas ka sõjaks "ei tea milleks". Võimetus selgitada veenvalt, miks peavad noored ameeriklased Vietnamis surema, oli üks peamisi asjaolusid, mis käivitas protsessi, mille tagajärjel muutus armeeteenistus Ühendriikides vabatahtlikuks. Kui poliitikud nägid, et riigi huvide kaitseks on vaja viia läbi ka raskestipõhjendatavaid kampaaniaid või pidada suisa sõdu, ei saanud enam tugineda rahvaarmeele, osale sõjalisel organiseeritud ühiskonnast, sest armeesse kaasa toodud liberaal sed väärtused halvanuksid lõpptulemu sena armee teovõime.

Niisiis oli vabatahtlikkus (*fulltime* – täiskohaga sõdur sõjaväes ja *part-time* – osalise tööajaga lepinguline sõdur Rahvuskaardis) ainus võimalik lahendus. Sellega loodeti leida ühiskonnast rahaliselt motiveeritavaid inimesi, eraldada nad suhteliselt autonoomse elukorralduse abil mõõdukalt muust ühiskonnast ja indoktrineerida – kurjasti öeldes – pesta nende ajusid, kuni ongi sündinud "rahva teovõimas teener". Sõjalised küsimused olid selles diskussioonis üsna tagaplaanil. Küsimus polnud selles, et tavakodanikust sõdur oleks olnud objektiivselt halvem kui professionaalne sõdur, vaid selles, et tavakodanik ei soovinud enam sõdur olla ja tema edasine armeesse sundimine oleks viinud motivatsioonikao tõttu armee täieliku allakäiguni.

Muidugi võiks küsida, miks ei tekkinud seda probleemi juba varem, näiteks 19. sajandi Euroopas või Teise maailmasõja aegses Ameerikas, kus peeti ju samuti meretaguseid ja kahtlase legitimiimsusega sõdu. Sellele küsimusele lühidalt vastates peame lihtsalt leppima asjaoluga, et Ameerika Ühendriigid on demokraatliku ühiskonna arengu lipulaev, kus protsessid, nagu isikliku vabaduse laienemine, individualiseerumine, liberaliseerumine ja üldise heaolu kasv, on suurusjärgu võrra eespool sarnastest arengutest mujal maailmas.

Külma sõja lõpp ja uued Euroopa armeed

Külma sõja lõpp, Berliini müüri langemine, Nõukogude Liidu ja Varssa-

vi pakti lagunemine päästsid 1990. alguse Euroopas valla omamoodi võidueufooria. Need, kes on veidigi uurinud külma sõja aegseid Lääne-Euroopa kaitseüsteme, teavad, et põhimõtteliselt istus Euroopa viimased 40 aastat, püss põlvedel ja sõrm päästikul, oodates kohe-kohe vallanduvat kohutavat vallutusretke ida suunast, kusjuures ühe tõenäolisema enesekaitsevahendina nähti tuumarelv, mille reaalne kasutuselevõtt ähvardas resulteeruda globaalse enesetapuga. Sellest painest vabanemine mängis ja mängib jätkuvalt olulist osa Euroopa riigikaitsealases käitumises. Pidevas ohuolukorras elamisele järgnes pärast pinget otsustavat langust peaaegu täielik muretus. "Rahudividende" asuti kasseerima nii rahaliselt (sõjalised kulutused kukkusid külma sõja aegsetelt 7–10%-lt 3–4%-ni sisemaisest kodutoodangust) kui ka vaimses, psühholoogilises ja poliitilises plaanis. Ühest küljest tundus, et sõjaväe pidamisel pole enam üldse mõtet, teisalt kerkisid siiski silmapiirile uued probleemid ja ohud.

Armeemudel, üldine kaitsekohustus kui põhimõte, siiski püsis, kuid üha suuremate raskustega. Ja rünnakud armeemudeli vastu ei tulnud siingi mitte sõjaväljalt, vaid hoopis sotsiaalsetelt tagamaadelt.

Üleilmastumise ja väärtuste muutumise käigus on kaitsekohustusele traditsiooniliselt omistatud funktsioonid, nagu kodaniku rahvusliku identiteedi kasvatamine ja demokraatliku kaasvastutustunde äratamine kollektiivi säilimise eest, oluliselt oma tähtsust minetanud. Jätkuv individualiseerumine erodeerib üksikisiku valmisolekut tingimusteta panuse andmiseks ühiskonna heaks. Peab endalt küsima, kas sõjaväekohuslane on tulevikus ilma suure vaevata motiveeritav loovutama aasta või rohkem oma elust väga raskesti piiritletava, seletatava ja nii ajas kui ka ruumis kaugel oleva sõjalise ohu tõrjumiseks. Eriline oht kasvab veel sellest, et võimalike võõrdumisnähtude vältimiseks püütakse Euroopa ühiskondade massiarmede muuta niivõrd "sotsiaalselt talutavateks", et nad kaotavad selle tagajärjel oma võitlusvõime (Haltiner: 1999: 8).

Üha enam hakati ka Euroopas rääkima uuest ja progressiivsest armeemudelist – palgaarameest. Huvitaval kombel üritati Euroopas esiplaanile seada sõjalisi küsimusi, peamiselt just profisõduri sõjameheliku kvaliteedi osas. Eesrääkijad on siin britid ja prantslased,

kes kunagise vajaduse tõttu asumaade ohjamisega tegelda on kas osaliselt või täielikult profiarmed juba viljelnud.

Väite üle, et elukutseline sõdur on kaitsekohustuslikust sõdurist teovõimelisem tänu paremale väljaõppele, on palju vaieldud. Ühele huvitavale aspektile tahan siin tähelepanu pöörata. Šveitsi sõjaväepedagoogika koolkonna juhtiv teadlane prof dr Rudolf Steiger viitab huvitavale seosele riigi kaitsepoliitika ja sõdurite väljaõppe motivatsiooni vahel:

Igast tsiviilkoolitusest (haridusest) loodavad noored inimesed õigusega, et see neile kasu toob, olgu see siis isiklik areng, vaimsete horisontide laienemine või ka materiaalne edu. Ajateenija sõjaline väljaõpe teenib aga – olleski seepärast teenistuseks nimetatud – riigi säilimise huve. [- -] Kuigi ka selle väljaõppe käigus palju õppida ja areneda saab, seisab isiklik kasu ühemõtteliselt ja kahtlusteta tagaplaanil.

Iga väljaõppe puhul on väljavaade õpitu kasutamiseks tugev motivatsioonifaktor. See kehtib ametiõppes, kuid veel selgemalt eriti nõudlike ja keerukate spordi ja vaba aja tegevuste äraõppimise puhul. Just siin muutub vahe sõjalise väljaõppe ja tsiviilhariduse vahel eriti silmatorkavaks: vastavalt [- -] tänastele julgeolekupoliitilistele arusaamadetele toimetatakse sõjalist väljaõpet lootuses, et seda lõppude lõpuks mitte kunagi kasutada ei tule. Nii õpib ka iga konkreetne sõdur sõjaasjandust lootuses, et tal pole õpitu üldgi 1:1 mastaabis vaja tarvitada. Veelgi utreeritumalt väljendudes: mida lahinguvõimelisemaks on armee välja õpetatud, seda suurem on šans, et ta ei pea seda väljaõpet mitte kunagi tegelikes sõjaoludes rakendama (Steiger 1986: 89–90).

Nüüsiis näib, et asi pole selles, et "proff" oleks võrreldes tavakodanikuga kuidagi eriliselt õpimuline ja intelligentne, vaid selles, et ühtedel on šans ja motiiv õpitu rakendada, teistel aga mitte. Britid on sõjaväe kohta juba ammu öelnud: *use it or loose it!*

Kui suudaksime sundida tänast eurooplast samal viisil osalema tänaste julgeolekupoliitiliste ülesannete lahendamisel, olgu see siis kodus või võõrsil, nagu suutsime seda veel 1980. aastatel, selguks, et nad suudaksid ka tänapäevaste relvasüsteemide, protseduuride ja keerukate olukordade lahendamise edukalt hakkama saada. Probleem on selles, et me ei suuda neid enam sundida.

Sõjandussotsioloogide uuringud kaitsetahte arengutest näitasid huvitavaid trendi: kujunemas oli uus hoiak sõ-

jalise riigikaitse suhtes, mida K. Haltiner on kirjeldanud nii: *Riigikaitse? Jah loomulikult! Aga palun ilma minuta!*

Siin mängivad oma osa kolm põhitegurit. Esiteks pole juba paar põlvkonda turvalises heaoluühiskonnas elama harjunud eurooplased lihtsalt enam valmis oma meelepärastest *status quo*st loobuma. (Tüüpiline reaktsioon siinkohal on ka näiteks uute ohtude jonnakas ignoreerimine.) Teiseks on strateegiliste eesmärkide, reaalspoliitiliste otsuste ja demokraatiaga kaasas käiva populistliku retoorika virvarris kerge kaduma seesama ülioluline eesmärgipüstistuse legitiimsus. Kolmandaks on ühiskonna liberaalsus ja pluralism arenenud nii kaugele, et juba üsna marginaalsetes ühiskonnarühmades ebapopulaarseks kujunevaid otsuseid on üha keerulisem kui mitte võimatu langetada.

Üldjoontes on põhjustel armeemudeli muutmiseks samad mis Ameerikaski – valdavalt sotsiaalset laadi, kuigi põhjendusi üritatakse sõnastada julgeolekupoliitilist ja sõjalist retoorikat kasutades.

Peame endale aru andma, et meie partnerite ja ka meie endi püüdlused minna kaitsekohustuslikkusele rajanevalt armeemudelilt üle vabatahtlikule komplekteerimismudelile on põhjustatud ennekõike ühiskonna arengu sotsiaalsetest aspektidest. Inimeste valmisolek isikliku vahetu panuse andmiseks riigi sõjalise potentsiaali loomisel väheneb. Kodanikel on vabade valijatena õigus seda vähenevat valmisolekut ka väljendada ja nõuda poliitikuil teiste, vastu võetavamate lahenduste leidmist.

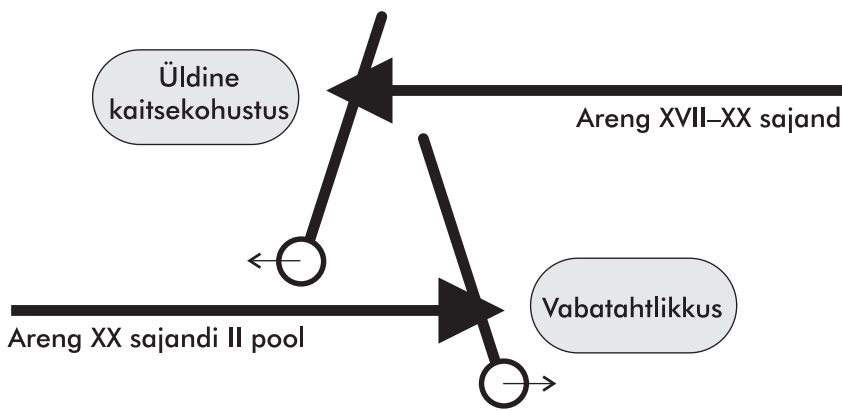
Sõjalised argumendid selles diskussioonis on reeglina kas üldse väärad, spekulatiivsed või parimal juhul väheolulised.

Vabatahtlik armee – kas progress või regress?

Võib täie kindlusega väita, et üldise kaitsekohustuse kui armee peamise komplekteerimispõhimõtte järkjärguline kasutuselevõtmine 17.–19. sajandil ja sellise armeemudeli kasutamine 20. saj jooksul oli sõjalise potentsiaali seisukohast väga progressiivne. Sellega kaasnesid järgnevad peamised kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed muudatused:

- ohvitserkoosseisu seisuslik avanemine, mis tingis ohvitseri kui elukutse väljakujunemise, sh sõjateaduse ja sõjalise hariduse süsteemse arengu;

Armeede loomispõhimõtete muutumise pendel läbi sajandite

- sõjaväkke kaasati olulisel määral nn tsiviilkompetentsi ehk tekitati hulgaliselt tsiviil-militaarsete suhete sünergiat;
- massiarmeed täitsid olulist rolli ühiskondade kujunemisloos, toimides näiteks mitmekeelsete ja/või multireligioossete või muul moel sotsiaalselt kilustatud ühiskondade konsolideerijana;
- sõjaväkke kaasati oluliselt rohkem inimesi, s.t. sõjavägede arvuline suurus kasvas.

Kokkuvõttes olid nii Euroopa riigid kui ka USA just üldist kaitsekohustust rakendades oma absoluutse sõjalise võimsuse tipul. Kaitsekohustusel põhinevate armeedega peeti maha kaks maailmasõda – väed olid täies mahus ümberpaigutatavad ja interoperabiilsed – sellega on väide, nagu oleks profiarmee oma komplekteerimis põhimõtte järgi mingilgi moel sõjaliselt efektiivsem ja kaugematel sõjatandritel paremini kasutatav, veel kord ümber lükatud.

Edasine areng on suuresti olnud kompromiss julgeolekupoliitiliste eesmärkide ja ühiskondade sotsiaalse arengu seatud tingimuste vahel. Sõjalisest vaatevinklist pole armeemudeli praegune muutuste suund mitte loogilise sõjalise arengu jätk, vaid ühiskonna reaalse sotsiaalse arenguga kaasnev paratamatus.

Kuna meie praegused ühiskonda iseloomustab eesmärgikindel liikumine üldise heaolu ja isikliku vabaduse poole, tuleb tunnustada, et poliitilisest vaatevinklist on kahtlemata tegemist progressiga. Üks viimaseid kodaniku isiklikku vabadust ahistavaid kantse – kaitsekohustus – on langemas. Kodanik maksab makse ja ametnik palkab kogutud raha eest gladiatorid, kes ebaseaduslikult töö ära teevad. Vaadeldes küsimuse asetust poliitilisel maas-

titul, näeme, et Lääne-Euroopas on vabatahtliku armeemudeli peamised eestkostjad vasakäärmuslased, rohelised ja mõnel pool ka sotsialistid, samal ajal parempoolsed ja konservatiivsed parteid üritavad siiski veel vastuvoolu ujuda ja just sõjalise poole argumentatsiooni appi võttes kaitsekohustuslikku armeemudelit elus hoida. Eestis on huvitaval kombel vabatahtliku armeemudeli eestkõnelejaks kujunenud end selgelt parempoolseks pidavad poliitilised jõud.

Meenutades samas, et enne 17. sajandit oli selline süsteem Euroopas valdavalt kasutatav, peame endalt küsima, kas sõjaliselt oleme edasi- või hoopis tagasi teinud.

Ilmselt on ühiskonna arengu üldised seaduspärasused sellised, mida me lühiajalises perspektiivis mõjutada ei suuda. Ohtlik oleks ka nende seaduspärasuste ignoreerimine. Järelikult on ainus lahendus paindliku ja otstarbeka, ühiskonna arengut arvestava, kuid samas ka sõjalistele argumentidele tugineva armeemudeli otsimine. Eesti püüded liikuda läbi selektiivse kaitsekohustuse (ajateenijate ja reservväelaste arvu vähendamine) täielikult vabatahtliku armeemudeli suunas järgivad üldist loogilist arengutrendi ja pole ses mõttes midagi originaalset ega "eestiasjalikku". Ainus, mis häirib, on argumentatsiooni suund – sel kõigel on väga vähe pistmist sõjandusega, kuid väga palju sotsioloogiaga.

Vaadates veidi kaugemale tulevikku, võib spekuloida ennustusega, et Euroopa ühinedes, piiride kadumise ja töäjõu vaba liikumise tingimustes on järgmine loomulik samm ka armeeteenistuse lah-tisidumine senise rahvusliku ja riikliku

kuuluvuse (kodakondsuse) küljest. Selle ja vabatahtlike palgasõjavägede olemasolu koosmõjus võib meil juba lähitulevikus taas tekkida vabade sõldnerite seltskond, kes on teenistuses seal, kus vaja, ja seal, kus makstakse. Edasise ennustamiseks lugege Machiavellit ja mõelge sellisele nähtusele nagu pendel.

Üldise kaitsekohustuse kadumine lähema kümnendi perspektiivis näib olevat ühiskonna praeguse arengu paratamatus – järelikult tuleb tegelda mitte senise mudeli jäärpäise elushoidmise, vaid uute, elujõuliste lahenduste otsimisega. Vabatahtlikkusel põhinev armeemudel eeldab ühest küljest arusaamist, et vabaduse eest tuleb maksta, sedapuhku puhtas maksurahas – kui ei taha ise sõjaväes teenida, maksa palgasõdurile. Teisalt leidub ühiskonnas alati hulk inimesi, kes on jätkuvalt valmis oma tööd, aega ja vajadusel ka elu riigi kaitseks panustama. Nende inimeste jätkuv kasvatamine, organiseerimine, motiveerimine ja rakendamine kujuneb ilmselt suuresti tuleviku Euroopa armeemudeli aluseks. ■

Kasutatud kirjandus

Crevelde, Martin L. van 1980. *Kampfkraft – die Leistungsfähigkeit der deutschen Streitkräfte 1914–1945*. USA Kaitseministeeriumile koostatud uuring.

Hahlweg, Werner (koost) 1966. *Carl von Clausewitz: Schriften, Aufsätze, Studien, Briefe* 1. Deutsche Geschichtsquellen des 19. und 20. Jahrhunderts 45. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Haltiner Karl W. 1999. *Wehrpflicht und Miliz – Ende einer Epoche?: Der europäische Streitkräftewandel und die Schweizer Miliz*. Militär- und Sozialwissenschaften 25. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.

Holden-Rhodes, James F. 1985. *Special Trust and Confidence – the Dilemma of Leadership*. *Military Intelligence* 11.

Ludendorff, Erich 1936. *Der totale Krieg*. München: Ludendorffs Verlag.

Machiavelli, Niccolò 1955. *Der Fürst = Il Principe*. Kröners Taschenausgabe 235. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

Montgomery of Alamein, Bernard Law Viscount 1972. *Kriegsgeschichte: Weltgeschichte der Schlachten und Kriegszüge*. Frankfurt am Main: Bernard & Graefe Verlag für Wehrwesen.

Oetting, Dirk Walther 1988. *Motivation und Gefechtswert: Vom Verhalten des Soldaten im Kriege*. Frankfurt am Main: Report Verlag.

Steiger, Rudolf 1986. *Werden junge Menschen im Militärdienst überfordert?: Fragen und Antworten zur militär. Ausbildung und Erziehung*. Frauenfeld: Verlag Huber.

Wijn, Jan Willem 1960. *Johann der Mittlere von Nassau-Siegen*. Hahlweg, Werner (koost). *Klassiker der Kriegskunst*. Darmstadt: Wehr und Wissen Verlagsgesellschaft.

Võõrsõnude leksikon 2000. Tallinn: Valgus.

TULETÖRJE- JA PÄASTEALA KORRALDUS EESTIS II

Algus Kaitse Kodu! 5/6 2003.

Orm Tammepuu

Taktika

Tulekustutus- ja päästetööde põhiliseks taktikaliseks üksuseks on päästemeeskond, mis koosneb ettenähtud varustusega põhiautost, meeskonnavanemast ning kuni viiest tuletõrjujast-päästjast, kellest üks peab olema autojuht. Vastavalt vajadusele täiendatakse meeskonda muu mehitatud või mehitamata tehnikaga (näiteks paakauto, kraana või mootorpaadiga).

Taktika põhineb suuresti nn tüüplahinguhargnemistel, mis on koostatud erinevatele tüüpsituatsioonidele ja meeskonna suurustele. Näiteks põhiliini hargnemine, kõrghoone hargnemine, hargnemine liiklusavariil, keemiaavariil jne.

Idee on selles, et mehed on numereeritud ja iga number istub autos kindlal kohal, haarab sündmuskohal ettenähtud töövahendid ja täidab ettemääratud ülesandeid. Näiteks redeliga koosseisu 1+4 (meeskonnavanem ja neli tuletõrjujat-päästjat) põhiliini hargnemine (vt tabel).

Numbrid ei ole kinnistatud nagu kaitseleitlase ülesanded jaos, vaid vahetuvad valvekorriti.

Sündmuskohale jõudes sooritab meeskonnavanem esmase luure, püstitab taktikalised ülesanded, arvestades päästmise prioriteetide järjekorda inimene-vara-keskkond, annab käsklused olukorra lahendamiseks ja kannab häirekeskusele raadio teel ette, paludes vajadusel saata abijõudusid. Eri õnnetusliikide taktikalistesse iseärasustesse siinkohal ei süüvita.

Isiklik kaitsevarustus

Individaalne kaitsevarustuse hulka, mis igal tuletõrjujal väljasõidul alati seljas peab olema, kuuluvad:

- puuvillane või sünteetiline aluspesu;
- vaheriietus – pikad püksid ja jakk (tuletõrjuja harilik riietus komandos);

- tulekustutusriided – paksud mitmekihilised püksid ja kuub, mis kaitsevad nii mehaaniliste kui ka termiliste mõjude eest;

- visiiri ning kaelakaitsega kiiver ja kiivrisukk;

- mitmekihilised, pika randmekaitsega nahast või sünteetilisest kiust kindad;

- tugevdatud talla ja ninaosaga kummikud või saapad;

- vöö karabiini ja tuletõrjekirvega.

Kõik see kokku kaalub kuivana 12 kg, märjana – ja pahatihti pritsimees tuld kustutades ka märjaks saab – muidugi märksa rohkem.

Sukeldudes hingamiskõlbmatusse keskkonda – tule- või keemiakoldesse – lisanduvad hingamisaparaat koos maskiga ja raadiojaam, mis kokku kaaluvad umbes 15 kg, ning vastavalt vajadusele

veel eririietus kaitseks kuumuse, külma või kemikaalide eest. Eestis kasutatavad hingamisaparaadid töötavad suruõhuga ja võimaldavad autonoomset hingamist umbes pool tundi.

Nagu näha, kaalub ainuüksi individuaalne kaitsevarustus vähemalt 27 kg, mis ületab tunduvalt näiteks ameeriklaste sõjatarkuse järgi lubatud varustuse piirmäära lahingus – 25% sõduri kehast.

Tehnika ja varustus

Kogu tuletõrje ja pääste liikuvtehnikat on nummerdatud, numbri esimene koht näitab masina liiki, teine koht tema järjekorranumbrit komandos. Tehnika liigid on:

1. põhiauto (universaalne tulekustutus- ja päästeauto);

Tuletõrjemeeskonna (1 + 4) redeliga koosseisu põhiliini hargnemine redeliga

Meeskonnaliige	Töövahendid	Ülesanne
Meeskonnavanem	- Sidevahend - Vajadusel suitsusukeldusjuhi varustus	- Tulekustutus- ja päästetööde juht - Juhib meeskonda - Tagab luure - Vajadusel on suitsusukeldusjuht
Autojuht	- Autopump - Tüviliini voolikud - Hargmik ehk jagaja - Lammutusriistad - Vajadusel suitsusukeldusjuhi varustus	- Moodustab tüviliini - Viib kohale lammutusriistad - Töötab autopumbaga - Vajadusel moodustab toiteliini - Vajadusel sooritab suitsusukelduse või on suitsusukeldusjuht
Tõrjuja 1	- tööliini voolikud - Joatoru või vahugeneraator - Kandelamp - Voolikuremm	- Moodustab tööliini mööda redelit ja kinnitab remmiga - Täidab suitsusukeldusülesannet
Tõrjuja 2	- Päästemask - Tuletõrjenöör - Redel - Voolikuremm	- Toob ja püstitab redeli koos tõrjuja 3ga - Töötab lammutusriistadega - Täidab suitsusukeldusülesannet koos tõrjuja 1ga
Tõrjuja 3	- Redel - Voolikuremm - Suitsusukeldusjuhi varustus	- Toob ja püstitab redeli koos tõrjuja 3ga - Julgestab redelit - On suitsusukeldusjuht - Vajadusel sooritab suitsusukelduse koos autojuhi või esimese paariga

Tuletõrjajate ja päästjate varustus paraneb. Rapla keskkomando hoone.

2. paakauto (paak üle 4000 liitri);
3. päästeauto (paagita, eriülesanne- teks ettenähtud auto);
4. redel- või tõstukauto;
5. juhtimisauto;
6. abitehnika (pumbajaam, vooliku- auto vms);
7. muu tehnika (buldooser või kraa- na vms);
8. ujuvtehnika;
9. kiirabiauto.

Lisades numbrile üksuse nime, moodustub igale masinale oma raadiokut- sung: näiteks Rapla 13 tähendab Rapla keskkomando kolmandat põhiautot, Kopli 81 aga Kopli tugikomando mootorpaati. Milline tehnika komandos ole- mas peab olema, sellest oli juttu esime- ses osas.

Põhiautot saab olenevalt tema varus- tusest kasutada väga erinevate õnnetuste korral ja sellega trans- portitakse kohale ka meeskond. Autol on mõnetonnine veetaga- vara ja enamasti ka mõ- nisada liitrit vahuainet, üle 200 m voolikuid, pump ja vajalik arma- tuur voolikuliinide moodustamiseks, sa- muti veevõtuks nii hü- drandilt kui ka lahtises veevõtukohast. Autos olevad joatorud võimal- davad lasta nii pikka tugevat juga kui ka te- kitada veekardinaid ja udu. Käsijoatorude toot-

likus on kuni 600 l/min, lafettjoatorude tootlikus aga kuni 5000 l/min.

Põhiauto varustusse kuuluvad kind- lasti ka mõned redelid, näiteks umbes 10 meetri pikkune tõmbredel, kerge ja kompaktne keppredel ja aknast aknas- se ronimist võimaldav konksredel. Re- deleid saab kasutada ka kanderaami, toe ja sillana.

Kindlasti leidub põhiauto kappides hulgaliselt käsitööriistu (kirved, kangid, labidad, saed, lõikurid jne) ning esma- sed tulekustutusvahendid, nagu pulber- ja CO₂-kustuti ning veeämber.

Paremini varustatud autodel on veel elektrigeneraator ja komplekt prožek- toreid, hüdraulilised töövahendid koos õlipumbaga, pneumaatiliste tõstepatja- de komplekt, suitsupump või suur ven- tilaator suitsutuulutuseks, õlitõrjeva-

hendid jms. Sõltuvalt väljasõidupiirkon- nast võib autol olla peal ka pinnaltpääs- tevarustus (päästelaud või kummipa- at, 300 m turvanöör ja päästeülkonnad), nõörpäästevarustus (kõied, rakmed, plo- kid) või muu erivarustus.

Väljaõpe ja koolitus

Eesti tuletõrjajate-päästjate peamine kasvulava on Väike-Maarjas, kus alates 1993. aastast toimub kutseliste tuletõr- jujate koolitus. Esmalt oli väljaõpe ka- heaastane ja toimus Väike-Maarja Põl- lutöökoolis. Alates 1999. aastast tegut- seb iseseisev Väike-Maarja Päästekool, mille kasutusel on uued õppehooned ja harjutusväljakud. Kaks korda aastas võetakse vastu 20 õpilast, tuletõrjuja- päästja 1600-tunnine koolitus kestab aasta.

Pärast kolmeaastast teenistust prit- simehena on võimalik samas koolis eda- si õppida aastasel nn spetsialistikursu- sel, kus lisaks tuletõrjumisele tudeeritak- se juhtimist, pedagoogikat ja tuleohutus- järelevalvet.

Kuigi Väike-Maarjas on kümne aas- taga koolitatud 226 professionaalset tu- letõrjujat, ei piisa sellest kaugeltki kõigi- le päästeasutustele. Seetõttu on suure- mate päästeasutuste juurde loodud oma õppekeskused, kus on samuti võimalik saada tuletõrjuja-päästja algväljaõpe. Tallinnas näiteks on programmi maht 270 tundi, õpe kestab seitse nädalat. Et õpitud tarkus peas püsiks, on koman- dodes iga päev õppetunnid, samuti kor- raldatakse pidevat täiendõpet seoses uue tehnika või töömeetodite kasutuse- levõtvuga.

FOTO: Urmas Ojaste

Tuletõrjajate oskustest ja reageerimiskiirusest sõltub kodanike vara päästmine tulekahju ajal. Joajuhid tule levikut tõkestamas.

Tuletõrje- ja päästealast kõrgharidust on võimalik omandada Sisekaitseakadee- mia Päästekolledžis, nii sta- sionaarses kui ka kaugõppes. Nelja-aastane õpe sisaldab 160 ainepunkti ning päädib pääs- te- ja tuletõrjeinseneri diplomi- ga. Stuudium ei eelda eelnevat töökogemust tuletõrjajana, si- saldades 28 ainepunkti ehk 1120 tunni ulatuses praktikat. Erialane magistri- ja dokto- riõpe Eestis seni puuduvad. ■

PS. Eestis tähistatakse tuletõr- jujate päeva 7. septembril, sest just sel päeval 1919. aastal loodi Üle- riiklik Organiseeritud Tuletõrje.

AJAKIRJAS KAITSE KODU! 2003. AASTAL ILMUNU

AASTAKOKKUVÖTE

Ajakirjas Kaitse Kodu! 2002. aastal ilmunu. KK! 1'2003, lk 41–42.

AASTAARUANNE

Kaitseliidu tegevus 2002. aastal. KK! 2'2003, lk 12–14.

ARVAMUS

Andres Mihkels. Juht – juhim – kõige juhim I. KK! 1'2003, lk 29–34.

Heikki Kirotar. Vabatahtlik töö ootab väärilist tasustamist. KK! 5/6'2003, lk 31–33.

Hannes Reinomägi. Kaitseliidu valverühm – mis see on? KK! 5/6'2003, lk 33.

BALTI APELL

Ivar Jõesaar. Leedus meenutati Balti apelli. KK! 2'2003, lk 6–8.

ERIÜKSUSED

Heikki Kirotar. Parimad vanglatöötajad on relvastatud eriuksuses. KK! 3'2003, lk 39–42.

Heikki Kirotar. Eesti esimese SWAT-üksuste võistluse võitis Scoutspataljoni luurerühma II võistkond. KK! 5/6'2003, lk 46.

ERNA RETK / ERNA RAID

Tarmo Kõuts. Võistlejad, teid ootab võitlus. KK! 4'2003, lk 4 / pp. 24.

Benno Leesik. Ernaga tiir ümber maa-kerä. KK! 4'2003, lk 5 / pp. 25.

Meelis Rätsep. Kümme aastat Erna radadel. KK! 4'2003, lk 6–8 / pp. 26–28.

Olev Raidla. Erna retke sünniloost. KK! 4'2003, lk 9–10 / pp. 29–30.

Tiit Noormets. Sõjaajaloo uurijad Erna võistluse korraldajatena. KK! 4'2004 lk 11 / pp. 31.

Erna parimad läbi aegade KK! 4'2003, lk 11 / pp. 31.

Inko Jansson. Soome sinibaretid kohunikena. KK! 4'2003, lk 12–13 / pp. 32–33.

Airi Neve, Anne Must. Naiskodukaitsjad Erna baaslaagris. KK! 4'2003, lk 14–15 / pp. 34–35.

Gunnar Richter. Hiinlased tulevad võitma. KK! 4'2003, lk 16–17 / pp. 36–37.

Ülo Jõgi. Erna organisatsiooni süünd ja selle tegevus 1941. aastal. KK! 4'2003, lk 18–22 / pp. 38–42.

ERNA RETK 2003

Timo Mikkola. Erna retk 2003 võitjate pilgu all. KK! 5/6'2003, lk 36–40.

Piret Tali. Kuidas ma Erna retkel sõdurisaapad välja teenisin. KK! 5/6'2003, lk 41–43.

HARITUD SÕDUR

Tanel Meiel. Kaitseliidu roll hariduses. KK! 2'2003, lk 46–47.

Jaanika Ojakõiv. Igale malevale oma jooksusild. KK! 5/6'2003, lk 15.

ISADE KOGEMUS

Olavi Punga. Mõtteid aastatel 1940–1941 tegutsenud metsavendadest XI. Kes siis ikkagi olid metsavennad ja miks on nende

tegevuse teaduslik uurimine Teise maailmasõja sündmuste kontekstis meile tähtis nii praegu kui tulevikule mõeldes. KK! 5/6'2003, lk 20–23.

KAITSELIIDU ARENGUKAVA

Ivar Jõesaar. Tänavu korrastab Kaitseliit oma struktuuri. KK! 1'2003, lk 11–13.

Peeter Lorents. Üldvaatest ja detailplaanist. KK! 2'2003, lk 17–18.

Kaitseliidu arengukava aastani 2008. KK! 2'2003, lk 19–34.

Enn Tarto. *Quo vadis*, rahvuslik kasvatust? KK! 5/6'2003, lk 10–11.

KAITSELIIDU EEL-ERNA

Rita Loel. Eel-Erna peeti Saaremaal. KK! 3'2003, lk 10–11.

KAITSETAHE

Vello Kronk. Kolonelleitnant Robert Telliskivi 85. KK! 1'2003, lk 14.

Neeme Brus. Kevadmood: vormikuub – miks ka mitte? KK! 2'2003, lk 9–11.

KODU KAITSEL

Erik Boltowski. Abipolitseinikud – rahva oma kaitse. KK! 1'2003, lk 39–40.

Orm Tammepuu. Tuletõrje- ja päästeala korraldus Eestis. KK! 5/6'2003, lk 29–30.

KVÜÖA

Ago Lilleorg. Ohvitseri karjäär algab Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustes. KK! 2'2003, lk 50.

KÄSIRELVAD

Indrek Raudsepp. Kaitseliidule eraldatud laskemoona 7,62x51 testimine. KK! 5/6'2003, lk 47.

LASKENORMID

Kaitseliidu laskur- ja kütinormide täitmise juhend. KK! 3'2003, lk 17–20 ja lk 25–27.

MÄLU

Jarkko Kemppi. Kaitseliidu spordiharastusest sõjaeelses Eesti Vabariigis. KK! 2'2003, lk 38–40.

NAISKODUKAITSE

Merike Jürjo. Peole, peole... KK! 1'2003, lk 27–28.

Merike Jürjo. Kuidas Kaitseliit ja Naiskodukaits Tallinnas käisid. KK! 3'2003, lk 32–33.

NOORED KOTKAD

Anu Paidre. Kommentaar Noorte Kotkaste põhikirja teemal. KK! 1'2003, lk 17–18.

Kaitseliidu erioorganisatsiooni Noored Kotkad põhikiri KK! 1'2003, lk 19–26.

Martin Erstu. Salgapealike koolitusest Noorte Kotkaste Tartu malevas. KK! 1'2003, lk 37–38.

Priit Silla. Kas Mini-Erna on noorkotka mõõt? KK! 3'2003, lk 37–38.

NOORTEORGANISATSIOONID

Kerstin Käärrik. Sakala kodutütred käisid Tallinnas Teeviida messil. KK! 1'2003, lk 16.

Priit Silla. Sakala noorkotkaid ei takista käre talv. KK! 1'2003, lk 16.

Ülo Pärn. Kümme aastat taasloodud Noori Kotkaid ja Kodutütred Jõgevamaal. KK! 3'2003, lk 15.

Angelika Naris. Kodutütred võistlesid Võrumaa metsades. KK! 3'2003, lk 15.

Kerstin Käärrik. Kotkanoorte suurlaager Saaremaal. KK! 5/6'2003, lk 18.

Taive Kuuse. Järvamaa lapsed lustisid kümnendas laagris. KK! 5/6'2003, lk 48–49.

Kerstin Käärrik. Valga- ja Viljandimaa kotkanoored kohtusid taas. KK! 5/6'2003, lk 50.

PARA BELLUM

Rain Sepping. Formeerimine – see on imelihtne. KK! 2'2003, lk 35–36.

Kuido Külm. Kaitseliitlased ootavad rakendust. KK! 5/6'2003, lk 34–35.

RELVASTATUD RAHVAS

Kaido Külm. Kaitseliit nooreneb: Nõmme malevkonna juuniorkompanii. KK! 1'2003, lk 35–36.

Indrek Raudsepp. Laskepäevik aitab väljaõppel. KK! 3'2003, lk 16.

Jaanus Viirlo. Tahan saada paremaks laskuriks. KK! 3'2003, lk 29–31.

Priit Silla. Sakala Kaitseliitu külastasid Soome hõimuvõlled. KK! 3'2003, lk 31.

SÕJARAUD

Urmas Selirand. Sõjakiivrid-teraskübarad kuues muuseumis. KK! 3'2003, lk 34–36.

SÕJAVÄESPORT

Merle Ott. Tormiga Valgel Laeval ehk kontorirotid seiklesid jälle. KK! 2'2003, lk 48–49.

Kuido Külm. Patrullvõistlus Välk näitas Erna retke karmust. KK! 5/6'2003, lk 16.

Jaanika Ojakõiv. Kaitseliidu Tartu maleva Tapsu-Tralla. KK! 5/6'2003, lk 17.

TAGAVARVÄGI

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne nr 1. KK! 3'2003, lk 21–24.

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne nr 2. KK! erivaljaanne'2003, lk 21–24.

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne nr 3. KK! 5/6'2003, lk 25–28.

TEABETEENISTUS

Uku Arold. Teeme ise värbamisvoldiku. KK! 1'2003, lk 6–10.

Neeme Brus. Võidupüha on Kaitseliidu suurpäev. KK! 3'2003, lk 6–7.

TEISTE KOGEMUS

Andres Tõnisson. Salisbury polügoon Inglismaal on Natura ala. KK! 2'2003, lk 41–45.

TURVALISUS

Heikki Kirotar. Tallinna malev avas uue korraaitsekeskuse. KK! 2'2003, lk 37.

ÜHISÕPPUS

Rain Sepping. Tagasivaade õppusele Kevadtorm 2003. KK! 3'2003, lk 12–14.

Vali tõeline elu! Vali politseikool!

Õppeaeg Pärnumaal Paikusel asuvas Politseikoolis on kokku 2 aastat. Politseikooli õppeprogramm sisaldab erinevaid õigusaineid (kriminaalõigus, tsiviilõigus, riigiõigus), politseitööks vajalikke eriaineid (kriminalistika, politseitöö taktika, liiklusjärelvalve, relvastus, laskealane ettevalmistus) ning palju muud.

Kaks õppeliiki:

Konstaabliõpe – ainulaadne konstaabliharidus, 50% töö ja 50% koolis, tasuta majutus ja söök, stipendium kuni 2100 krooni

Tavaõpe – politseiniku kutseharidus, erinevad õigusained, kriminalistika, füüsiline ettevalmistus, stipendium kuni 2100 krooni

**JÄRGMINE DOKUMENTIDE VASTUVÕTT
LÕPEB 1. MÄRTSIL 2004**

Lisainfot Politseikooli õppima asumise kohta saad telefonilt (0) 612 31 33 või e-maililt personal@pol.ee

www.pol.ee/politseikool

VÄÄRIKAS AMET SOLIIDSEST KOOLIST

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSED

on Eesti ainus
sõjaväeliselt korraldatud riigikaitsealine
rakenduskõrgkool

Dokumentide vastuvõtt
28. juuni - 02. juuli 2004
Sisseastumiseksamid
12. juuli - 16. juuli 2004

Vajalikud dokumendid:

- avaldus KVÜÖA ülema nimele
- vormikohane elulookirjeldus (CV)
- pass*
- andmed teenistuskäigu kohta
- allohvitseride kursuse tunnistus
- keskhariidust tõendav dokument*
(lõputunnistus ja riigeksami tunnistused)
- tööraamat (olemasolul)
- iseloomustus-soovitus
väeosa ülemalt
- kaitseväge arstliku komisjoni tõend
või RKO tervisekaart
- 4 fotot 4 x 5 cm

*originaal ja kinnitatud koopia

**KVÜÖA-sse
võivad kandideerida kõik
Eesti kodanikud,
kes on:**

- vähemalt keskhariidusega
- läbinud ajateenistuse
- terved ja heas füüsilises vormis
- mitte vanemad kui 25 aastat
- kriminaalkorras karistamata

Sisseastumiseksamid ja testid:

- eesti keel - essee*
(arvestatakse ka riigeksami tulemust)
- matemaatika*
(arvestatakse ka riigeksami tulemust)
- psühholoogilised testid
- üldfüüsiline test
- kutsesobivusvestlus
- võõrkeeletest

*on võimalik sooritada
ka enne ajateenistuse läbimist

KVÜÖA
Riia 12
Tartu 51013

INFO

õppeosakond: 731 4131
personalijaoskond: 731 4105

e-post:
ekv@ksk.edu.ee

koduleht:
www.ksk.edu.ee